

A photograph of a woman wearing a pink hijab and a white long-sleeved shirt. She is holding a newborn baby who is crying. The baby is wrapped in a light blue blanket. The background is a plain, light-colored wall. The entire image is framed by a decorative border with a repeating geometric pattern.

ÅRSRAPPORT

2019

Svenska
Afghanistankommittén

Om Årsrapporten 2019

Svenska Afghanistankommittén, SAK, vill med denna rapport visa vad vi har uppnått med de resurser som vi har fått från medlemmar och allmänhet samt från organisationer och myndigheter i Sverige och utomlands. Rapporten fungerar också som en översiktlig och kortfattad beskrivning av situationen i Afghanistan under 2019.

SAK strävar efter en öppen, relevant och balanserad rapportering som belyser såväl resultat som risker och problem. Den ska också redovisa de missförhållanden eller oegentligheter som har kommit till organisationens kännedom, och som tyvärr är oundvikliga genom de omständigheter som SAK arbetar under.

Rapporten beskriver översiktligt SAKs insatser och resultat. Det som presenteras här är ett urval, eftersom SAKs verksamhet är alltför omfattande för att beskrivas i detalj. Du som vill ha djupare kunskaper kan exempelvis läsa SAKs årliga rapport till Sida eller någon av de utvärderingar som nämns i rapporten.

Om du har frågor om SAKs arbete i Afghanistan eller denna rapport – hör gärna av dig till info@sak.se.

Redaktör: Christer Bengtsson

Text: Klas Bjurström, Christer Bengtsson

Formgivning: Bedow

Tryck: Trydells tryckeri

Omslag

På bilden ses barnmorskestudenten Negina Arman med sin egen son i barnkammaren vid SAKs barnmorskeutbildning i Wardak.

“Vårt samhälle har så många utmaningar vi måste möta. Jag vill bli barnmorska för att jag sett så många problem mödrar ställs inför innan jag började min utbildning här. Min önskan är att bli en framgångsrik barnmorska.” Foto: Anna Ek

ÅRSRAPPORT

2019

Svenska
Afghanistankommittén

Innehåll

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

FÖRORD	5
INSATSER I URVAL	6
SAKS VISION, UPPDRAG OCH MÅLGRUPPER	8
RESURSER	10
BAKGRUND – AFGHANISTAN 2019	12
MÅL 1 – <i>Bättre hälsa och rättvis hälsa</i>	16
MÅL 2 – <i>Tillgång till utbildning</i>	22
MÅL 3 – <i>Lokalt driven utveckling</i>	28
MÅL 4 – <i>Kommunikation och engagemang</i>	34
MÅL 5 – <i>En trovärdig och hållbar organisation</i>	38
NOLLTOLERANS OCH KONTROLL – EN UTMANING OCH ETT MÅSTE	42
ANTI-KORRUPTION: UTVECKLINGEN	44
KONFLIKT, SÄKERHET OCH RISK	46
STYRELSEN 2018–2019	48

ÅRSREDOVISNING

<i>Förvaltningsberättelse</i>	49
<i>Bokslut</i>	55
<i>Noter</i>	58
<i>Auktoriserade revisorernas revisionsberättelse</i>	69
<i>Föreningsrevisorernas revisionsberättelse</i>	71
<i>Öppenhet och ansvar</i>	72

”Ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering”

NÄR DETTA FÖRORD SKRIVS befinner vi oss mitt i en pandemi. Hela världen är drabbad, såväl Afghanistan som Sverige. Ett virus utan botemedel gör ingen urskiljning. Den globala smittspridningen accentuerar tydligt utmaningarna i dagens ojämna fördelning av livsviktiga resurser. Så länge världens mest utsatta samhällen inte har resurser eller styrka nog att själva förse sina samhällen med förebyggande och grundläggande hälsovård så kommer det vara ett hot mot oss alla. Ett hot som kräver samarbete mellan de rikaste och de fattigaste nationerna för att undanröjas.

Det är också lätt att minnet från en nära dåtid bleknar i ljuset av de utmaningar som människor runt om i hela världen har fått på grund av sjukdomen covid 19. Men om jag tillåter mig att se på året som gick så finns både händelser och utveckling att lära av inför framtiden.

För ett år sedan skrev jag att bilden av Afghanistan präglas av inbördeskrig, militär krigföring och terrordåd. Dessvärre fick vi på ett mycket tragiskt sätt erfara detta vid en av våra kliniker i Wardak. Afghanska säkerhetsstyrkor genomförde en räd mot kliniken. Två av våra anställda och två medföljande till patienter dödades direkt. Vår klinikchef fördes bort och släpptes först två veckor senare. Effekten blev att vi var tvungna att stänga hela 42 kliniker i provinsen för att inte äventyra våra medarbetares säkerhet. Stängningen varade i nio dagar.

Större delen av Wardak kontrolleras av talibanerna. Till det kommer andra lokala konflikter som SAK måste navigera bland men vi fortsätter att ge sjukvård, läget till trots. Samtidigt omfattas provinsen av Folkhälsoministeriets ansträngningar att öka både kvalitet och tillgång till sjukvård. I ministeriets åtgärder ingår att SAK får ersättning för visat resultat. Det är en utmaning som kan vara svår nog i normala fall men som vi faktiskt lyckats med i Wardak.

Det finns naturligtvis händelser under året som ingav hopp. Till exempel fredssamtalen mellan talibanerna och USA. Även om nu slutet av året förmörkade detta hopp, med två presidenter efter valet och en inte helt förankrad krigsfängeutväxling, så finns det kvar. Från vår svenska horisont måste man förundras över att det afghanska folket efter 40 år av krig visar ökat hopp i undersökningar.

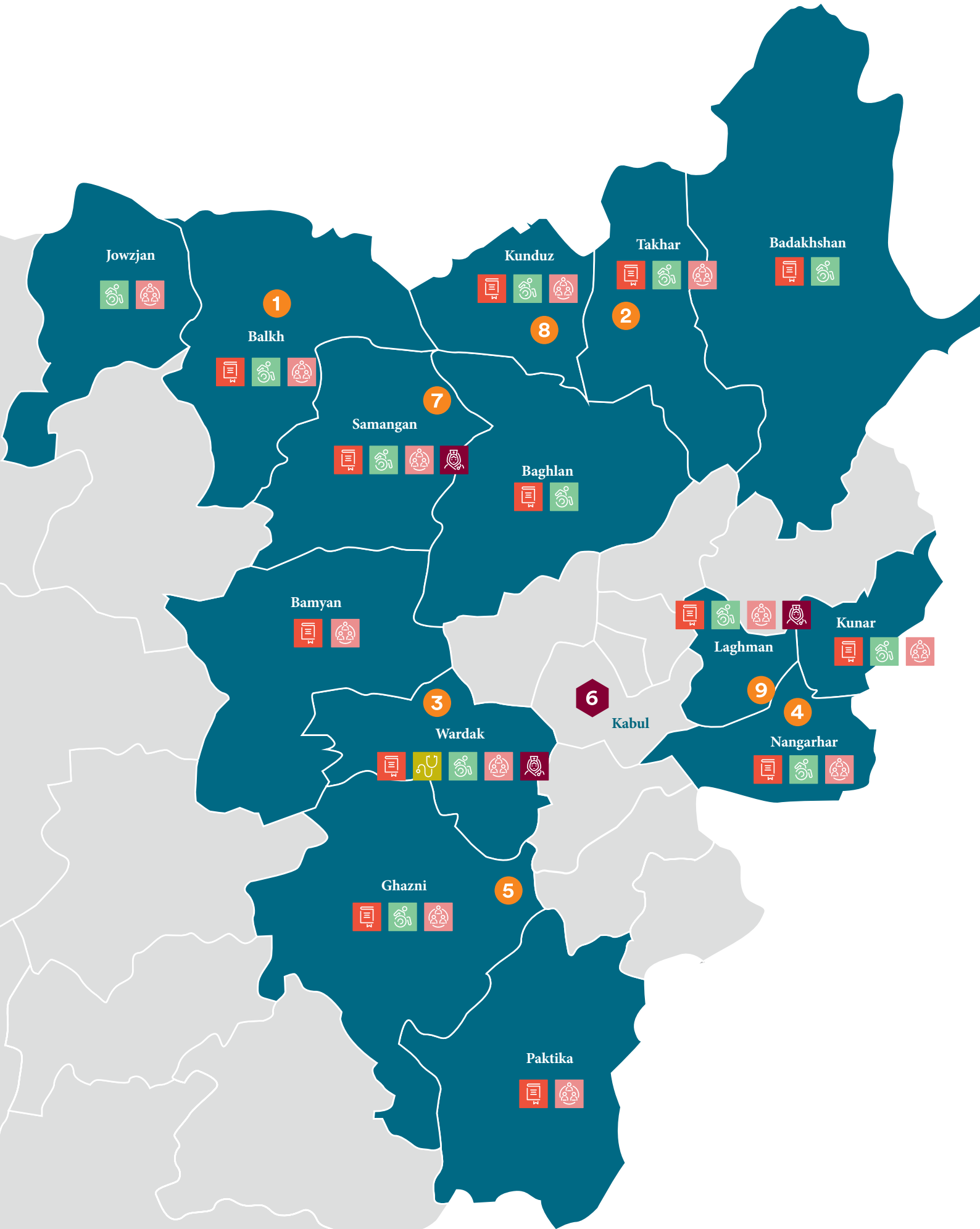
Hemma i Sverige präglades året främst av den stora förändringen i medlemsrörelsens engagemangsformer. Årsmötet 2019 beslutade att en medlem – en röst ska vara grunden i fortsättningen. Det var det centrala resultatet av två års arbete i medlemsrörelsen och som nu följs av möjligheten att också engagera sig i vad vi kallar temanätverk. Även om nu covid 19 sätter käpparna i hjulen för vårt första årsmöte under de reviderade stadgarna och vi därför måste hålla det digitalt, så är grundstenarna lagda för att hantera de utmaningar som SAK står inför.

Svenska Afghanistankommittén, både medlemsrörelsen och den professionella organisationen, har under året fortsatt att bygga på det positiva arv som det mångåriga arbetet med utveckling och bistånd i landet har givit. Vi började i ett prekärt läge då Sovjetunionen invaderat landet, 40 år senare är läget fortfarande besvärligt och riskfyllt dessutom har komplexiteten ökat. Det vi gör idag och det vi kommer att göra imorgon granskas av såväl givarsidan som av den afghanska regeringen och talibanerna. SAK kan med goda resultat i ryggen tackla de olika intressenternas anspråk och samtidigt utveckla den grundläggande idén om att hjälpa ”folk till folk”. Resultaten för året som gått, förutsättningarna och beredskapen inför framtiden hoppas jag framgår för läsaren av årsredovisningen. Vi gör vad vi kan för att bidra till ”Ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering”. ●

Peder Jonsson
Ordförande

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

REGIONKONTOR

- 1 Mazar-e-Sharif
- 2 Taloqan
- 3 Wardak
- 4 Jalalabad
- 5 Ghazni
- 6 Kabul Management Office
- 7 Aybak (förbindelsekontor)
- 8 Kunduz (förbindelsekontor)
- 9 Metharlam (förbindelsekontor)

Insatser i urval 2019

Utbildning

SAK tillhandahöll utbildning till fler än 94 000 elever i fler än 2 800 klasser. 58% var flickor.

Hälsovård

Under året gjordes fler än 1,6 miljoner patientbesök vid hälsovårdsverksamhet stödd av SAK. Över 800 000 av patientbesöken, eller 49%, var kvinnor.

Utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor

Under året påbörjade 70 barnmorskor och 45 sjuksköterskor sista året av sina utbildningar i SAKs regi. Ytterligare 25 kvinnor inledde första året på sin barnmorskeutbildning.

Rehabilitering

Fler än 23 000 människor behandlades med sjukgymnastik. Över 15 000 personer fick ortopediska hjälpmedel.

Försörjningsmöjligheter

Under året har SAK stött 831 befintliga sparlänekassor samt bildat 224 nya för att ge människor på landsbygden tillgång till mikrolån för att utveckla sin försörjning. SAK stödjer över 1 000 byar genom projektet för lokalstyrelse och försörjning samt afghanska statens program för lokalstyrelse. Genom samarbetet genomfördes bland annat 173 infrastrukturprojekt under året.

Om SAK

SAKs vision är ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering.

SAKs uppdrag är att ge människor makt över sin utveckling och sina liv.

TILLGÅNGEN TILL MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER som utbildning, hälso- och sjukvård, rent vatten och sanitet är betydligt mer begränsad på landsbygden än i städerna. SAKs målgrupper uttrycker att möjligheten till fler inkomstkällor och tillgång till utbildning och vård är de viktigaste förutsättningarna för att de ska kunna förbättra sina liv varaktigt.

För att nå sina mål använder SAK tre medel:

1) **KAPACITETSUTVECKLING** som omfattar att stödja byråer med mobilisering och organisering samt utbildning och stöd till lokala organisationer och myndigheter.

2) **GRUNDLÄGGANDE SAMHÄLLSSERVICE** som hälsovård och skola kommer att vara en absolut nödvändig del av SAKs arbete under en överskådlig framtid, framför allt på provins- och distriktsnivå. Detta eftersom den afghanska staten ännu inte kan leva upp till sina skyldigheter att tillgodose civilbefolkningens rättigheter på landsbygden. Att SAK konsekvent stödjer de mest utsatta med utbildning och hälsovård skapar trovärdighet och ger en plattform som gör det möjligt för SAK att utveckla den lokala kapaciteten och påverka situationen för de mest utsatta.

3) **PÅVERKANSARBETE** är ett medel för att uppnå förändring genom inflytande inför beslutsfattande så utvecklingsarbetet blir effektivt, och för att få ett fortsatt stöd för utvecklingsbistånd till Afghanistan. Påverkansarbete är också ett medel för förändring för SAKs lokala partner, till exempel lokala myndigheter och organisationer, när dessa ska lyssna till och stödja SAKs målgrupper. ●

SAKs målgrupper är kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och internflyktingar.

Kvinnor

Afghanistan är ett av världens farligaste länder för kvinnor när det gäller våld i hemmet. Det påverkar inte bara kvinnorna direkt, utan även barn, kommande generationer och hela samhällen. Hur bristen på jämställdhet yttrar sig i Afghanistan varierar, men kvinnor har i allmänhet begränsad tillgång till samhällstjänster som utbildning. Allt fler kvinnor arbetar dock utanför hemmet, vilket ses som mer och mer positivt. Men väpnade oppositionsgrupper riktar sig ofta mot kvinnor som arbetar i det offentliga, till exempel inom polisen. Traditionella sedvänjor påverkar kvinnor på många sätt, som tvångsäktenskap, brudpris, oskuldstest, utbyte av flickor för att lösa tvister, att söner får fördelar och att män kan arva kvinnor inom familjen. Kvinnor är också begränsade i fråga om rörlighet, frihet att umgås med vem de vill samt möjlighet till beslutsfattande eller att delta i det offentliga livet. Chansen att få en rätts-säker rättegång är liten, trots att lagen på papperet skyddar kvinnors rättigheter.

Barn

Ungefär hälften av Afghanistans befolkning är under 15 år och det är de som drabbas mest av våld och kronisk fattigdom. De har ofta en begränsad tillgång till utbildning och vård och har generellt också låg kunskap om sina rättigheter. Många indikatorer visar en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor. Flickor har mindre tillgång till utbildning och hälsovård, och de är särskilt utsatta för attacker, hot, förbud och begränsningar. Väpnade konflikter är inte bara ett direkt hot mot liv och hälsa, utan begränsar även barnens grundläggande rättigheter till utbildning och vård.

Afghanistan tillhör de länder i världen med högst barnadödlighet. Många tusen barn dör varje år för att de sak-

nar tillgång till mat och näring. Fattigdomen gör att många barn tvingas i arbete. De som arbetar inom den informella sektorn, ofta på gator, är särskilt utsatta för fysiskt, emotionellt, ekonomiskt och sexuellt våld samt människohandel.

Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning är bland de allra fattigaste och mest socialt exkluderade i Afghanistan. I var femte familj lever en person med funktionsnedsättning och majoriteten är under 14 år. Barn med funktionsnedsättning ställs inför alla de utmaningar som andra afghanska barn möter. Men ännu fler utmaningar tillkommer ovanpå detta eftersom de är berövade sina rättigheter i ännu större utsträckning. Det gäller särskilt rätten till utbildning. Brist på kunskap, pengar och transport är de främsta orsakerna till att barn med funktionsnedsättning som grupp har låg närvaro i skolan. När det gäller hälsa är ett stort hinder att vårdpersonal sällan är utbildade för att hantera särskilda behov. Bristen på egen inkomst tvingar många att förlita sig på familjen.

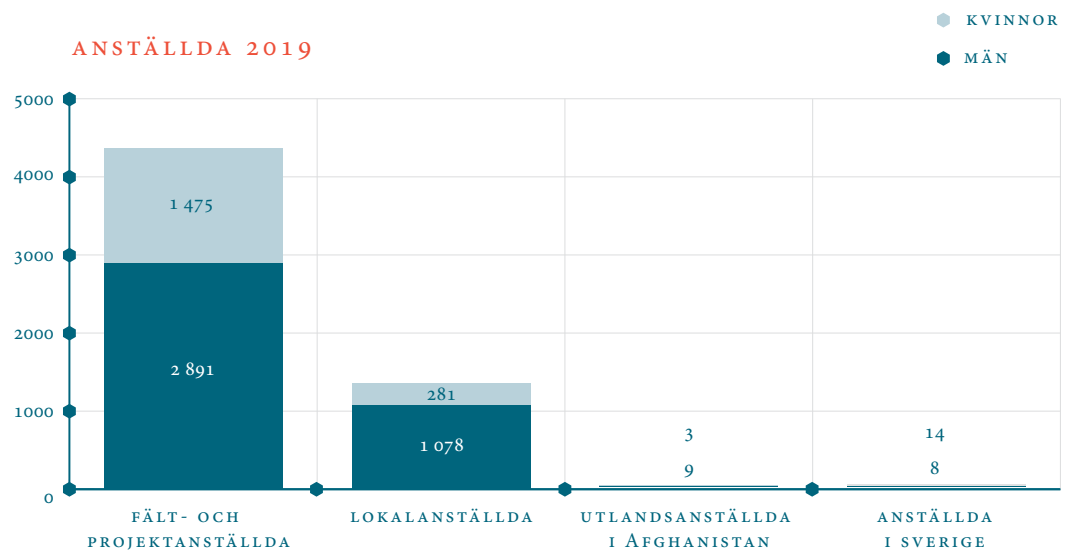
Internflyktingar

Antalet internflyktingar i Afghanistan beräknades i början av 2019 vara 2,6 miljoner enligt Internal Displacement Monitoring Centre. Av dessa är en mycket stor andel barn. Många familjer har tvingats lämna sina hem bakom sig för att bosätta sig i okända omgivningar och konkurrera om redan knappa resurser. Det bidrar till en ännu större påfrestning på samhällstjänsterna och de humanitära behoven är enorma. En stor utmaning är att effektivt inkludera barn i de befintliga skol- och hälsovårdssystemen. ●

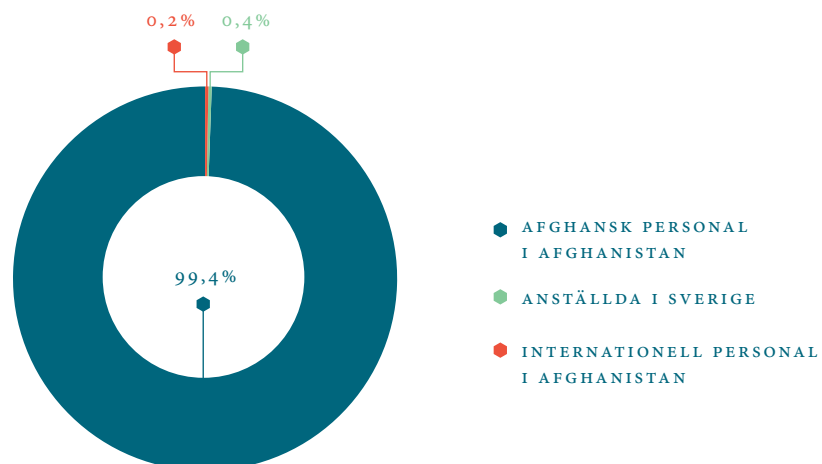
Resurser

SAK hade under året 2919 medlemmar i elva lokalföreningar i Sverige.

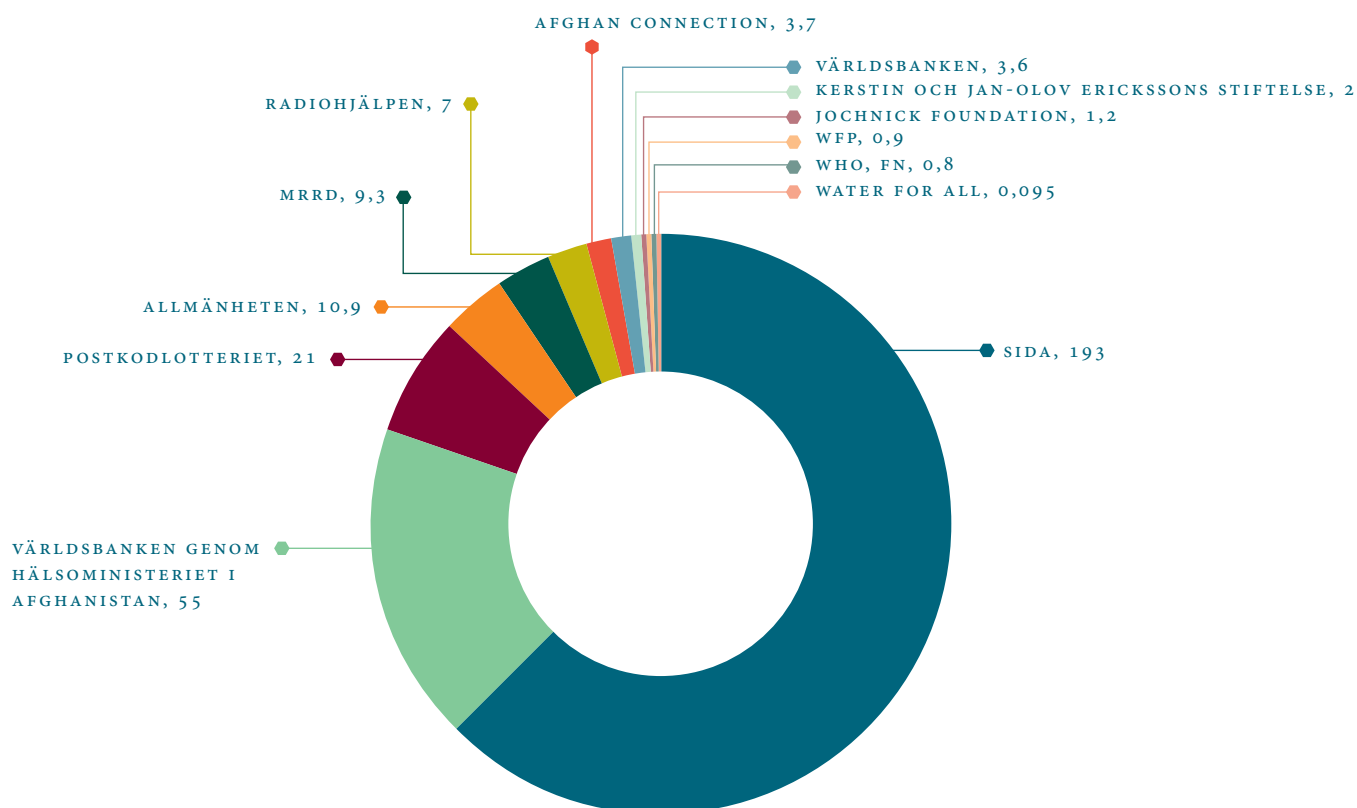
Antalet anställda under 2019 var 5782 totalt, varav 22 i Sverige.

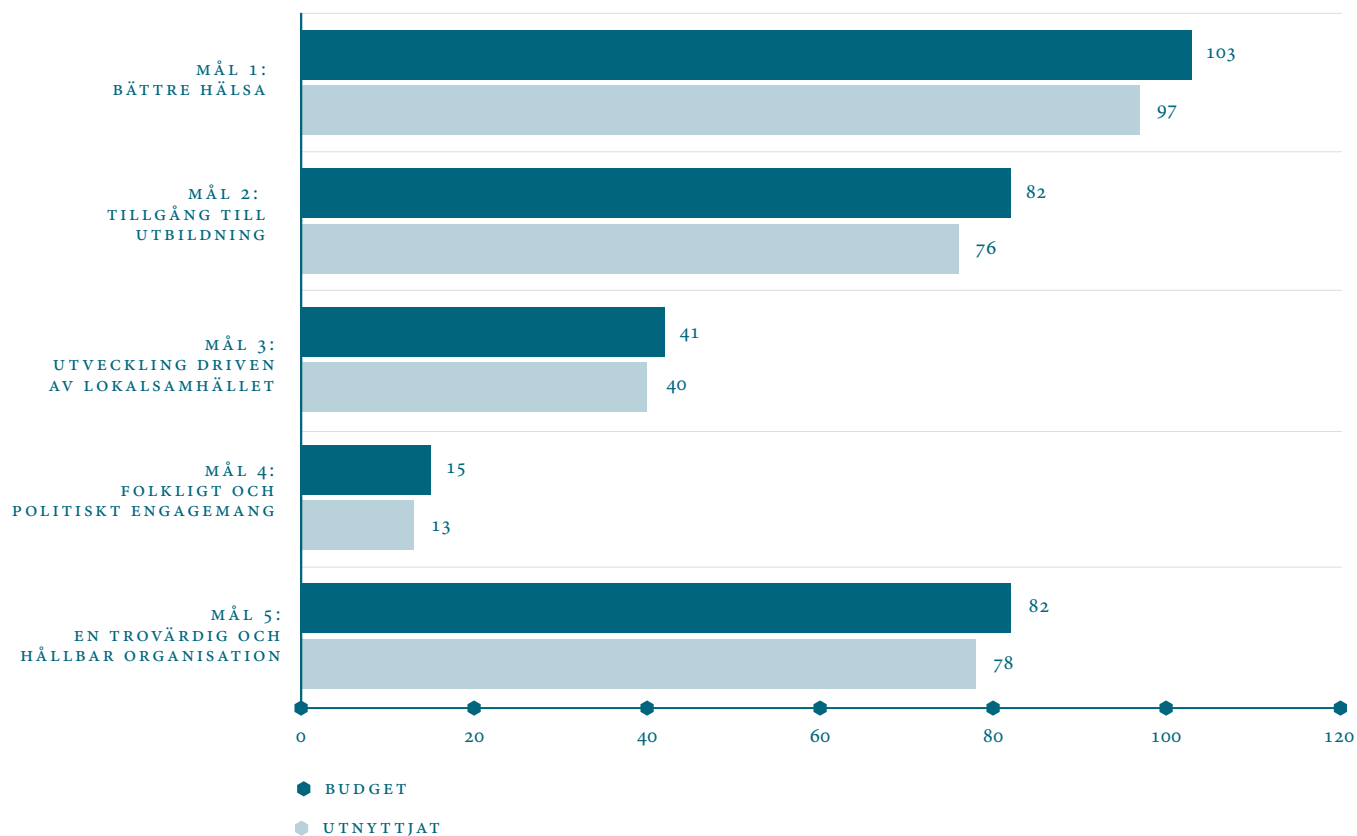
INTERNATIONELLA RESPEKTIVE AFGHANSKA ANSTÄLLDA

FINANSIÄRER 2019, I MILJONER KRONOR

RESURSANVÄNDNING EFTER MÅL 2019 (MILJ KR)

Afghanistan 2019

Afghanistan rankas som nummer **170 av 189 länder och områden** i 2019 års Human Development Index, vilket placerar landet efter alla andra i syd- och centralasien.

AFGHANISTAN ÄR FORTSATT ETT av de minst utvecklade länderna i världen. Dess befolkning ett av de allra fattigaste, med få om ens några förbättringar för de flesta under det senaste året. Faktum är att flera indikatorer visar att fattigdomen till och med har ökat. År 2019 uppskattades 54,5 procent av befolkningen leva under fattigdomsgränsen på 2000 Afghani per person och månad. Det motsvarar drygt 250 kr. Detta representerar en betydande försämring sedan 2012 då motsvarande andel var 38,3 procent ¹.

Den förödande kombinationen av krig, politisk instabilitet, naturkatastrofer, korruption, osäker livsmedelsförsörjning och en dåligt fungerande ekonomi försätter de flesta i fattigdom och osäker försörjning. Enligt FN² behöver för närvarande över 6,3 miljoner afghaner humanitärt bistånd samtidigt som den höga konfliktnivån gör det mycket svårt för humanitära organisationer att verka.

Ett ovanligt stort antal människor, nästan 300 000, drabbades i början av året av en serie naturkatastrofer. Störtfloder och jordskred orsakade många dödsfall, förstörde tusentals hus liksom många människors möjligheter till försörjning.

Trots en förbättring efter torkan 2018 fortsatte dess följdverkningar att påverka många. I redan fattiga samhällen minskade inkomsterna och hälsoläget försämrades ytterligare. Många har inget annat val än överlevnadsstrategier som är negativa, till exempel barnnäktenskap, tiggeri, att inte skicka sina barn till skolan, sälja tillgångar och boskap, skuldsättning eller avstå från hälsovård. Under sensommaren var hunger och undernäring på alarmerande höga nivåer och uppskattningsvis 13 miljoner människor bedöms fortfarande befinna sig i nöd avseende tillgången till livsmedel³.

Ökad fattigdom mitt i ekonomisk tillväxt

Att föregående års torka lättat och avkastningen från jordbruket ökade drev på den afghanska ekonomin något under 2019. Att ekonomin utvecklas långsammare än befolkningstillväxt, inflation och livsmedelspriser gör att fattigdomen ändå beräknas ha ökat med minskande inkomster per capita. Osäkerhet kring det internationella militära stödet till landet i framtiden, liksom utgången av fredsförhandlingar och presidentval, förväntas också dämpa förtroendet och investeringarna i den privata sektorn.

En stor andel av arbetskraften är arbetslös och 80 procent av alla som arbetar är egenanställda, daglönare eller får inte betalt för sitt arbete alls. Att ungefär en fjärdedel

av befolkningen är mellan 15 och 30 år innebär att en stor grupp unga kommer in på arbetsmarknaden med liten utbildning och få anställningsmöjligheter. Unga kvinnor står i särskilt hög grad utanför arbetsmarknaden.

Trots att statens intäkter fortsätter öka, medan det internationella stödet minskar, är Afghanistan alltjämt ett av världens mest biståndsberoende länder. Den ekonomiska hushållningen får anses relativt god i ljuset av att tillväxten är så låg. Förbättringar inom skattesystemet och en ökning av intäkterna utöver skatter har medfört starkare nationell finansiering. Exporten av främst jordbruksprodukter underlättades av en försvagad afghansk valuta gentemot dollarn. Importen minskade något, vilket bidrog till en blygsam minskning av handelsunderskottet.

Enligt en rapport⁴ publicerad av SAK och Oxfam 2018, finansierades två tredjedelar av den afghanska statens budget för budgetåret 1396 (mars 2017 – februari 2018) genom internationellt givartöd och en tredjedel genom inhemska intäkter. Då det internationella stödet och finansieringen sannolikt kommer att minska under de kommande åren blir en fortsatt ökning av inhemska intäkter desto viktigare.

Ett år av politisk osäkerhet och tröghet

Den nationella politiken dominerades under året av val. En utomstående betraktare skulle kunna tro att politiken i Afghanistan, till följd av ständigt försenade val, i huvudsak består av att hantera efterdyningarna av ett val medan nästa val skjuts upp. Den ständiga osäkerheten fortplantas genom regering och myndigheter, vilket leder till tröghet och obeslutsamhet.

Det nya parlamentet invigdes officiellt i april, hela sex månader efter valet. Tillkännagivandet av resultaten i förra årets parlamentsval försenades på grund av allvarliga anklagelser om valfusk, vilket kulminerade med att den oberoende valkommissionen ogiltigförklarade alla röster i provinsen Kabul. Detta utlöste i sin tur konflikter och protester från anhängare till diskvalificerade kandidater, liksom en svår konflikt om valet av talman i parlamentet.

Årets presidentval var planerat till april men sköts upp två gånger på grund av problem med väljarregistreringen, något som visade sig redan under parlamentsvalet året innan.

Återigen, och trots biometrisk registrering av väljare, kom omfattande anklagelser om oegentligheter och korruption under valet. Många av de biometriska apparaterna fungerade inte, eller så hade valarbetare inte fått utbildning i att använda dem.

¹ Afghanistan Central Statistics Organisation (2018) Afghanistan Living Conditions Survey, ACSO: Kabul

² 2019 Humanitarian Response Plan

³ UNOCHA (2019) Afghanistan 2019 Humanitarian Response Plan: Mid-Year Review of Financing, Achievements and Response Challenges (January - June 2019)

⁴ ATR Consulting (2018) Aid Effectiveness in Afghanistan, funded by Swedish Committee for Afghanistan & Oxfam

Utvecklingsorganisationer i skottlinjen

Våldet som drabbar aktörer inom det civila samhället och andra icke-statliga organisationer (NGOer), tex SAK, fortsatte att öka.

Sammanlagt 32 NGO-anställda dödades under 2019, och 55 ytterligare skadades i totalt 256 incidenter. Enbart luftangrepp och nattliga räder genomförda av regeringsstyrkor resulterade i tio dödsoffer. Internationell militär och afghanska säkerhetsstyrkor slog till mot organisationer med hälsovårdskliniker 14 gånger, varav två var SAKs klinker.

En betydande utmaning har varit de samordnade kraven från talibanerna på icke-statliga organisationer att låta sig registreras och betala skatter till talibanerna. Detta har bemötts av FN som under året ledde arbetet med att ta fram en uppsättning gemensamma operativa förfaranden (*Joint Operation Procedures*), vilka syftar till att vägleda organisationer i en enhetlig inställning till krav som ställs.

I ett försök att påverka fredsprocessen med talibanerna och andra väpnade oppositionsgrupper upplöste den afghanska regeringen Högsta Fredsråden och inrättade ett statligt fredsministerium i dess ställe.

› När presidentvalet slutligen ägde rum den 28 september 2019 var valdeltagandet historiskt lågt. Endast cirka två miljoner av cirka 9,7 miljoner registrerade väljare röstade.

En viktig förklaring till det låga valdeltagandet var de allvarliga hoten från talibanerna under valrörelsen. En ledande kandidat, Mohammad Hanif Atmar, avslutade sin kampanj i förtid i augusti med hänvisning till den dåliga säkerhetssituationen och den pågående fredsprocessen. I ett attentat mot president Ashraf Ghani valkampanj den 17 september dödades 26 personer och ytterligare 42 skadades. Unama registrerade sammanlagt 100 attacker mot valrörelsen, i vilka totalt 85 civila dödades och 373 skadades.

Efter valet inom fler än 16 000 överklaganden. Som svar på detta sköt den oberoende valkommissionen upp tillkännagivandet av de preliminära resultaten två gånger. Enligt dessa preliminära resultat som till slut redovisades den 22 december omvaldes den sittande presidenten Ashraf Ghani med 50,64 procent av rösterna, drygt de 50 procent som behövdes för att undvika en andra omgång. Abdullah Abdullah, som enligt samma resultat kom två i valet, överklagade omedelbart med hänvisning till valfusk. Det slutliga resultatet tillkännagavs först i februari 2020 då Ashraf Ghani förklarades omvald. Med detta förlorade också hans rival Abdullah Abdullah den roll som *Chief Executive Officer* som tilldelades honom som en del av en uppgörelse om maktindelning under den senaste mandatperioden.

Fred och exit eller bara exit?

Den amerikanska presidentens särskilda sändebud Zalmay Khalilzad ledde under hela året samtal mellan USA och talibanerna i Qatar, men samtalen skiftade gradvis karaktär mellan fredssamtal och "exit-samtal". Ursprungligen handlade samtalen om fyra komponenter: tillbakadragande av internationella trupper, försäkringar mot terrorism, vapen-

vila och intra-afghansk dialog. Efterhand drog dock USA gradvis tillbaka sina krav på vapenvila och hänvisade snarare till en "minskning av våldet". Ett möjligt positivt resultat av samtalen var den relativa minskningen av våldet från båda sidor under november och december, efter en mycket våldsamt period kring presidentvalet.

Ansträngningar gjordes också sammanföra en brett förankrad grupp - den afghanska regeringen, civila samhället, afghanska manliga och kvinnliga politiker - för fredssamtal med talibanerna i Qatar, Moskva och Uzbekistan. Detta kom dock aldrig till stånd på grund av oenigheter mellan parterna om vilka som skulle delta.

Talibanerna håller fast vid sitt krav om att de amerikanska trupperna måste lämna Afghanistan innan inom-afghanska samtal börjar. Den amerikanska administrationen har återkommande signalerat att USA vill och kommer att avsluta sitt 18-åriga krig. Detta kan talibanerna naturligtvis tolka som att om de bara står fast kommer USA att lämna landet, oavsett om fred har uppnåtts eller inte. Många förväntar sig att president Trump kommer att beordra tillbakadragandet i tid till sin omvalskampanj 2020.

Utan amerikansk närvaro och de resurser som den ger den afghanska regeringen att upprätthålla säkerheten skulle den senare befinna sig i en dålig förhandlingsposition och vara extremt sårbar om våldet trappas upp igen. Naturligtvis påpekar den afghanska regeringen att dess frånvaro från förhandlingarna mellan USA och Taliban gör alla överenskommelser i dessa samtal närmast meningslösa.

Fortsatta strider, skiftande taktik

Långt från förhandlingsbordet fortsatte ett komplext mönster av våld och osäkerhet på marknivå. Enligt Unama⁵ föll mer än 10 000 civila offer för strider eller attentat. Minst 3 403 civila dödades och ytterligare 6 989

Statistik – ungefärlig eller felaktig

Statistiska uppgifter om Afghanistan är i bästa fall är ungefärliga. Uppgifterna om befolkningsstorlek varierar mellan 29 och 37 miljoner, men de flesta uppskattningar utgår från en bristfällig folkräkning från 1978. Andra undersökningar där befolkningen är en variabel såsom utbildning, hälsa eller andra sociala faktorer, drabbas av samma eller ännu större felmarginaler.

⁵ *Afghanistan annual report on protection of civilians in armed conflict: 2019*

Fortsatt internationellt engagemang och finansiering?

För närvarande bistås Afghanistan med ekonomiskt stöd från fler än 30 olika internationella givare, var och en med sin egen agenda, sina egna prioriteringar och egna stödavtal med regeringen. Gemensamt har de dock målet att Afghanistan i högre grad ska vara självförsörjande vid slutet av det så kallade Transformation Decade 2024.

Det är inte förvånande att den afghanska regeringen alltmer har tryckt på att internationellt utvecklingsstöd i huvudsak ska finansiera Afghanistan National Peace and Development Framework – regeringens strategiska utvecklingsplan för 2017–2021.

En utmaning för den afghanska regeringen, det afghanska folket liksom för utvecklingsorganisationer som SAK, är att lyfta fram de mycket stora framsteg som faktiskt har gjorts inom många områden under de senaste två decennierna, trots krig och politisk oro. Fortsatt internationell hjälp kommer att vara avgörande för att upprätthålla de framsteg som gjorts.

Den svenska regeringen har stått fast vid sitt långsiktiga åtagande gentemot Afghanistan, inklusive utvecklingsbiståndet. SAK bidrog under året med synpunkter i arbetet när Sida och Utrikesdepartementet tillsammans tog fram en ny strategi för utvecklingssamarbete i Afghanistan.

SAK argumenterade bland annat för att inkludera hälsa som en del av strategin och att förstärka klimatinsatserna. Men SAK underströk också att det är absolut nödvändigt med ett lokalt perspektiv och fokus på institutioner och rättsstat utanför Kabul. Vidare kommer osäkerheten kring den politiska utvecklingen i landet att kräva flexibilitet och möjlighet till effektiv omorientering i händelse av att konflikten förvärras – vilket den mycket väl skulle kunna göra. Ett slutligt beslut om strategin förväntas först år 2020.

Internationella militära styrkor

Sedan Nato lämnade över ansvaret för att upprätthålla säkerheten i landet till Afghanska Nationella Säkerhetsstyrkorna under 2014 har Nato haft ett icke stridande uppdrag att främst träna, ge råd och stödja afghanska säkerhetsstyrkor.

Resolute Support Mission består för närvarande av nästan 17 000 soldater från 38 länder, medlemmar i eller allierade med Nato. USA bidrar med 8 000 soldater. Även Sverige deltar med som mest 50 militära utbildare och rådgivare.

Ytterligare 7 000 amerikanska soldater ingår i USAs Operation Freedom Sentinel som framför allt genomför luftangrepp, utbildar specialstyrkor och genomföra operationer i syfte att bekämpa terrororganisationer.

Under 2019 beräknas USA ha genomfört fler än 5 000 flygattacker och totalt dödat minst 3 700 människor. Civila skador är troligtvis underrapporterade.

skadades under året. 12 procent av alla offer för våldet var kvinnor och hela 30 procent var barn. Civila i provinserna Kabul, Nangarhar, Helmand, Ghazni och Faryab påverkades värst av konflikten.

När det gäller territoriell kontroll har trenden varit slående konsekvent de senaste fem åren. Talibanerna kontrollerar fortfarande inte en majoritet av de tätbefolkade områdena, men de har gradvis fortsatt att stärka sitt grepp framför allt över landsbygden. I motsvarande områden har de afghanska nationella säkerhetsstyrkorna gradvis dragit sig tillbaka.

Under 2019 lade talibanerna mycket kraft på att undergräva presidentvalet. Samtidigt stärkte de sin närvaro i de nordliga och nordöstra provinserna. Dessa områden har tidigare inte varit tydligt omstridda och därför också relativt tillgängliga för till exempel utvecklingsorganisationer och andra civila aktörer. Staden Kunduz i nordöst upplevde det tredje storskaliga angreppet från talibanerna på fyra år. I september kom striderna nära den västra utkanten av staden Taloqan. För SAK med sin omfattande verksamhet i området är detta en mycket utmanande utveckling.

Talibanerna har också försökt öka kontrollen över viktiga vägar genom att bland annat attackera militära installationer, fordon och statliga myndigheter. Kontroll av transportvägar gör det också möjligt för dem att kräva avgifter eller ”skatt” från kommersiell trafik och transport.

Islamiska staten (IS), känd i regionen som Islamic State Khorasan Province (ISKP), är en betydligt mindre aktör i landet än talibanerna. Särskilt i provinserna Nangarhar, Laghman och Kunar har de fortsatt strida mot talibanerna över territorium, och samtidigt utsatts för luftangrepp av internationella militära styrkor och från marken av afghanska säkerhetsstyrkor. IS ansvarar också för en

ökning av antalet självmordsattacker i huvudstaden där målen ofta varit civila. IS har en tydligt sekteristisk agenda, i väsentligt högre grad än talibanerna, och deras attacker har ofta riktats mot shia-minoriteten i Afghanistan som i stor utsträckning sammanfaller med den etniska gruppen hazarer.

ANSF och andra enheter knutna till regeringen och internationella styrkor har stått bakom en dramatisk ökning av flygattacker och riktade nattliga räder. Många av de senare genomförs av miliser eller specialstyrkor, ofta med stöd av utländsk militär eller underrättelsetjänster och helt utan ansvarutkrävande. Detta har dock inte tydligt minskat talibanaktiviteten i provinser som Kandahar, Farah eller Wardak.

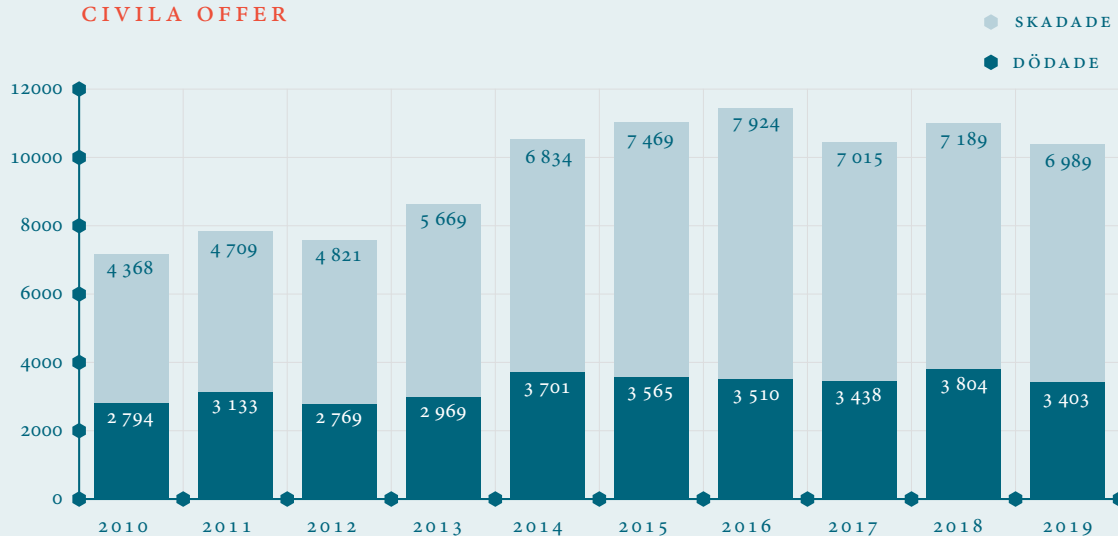
Var finns ljuset?

Om man letar efter positiv utveckling kan man hitta den allt mer återkommande diskussionen om hur talibanerna och andra väpnade oppositionsgrupper så småningom skulle kunna integreras i regeringsstyrkor eller till och med återintegreras i det civila livet. I februari lade ett antal taliban- och IS-krigare ner sina vapen i Jalalabad och anslöt sig till fredsprocessen.

I november och december 2019 kom också en sällsynt och välkommen minskning av antalet komplexa attacker och självmordsdåd i Kabul och andra städer. Detta sammanföll också med en minskning av USA:s luftangrepp mot talibanerna. Det tolkades av många som ett test av metoden att gradvis minska våldet, snarare än ett deklarerat fullständigt stopp, för att genom detta pröva en väg till fred.

Det afghanska folket har, trots politiska läsningar, dålig förvaltning, enorm fattigdom och 40 år av krig, fortfarande lyckats mobilisera lite hopp. Enligt en årlig undersökning

CIVILA OFFER

Statistik för ett helt land under ett år förenklar en komplicerad verklighet. Antalet döda och skadade civila sjönk med 5 procent jämfört med föregående år, men detta förklaras i stor utsträckning av det relativa lugn som rådde under november och december. Fram till dess var våldet mer omfattande än på mycket länge, framförallt under det tredje kvartalet då också presidentvalet i september inföll.

Minskningen under året kopplas till att IS har trängts tillbaka något, även om de till exempel stod för ett av de blodigaste attentaten på mycket länge – sprängdådet mot ett bröllop i Kabul som krävde 92 civila dödsoffer. IS fortsätter också att framförallt rikta in sig på shiamuslimar.

Talibanerna har trappat upp sin användning av bil- och självmordsbomber under året. Dessa har också i flera fall riktats mot civila sammanhang och personer, till exempel i samband med presidentvalet men också mot företrädare för människorättsorganisationer.

Sett till hela året beräknas flest civila offer, cirka 42 procent ha orsakats av sprängdåd, ofta i kombination med så kallade komplexa attacker. Minst 885 civila dog under året i sprängdåd. Därefter kommer civila offer för markstrider samt och luftangrepp. Enbart de senare skördade minst 700 döda.

Antalet civila offer underrapporteras sannolikt i konflikten. Unama inkluderar fall där det finns minst tre olika och oberoende källor.

Källa: Afghanistan Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict: 2019 UNAMA

› fanns en något ökande känsla av optimism bland den afghanska allmänheten under 2019. Detta går troligen att knyta till förhoppningar om ett positivt resultat av fredsförhandlingarna. Det speglar också vad de mer pessimistiska rösterna uppger att deras pessimism beror på, nämligen den allmänna osäkerheten och den omfattande kriminaliteten. Ekonomin kommer på en avlägsen andraplats. Hela 74,5 procent uppger att de alltid, ofta eller ibland är oroliga för sin personliga säkerhet.

Även om den afghanska regeringen och dess myndigheter framstår som ineffektiva, i avsaknad av resurser och genomsyrade av korruption så har faktiskt tillfredsställelsen med dem ökat kontinuerligt under de senaste fem åren. I motsats till vad man kunde få intryck av uppgav nästan två tredjedelar under 2019 att de anser att den sittande regeringen gör ett bra jobb. Kanske ännu viktigare är att motsvarande siffror ökar också för provinsregeringarna och deras upplevda förmåga att förbättra människors levnadsvillkor. ●

Mål 1: Bättre och rättvis hälsa

Förbättrad hälsa och minskad undernäring bland SAKs målgrupper.

Afghanistan i korthet	SAKs mål: Bättre hälsa och näring	Under 2019
<ul style="list-style-type: none">• Totalt 638 kvinnor dör per 100 000 födselar. Motsvarande siffra i Sverige är 4 kvinnor.¹• Cirka 48 barn dör per 1 000 levande födda. I Sverige är siffran 2 barn.²• Mer än 149 000 personer är i behov av proteser eller andra tekniska hjälpmedel som exempelvis rullstolar.• Det finns 0,3 läkare per 1 000 invånare i Afghanistan. I Sverige är siffran 5,4.³	<ul style="list-style-type: none">• Förbättrad tillgång till och utnyttjande av kvalitativ hälsovård.• Bättre kunskap om hur man förebygger sjukdomar.• Att lokala organisationer och yrkesföreningar ska bli bättre på att kräva och påverka för effektiv hälsovård.• Att myndigheter ska bli bättre på att tillhandahålla hållbar, effektiv och inkluderande hälsovård.	<ul style="list-style-type: none">• SAK registrerade 1 647 973 patientbesök i Wardak-provinsen (varav 807 507 kvinnor)• SAK utbildade och rekryterade fler barnmorskor och sjuksköterskor och byggde om mottagningar för ökad tillgänglighet.• I Wardak genomgick nästan 22 000 barn under ett år vaccinationsbehandling via SAK mot kikhosta, stelkramp, difteri och hepatit B.• En utmaning i hälsoarbetet är fortsatt att inkludera kvinnor i hälsorådens arbete och beslutsfattande.

¹ Enligt WHO, https://www.who.int/gho/maternal_health/countries/afg.pdf och Världsbanken <https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.MMRT>

² Enligt Världsbanken, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.IMRT.IN>

³ Enligt Världsbankens data, <https://data.worldbank.org/indicator/SH.MED.PHYS.ZS>

Kvinnor och människor utan resurser särskilt utsatta

Konflikt, fattigdom, diskriminering och orättvis fördelning av resurser är viktiga förklaringar till att hälsovårdssituationen i Afghanistan fortfarande är långt från vad människor har rätt till. Mycket har blivit väsentligt bättre sedan utvecklingsstödet till Afghanistan tydligt ökade 2002, men särskilt kvinnor, människor på landsbygden och personer utan egna tillgångar är fortfarande särskilt utsatta i jämförelse med män, stadsbor och ett litet antal resursstarka familjer.

För att flickor och kvinnor ska få tillgång till vård krävs kvinnliga hälsoarbetare. Underskottet på kvinnor som arbetar med hälsa och sjukvård är därför en stor utmaning. Bristen på rent vatten är stor, undernäring och vattenburna sjukdomar påverkar miljoner.

Den hälsovård som finns är fortfarande otillgänglig för många eftersom transportmöjlighet från avlägsna byar saknas, även om fler kliniker medfört att det förbättrats. Människor med funktionsnedsättning är särskilt drabbade av de stora avstånden och hälsovårdspersonal saknar ofta

utbildning i de behov som funktionsnedsättningar kan medföra. Bristen på medicinska specialister inom rehabilitering är en viktig utmaning för SAK och andra hälsovårdsaktörer.

Folkhälsoministeriet fokuserar på att stärka tillgängligheten till och utnyttjandet av de hälsovårdstjänster som finns. Samtidigt arbetar ministeriet med att säkra kvalitén genom att införa ett resultatbaserat system. Ministeriets Sehatmandi-projekt, som löper från januari 2019 till juni 2021, införde en ersättningsmodell baserad på resultat vilket var en utmaning för många utförare inklusive SAK. Efter det första kvartalet lyckades SAK dock att möta målen i Wardak-provinsen.

Vad gör SAK för att förändra detta?

SAK arbetar för att öka tillgången till primär- och specialistvård av god kvalitet och till förebyggande hälsovård. Särskilt prioriteras insatser riktade till mödrar, barn och människor med funktionsnedsättning.

I provinsen Wardak tillhandahåller SAK sjukvård genom sammanlagt fler än 70 vårdcentraler, mottagningar samt sjukhus – både primärvård och specialist- och akutsjukvård. >

15 år av att rädda liv i Wardak

Farzana (till vänster) blev färdigutbildad barnmorska under 2019.

2004 STARTADE SAK SIN första barnmorskeutbildning för att motverka den skyhöga mödradödligheten i provinsen Wardak. Femton år senare sjunker dödligheten och unga kvinnor står på kö för att få gå utbildningen – och rädda liv.

Farzana Hussaini minns fortfarande vad som hände en vinterdag i hennes avlägsna hemby Rashak, när en kvinna började få värkar:

”Eftersom det inte fanns någon tillgänglig barnmorska i byn, hjälptes folk åt att lägga henne på en säng och försökte bära henne till sjukhus. Men på grund av det hårda snöandet kom hon inte fram till sjukhuset. När de bar hem henne var hon död.”

Idag är Farzana 21 år gammal och en av 24 barnmorskestudenter i Wardak som tog examen i maj 2019.

Runt 2002 visade undersökningar att Afghanistan hade en av de högsta siffrorna för mödradödlighet i världen. Olika undersökningar kom fram till olika siffror, varierande från 1100 till 1900 döda per 100 000 levande födslar. Tack vare ett ökande antal barnmorskor är antalet nu nere på 396 döda per 100 000 levande födslar, enligt folkhälsoministeriet.

I Wardak kan mödradödligheten ha varit så mycket som fyra gånger högre, eftersom provinsen mestadels består av landsbygd och svårtillgängliga områden. Men tack vare SAKs

barnmorskeutbildning har antalet barnmorskor i Wardak ökat från 27 till 105. De flesta av dessa har utbildats av SAK och barnmorskeutbildningen har blivit mycket populär.

”När vi startade barnmorskeutbildningen 2004 var vi tvungna att knacka dörr och sitta ner och prata med familjer för att övertyga dem att skicka sina döttrar till vår skola. Idag har vi 85 sökande till 24 platser”, berättar Mirwais Haleem, biträdande projektledare vid det regionala ledningskontoret i Wardak.

Förbättringar har gjorts vad gäller utbildningens kvalitet, den har förlängts från 18 månader till två år, utbildningsplanen har uppdaterats och ett välutrustat laboratorium har installerats.

Sedan 2004 har SAK utbildat 157 barnmorskor i Wardak och 331 i landet som helhet. Ytterligare 70 studenter utexaminerades under 2019, en av dem är Farzana Hussaini.

”När jag avslutat mina studier ska jag åka tillbaka till min hemby för att bekämpa mödradödligheten” säger hon bestämt.

Det råder inget tvivel om att hon tillsammans med 400 barnmorskekollegor i provinserna Wardak, Laghman och Samangan kommer att göra stor skillnad. ●

TEXT: COMA – SAKS KOMMUNIKATIONSENHET I AFGHANISTAN

SAK ger ett unikt bidrag till stärkandet av hälso- och sjukvårdssystemet genom Smart Paper Technology-projektet (SPT) som genomförs med hjälp av den svenska stiftelsen Shifo och finansieras av Postkodlotteriet. SPT är ett IT-system menat att förbättra HMIS (Health Management Information System). Under 2019 har SPT använts i provinserna Laghman och Wardak för att förbättra kvaliteten på data från vaccinationsprogram. I en oberoende undersökning gjord av Umeå universitet visade sig datan ha en mycket hög tillförlitlighet. Det finns också indikationer på att SPT bidragit till minskning av tid lagd på registrering vid hälsokliniker, en ökning av tid lagd på att stärka kunskapen om vaccination, en lägre avhopsfrekvens från vaccinationsprogrammen samt en förbättring av tillgången till tillförlig data för beslutsfattare både lokalt och nationellt.

Under 2019 slutförde 98 fysioterapeuter sin utbildning i SAKs regi, av dessa var 45 män och 53 kvinnor. Av dessa fick 53 procent av männen och 66 procent av kvinnorna anställning efter utbildningen. Dessutom utbildade SAK 20 protes- och ortopedtekniker, varav 11 män och 9 kvinnor, under året. Av dessa fick 54 procent av männen och 44 procent av kvinnorna anställning antingen vid SAKs verksamheter eller hos andra hälsovårdsaktörer.

SAK har fortsatt att utbilda sjuksköterskor, barnmorskor och fysioterapeuter under 2019. Ett vaccinationsprogram som har gått framåt bland annat med hjälp av Smart Paper Technology-projektet, trots svåra säkerhetsförhållanden, och hälsoutbildning av målgrupperna bidrar till att förhindra sjukdomar. SAK arbetar även med rehabilitering av människor med funktionsnedsättningar. Dessutom har SAK varit en ledande opinionsbildare för att psykisk ohälsa samt stöd och rehabilitering till personer med funktionsnedsättning ska inkluderas i den allmänna hälsovården i hela landet.

Utveckling och framsteg 2019

Det är svårt att säga något säkert om generella förändringar i folkhälsan, bland annat eftersom alla uppgifter om landets befolkningsstorlek är uppskattningar.

I Afghanistan som helhet tyder dock undersökningar på att mödradödligheten mer än halverats sedan 2002. 2019 uppskattades den till 638 per 100 000 födselar. I Sverige är den 4 per 100 000. Barnadödligheten har också den minskat med nära hälften mellan 2010 och 2018. Idag uppskattas den till cirka 50 per tusen levande födda. I Sverige är siffran cirka 3 per tusen levande födda. Afghanistans siffror är höga i ett internationellt perspektiv och fortfarande dör många av orsaker som hade kunnat förhindras.

SAK har under året gjort viktiga om än blygsamma framsteg avseende förbättrad hälsa och minskad undernäring. I Wardak, där SAK driver hälso- och sjukvården, har nyttjandet av hälsovårdstjänster stigit till 2,5 vårdkonsultationer per person och år, en ökning från 2,3 konsultationer per person och år 2018. Till det kommer ytterligare drygt 8 000 elever som fått hjälp av skolhälsovård.

Hälsovårdens lokala förankring är central både för SAKs sätt att arbeta och för att den ska kunna fungera långsiktigt. Antalet hälsovårdsinrättningar som har ett lokalt hälsoråd har också ökat inom SAKs verksamhet från 36 procent 2018 till 44 procent 2019. Hälsoråd är centrala för att engagera lokalsamhället i styret av hälsovården och för att hälsovården ska kunna möta de lokala behoven, därför är också ökningen av antalet hälsoråd mycket positiv.

Antalet nybesök vid hälsoinrättningar var 18 procent fler än SAK ursprungligen planerat för. Detta förklaras bland annat av fem nya kliniker (varav två övertagits från en annan organisation) i Wardak. Mer personal med speci-

alistkompetens har också bidragit till att antalet undersökningar av inskrivna patienter överträffat målsättningen. Över 26 000 uppföljande undersökningar av patienter redan under vård genomfördes mot planerade 24 000.

Tillgång till sjukvård kan vara livsavgörande, men förebyggande vård är viktigare och mer effektivt över tid. SAK, i samarbete med hälsoråd i byarna, informerar därför exempelvis om vikten av förebyggande arbete, risker med graviditet i ung ålder, utbildning i hygien och bättre vatten- och avloppssystem.

I Wardak är de positiva förändringarna i beteenden relaterade till förebyggande hälsovård än så länge små och långsamma. I arbetet med människor med funktionsnedsättning har däremot förändringar observerats. Anställda inom rehabiliteringsverksamhet rapporterade att särskilt riktad information ökade medvetenheten och förbättrade tydligt kunskaper och rutiner kring personlig hygien hos vuxna och barn med CP-skada, ryggmärgsskada eller kognitiv funktionsnedsättning. I 13 provinser genomfördes utbildning för personer med funktionsnedsättning i olika aspekter av personlig hygien och förebyggande av smittsamma sjukdomar. Fler än 5 000 barn och vuxna (3283 män/pojkar och 1273 kvinnor/flickor) med funktionsnedsättning nåddes via insatser i hemmet, förberedande utbildnings- och rehabiliteringscenter och by-baserade center för förberedande utbildning.

Vaccinering är också av avgörande betydelse. Tyvärr är data på nationell nivå osäker, men i Wardak genomgick nästan 22 000 barn under ett år en fullständig vaccinationsbehandling med Penta 3 (mot kikhosta, stelkramp, difteri och hepatit B). Detta motsvarar cirka 93 procent av det planerade målet. Att det blev färre än förväntat beror på det svåra säkerhetsläget och på stora folkflyttningar.

Totalt har 1 647 973 vårdbesök genomförts vid SAKs hälsoverksamhet i Wardak (840 466 av män och 807,507 av kvinnor).

Tillgänglig vård

För att minska mödradödligheten finns troligen ingen enskilt viktigare faktor än tillgången på utbildad vårdpersonal. Genom fler kliniker och genom att utbilda och anställa barnmorskor och sjuksköterskor gör SAK

Blivande fysioterapeuter i Mazar-e-Sharif demonstrerar rehabiliteringsövningar de får lära sig.

- › vården mer tillgänglig för kvinnor. I Wardak assisterade kvalificerad personal utbildad och anställd av SAK vid fler än 18 000 födselar, vilket är något mer än förväntat. Fortfarande sker dock de flesta förlossningar i Afghanistan utan kvalificerad assistans.

Verkliga framsteg gjordes avseende vård före och efter förlossning. Antalet vårdbesök inför förlossning ökade med 3 procent och efter förlossning med 13 procent. De allt fler kvalificerade barnmorskorna i byarna har bidragit till förbättringen, men också insatser för att bland annat se till att det finns alternativa lösningar tillgängliga, när en barnmorska har förhinder ska en från en annan by kunna kliva in. Detta har bland annat skett genom koordineringsmöten bland barnmorskor, men också genom uppmuntran till mer uppsökande vård, särskilt i distrikten Behsood 1 och Behsood 2.

En viktig fråga för att kvinnor ska söka vård är tillgången på kvinnlig vårdpersonal. Under året slutförde 70 barnmorskor och 45 sjuksköterskor sina utbildningar genom SAK. Det är aldrig enkelt att fylla utbildningsplatser med kvinnor i Afghanistan eller att anställa tillräckligt med kvinnlig personal. När det gäller barnmorskeutbildning är dock problemet ibland det omvända, att vi behöver fler utbildningsplatser för att kunna utbilda så många sökande som möjligt.

Stöd och rehabilitering till människor med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning är en av SAKs målgrupper och arbetet med att stödja och rehabilitera dessa är omfattande. 2019 var SAK ansvariga för mer än 10 procent av alla tekniska hjälpmedel som levererades till personer med funktionsnedsättning i landet.

SAK har gjort betydande framsteg på hjälpmedelsområdet under 2019. Av de som fick tekniska hjälpmedel som rullstol, kryckor och annat bedömde 72 procent dem som utmärkta, jämfört med 59 procent 2018.

SAK driver även rehabilitering och sjukgymnastik i 12 provinser till över 20 000 personer 2019 samt levererar ortopediska och andra hjälpmedel till fler än 15 000 människor.

SAK utbildar fysioterapeuter för att förbättra tillgängligheten till rehabilitering för människor med funktionsnedsättning. Transporter kan ofta vara ett stort problem särskilt för kvinnor och personer med funktionsnedsättning på landsbygden och därför är det viktigt att vård och rehabilitering finns på flera platser.

Utmaningar

Fortfarande får kvinnor inte tillgång till vård i tillräcklig utsträckning. Det beror på flera faktorer, bland andra fysisk tillgänglighet, kvinnor har svårt att transportera sig, eftersom de inte får eller kan resa ensamma. Människor med funktionsnedsättning kan ha svårt rent praktiskt att resa längre sträckor. Brist på kvinnlig vårdpersonal är ett stort problem, vilket delvis beror på att alltför få kvinnor gått ut grundskolan så att de kan utbilda sig till sjuksköterskor eller barnmorskor. Rätten för kvinnor att själva bestämma när de ska uppsöka vård är begränsad. Oavsett vilket område som studeras är kvinnor diskriminerade.

Att arbeta vidare med den lokala förankringen genom hälsoråden är mycket viktigt för att säkra tillgången till vård långsiktigt. En utmaning i det arbetet är att få kvinnor att delta i hälsorådets arbete och beslutsfattande, på grund av de normer och traditioner som motarbetar det. ●

15 490 (11 060 män och 4430 kvinnor) av de 149 000 som behöver tekniska hjälpmedel fick det av SAK.

Vård i siffror

	TOTALT	VARAV KVINNOR
Vårdpersonal	2050	893
Hälsovårdskliniker	77	-
Hälsoposter	327	-
Provinsjukhus	1	-
Distriktssjukhus	2	-
Sjukhussängar	185	-
Patientbesök	1647 973	807 507

Utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor	ANTAL ELEVER
Barnmorskor, avgångsklass	70
Barnmorskor, påbörjade	25
Sjuksköterskor, avgångsklass	45

Fysioterapi	TOTALT	VARAV KVINNOR
Fysioterapeuter, avgångsklass	98	45
Protes- och ortopeditekniker, avgångsklass	20	9
Patienter som fått fysioterapi	21 897	8 610

Några av SAKs insatser för förbättrad hälsa under 2019

Under 2019 har det registrerats över

1 600 000

vårdbesök vid SAKs hälsoverksamhet i Wardak.
Av dessa var 49 % kvinnor.

15 490

av

149 000

som behöver tekniska hjälpmedel
fick det av SAK. Av dessa var 29% kvinnor.

I provinsen Wardak
tillhandahåller SAK fler än

70

VÅRD-CENTRALER,
MOTTAGNINGAR OCH
SJUKHUS

20

PROTES- OCH ORTOPEDEKNIKER
tog examen efter en treårig utbildning.
9 av teknikerna var kvinnor.

70

BARNMORSKOR
slutförde under 2019 sin
utbildning i SAKs regi.

98

FYSIOTERAPEUTER
slutförde under 2019 sin
utbildning i SAKs regi,
av dessa var 45 män och
53 kvinnor.

Mål 2: Tillgång till utbildning

Förbättrat lärande för alla barn i de områden där SAK verkar.

Afghanistan i korthet	SAKs mål	Under 2019
<ul style="list-style-type: none">• Cirka 3,7 miljoner barn uppskattas fortfarande inte gå i skola.• 60 procent av de som inte går i skola är flickor.• 95 procent av barn med funktionsnedsättning går inte i skola.	<ul style="list-style-type: none">• Bättre tillgång till lärande och en mer inkluderande lärandemiljö för alla barn.• Stärkt undervisning med förbättrad kvalitet.• Att myndigheter blir bättre på att tillhandahålla hållbar, inkluderande och effektiv utbildning.	<ul style="list-style-type: none">• SAK tillhandahöll utbildning i olika former i 72 distrikt i 14 provinser i Afghanistan.• SAK tillhandahöll utbildning till fler än 94 000 elever, varav 58 procent var flickor.• Fler än 4 300 barn gick under året i SAKs förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättning.• Under året har SAK även tagit fram en handledning för jämställdhet i undervisningen.

I en utvärdering av åren 2015-2019 bekräftade Unicef nyligen vikten av utbildning baserad i lokalsamhället, så kallad Community Based Education, för att förbättra tillgången till utbildning för alla barn.

Utbildning i Afghanistan

Afghanistans utbildningsväsende har utvecklats kraftigt sedan 2002 och fortsätter att göra det. Utmaningarna är dock mycket stora. Cirka 3,7 miljoner barn i Afghanistan går inte i skolan, 60 procent av de barnen är flickor. I vissa provinser är andelen flickor som inte går i skolan så hög som 85 procent. Det uppskattas dessutom att 95 procent av alla barn med någon form av funktionsnedsättning inte går i skolan.

Orsakerna till att så många barn inte går i skolan kan skifta. Långt avstånd till skolan är en stor faktor för exempelvis barn med funktionsnedsättning, liksom dåligt anpassade lokaler, diskriminerande attityder och otillräcklig kompetens kring olika funktionsnedsättningar i skolan. Att barn med funktionsnedsättningar ofta är otillräckligt förberedda för att gå i vanlig skola bekräftar att SAKs program för förberedande och inkluderande utbildning spelar en viktig roll.

Bristen på kvinnliga lärare och könsroller som kan innebära att flickor gifter sig tidigt är faktorer som påverkar flickors skolgång negativt. Om utbildningen inte ger något i föräldrarnas ögon har de ingen anledning att låta barnen gå i skolan, därför är undervisningens kvalitet en ännu viktigare

faktor än den annars skulle varit. Nödvändigheten för en del barn att arbeta och bidra till familjens försörjning har också stor betydelse. Det är ofta en uppoffring och en ansträngning för framför allt fattiga familjer på den afghanska landsbygden att låta barnen gå i skola.

Under utbildningsministeriets ledning i samarbete med Unesco och SAK, har viktiga framsteg gjorts i arbetet med en ny läroplan. Nya skolböcker för årskurserna 1 till 3 togs fram under 2019 och väntas testas i praktiken under 2020.

Under 2019 har utbildningsministeriet påbörjat ett reformarbete inom utbildningen i syfte att förbättra kvaliteten och tillgången på tre olika nivåer. Direkt i skolorna i syfte att höja kvaliteten på undervisningen. Myndigheter på distrikts- och provinsnivå ska stärka upp sina tjänster mot medborgare och elever. Den tredje nivån är ministeriets egen verksamhet där arbetsprocesser och framtagning av policyer ska förbättras.

De eskalerande stridigheterna under 2019 mellan regeringsstyrkor och väpnade oppositionsgrupper har drabbat skolor i konfliktområden. Att vissa skolor förstörts och många fler tillfälligt stängts. Fram till oktober 2019 hade drygt 700

En far som ser det som sin plikt att ge sina döttrar utbildning

” Det är min högsta önskan att utbilda mina döttrar på samma sätt som om de vore mina söner.

Mia Khan

EN BOENDE I SHARANA -distriktet i provinsen Paktika vid namn Mia Khan gör dagligen en 12 kilometer lång motorcykelfärd för att skjutsa sina döttrar till skolan. Sen väntar han timmarna tills skolklockan ringer ut för dagen och kör sina döttrar hem. Detta har blivit hans rutin.

Mia Khan säger: ”Jag är analfabet och försörjer mig på daglönearbete, men mina döttrars utbildning är väldigt värdefull för mig, för det finns inga kvinnliga läkare i vårt område. Det är min högsta önskan att utbilda mina döttrar på samma sätt som om de vore mina söner”.

Varje dag tar han med sina döttrar till flickskolan i Nooraniya, som drivs av Svenska Afghanistankommittén. Detta är ett tydligt tecken på landsbygdsbornas stora intresse för utbildning.

En av Mia Khans döttrar, Rozi, säger: ”Jag är så glad att jag studerar, det här året går jag i sjätte klass. Min pappa eller min

bror skjutsar oss till skolan varje dag på motorcykel och när vi slutar kör han oss hem igen.”

Mia Khans tre döttrar studerar nu vid Nooraniya flickskola. Två av dem går i sjätte klass och en i femte klass. Enligt honom valde de just denna skolan på grund av kvaliteten på undervisningen.

En längtan att studera trots otruggt säkerhetsläge och kulturella hinder är i sig ett tydligt tecken på positiv förändring.

I systerarna Khans skola studerar för närvarande 220 flickor från årskurs 1 till 6.

Svenska Afghanistankommittén har startat hundratals lokalsamhällsbaserade klasser och skolor i olika områden i Paktika-provinsen. En majoritet av eleverna är flickor. ●

TEXT OCH BILD: SAMMAR GUL SAMSOOR

Utbildning i siffror

Sistaårselever förberedande utbildning	190 flickor	304 pojkar	494 totalt
Barn som slutfört förberedande utbildning under året	184 flickor (97%)	284 pojkar (93%)	468 totalt (95%)
Barn som integrerats i vanlig utbildning under året	141 flickor (77%)	227 pojkar (80%)	368 totalt (79%)
Totalt antal elever i förberedande utbildning	1694 flickor	2630 pojkar	4324 totalt

FÖRBEREDANDE UTBILDNING FÖR BARN MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Utbildning alla barn	UPPNÅTT 2018		PLANERAT 2019		UPPNÅTT 2019	
	Totalt	Varav flickor	Totalt	Varav flickor	Totalt	Varav flickor
Elever	87561	50 704 (57,9%)	91928	53947	94604	54859 (58%)
Antal klasser överlämnade för integrering i den afghanska statens utbildningsväsen	278	n/a	183	n/a	255	n/a

- › skolor i hela landet tvingats stänga på grund av bristande säkerhet. Även SAK-stödda skolor drabbades och utsattes för hot från väpnade motståndsgrepp.

SAK förändrar, särskilt för flickor och funktionsnedsatta

SAK bidrar signifikant till att minska antalet barn i Afghanistan som inte går i skolan. Genom att öka av antalet klasser inom bybaserad utbildning under 2019 har SAK lyckats öka mängden elever med 8 procent jämfört med föregående år. Antalet flickor inskrivna i en skola med stöd av SAK ökade mest och är nu uppe i nästan 55 000, antalet pojkar ökade till nästan 40 000. Även om skolformen byskolor, som når barn utanför upptagningsområdena för de statliga skolorna, utgör en mindre del av utbildningssektorn i landet så är den mycket viktig. Av alla barn som går byskolor i Afghanistan går inte mindre än 25 procent i skolor stödda av SAK.

SAK har också gjort utbildning tillgänglig för barn i nomadiserande familjer genom lärare och klasser som flyttar med familjerna. Som enda organisation tillhandahöll SAK förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättning i syfte att göra det möjligt för dem att integreras i reguljära skolor. Utbildningen omfattar bland annat braille, teckenspråk, sociala färdigheter och aktiviteter som stärker självförtroendet. Det är en avgörande insats för att säkra utbildningsmöjligheterna för barn med funktionsnedsättning.

SAK gör också viktiga insatser för att säkerställa rättvisa och kvalitet inom utbildningen genom att, i samarbete med Norska Afghanistankommittén och Washington University i St Louis, implementera ett forskningsprojekt kallat Education Equity and Quality in Afghanistan and Pakistan (EEQAP) över fyra år (2018–2021). Det genomförs i 21 lokalsamhällesbaserade utbildningar i tre provinser i Afghanistan och Pakistan. Syftet är att med forsknings-

projektets resultat som argument påverka utbildningsministeriet att stärka lärandet och studieresultaten genom att involvera byarna i utbildningsinsatserna, samt ansvaret och ansvarsutkrävandet för dem.

SAK har även utbildat lärarutbildare genom det ett och ett halvt år långa programmet Teacher Educators Master Programme (TEMP). Under 2019 har 40 lärare från lärarhögskolor i 20 provinser inlett sina studier och väntas få sina masterexamina i pedagogik och didaktik i mitten på 2020.

Framsteg och utveckling

Gradvis har tillgången till utbildning ökat och blivit mer rättvis, också i skolor och institutioner som stöds av SAK. Ansträngningar har gjorts att förbättra infrastruktur och tillgänglighet för alla barn. Även insatser för ökade antal inskrivningar och integrering av barn med funktionsnedsättning i allmänna skolor har gjorts. Dessutom har opinionsbildning för ökad acceptans av barn med funktionsnedsättning lett till en medvetenhet om alla barns rätt till utbildning hos föräldrar, byråd och myndigheter.

De barn som skrivs in i de SAK-stödda skolorna stiger som andel av alla barn. När det gäller flickor samt flickor och pojkar med funktionsnedsättning är andelen redan i nivå med eller över SAKs mål i den strategiska planen för 2018–2021. När det gäller pojkar återstår ännu lite för att nå målet.

SAK har under 2019 uppnått en ökad tillgänglighet till utbildning. Det är särskilt relevant för flickor, barn med funktionsnedsättningar, barn i nomadiserande familjer och barn från språkliga minoriteter. Sammanvägt har tillgången till skolor för dessa grupper ökat rejält genom anpassning eller nybyggnation av lokaler, lärare med kompetens i minoritetsspråk med mera. Mycket beror på påverkansarbetet kring barns rätt till utbildning mot och i samarbete med byråd, lokala skolråd och utbildningsministeriet.

De här barnen har nedsatt hörsel och går andra året i en av SAKs förberedande klasser. Efter tre år integreras de i vanliga skolor. På bilden gör de tecknet för kärlek.

2016–2019 genomförde SAK ett pilotprojekt kring menstruationshälsa. Inom projektet distribuerades menstruationskit till flickor och utbildning om menstruationshygien var en del av undervisningen. Lokaler byggdes även för förbättrad tillgång till vatten, sanitet och hygien, en slags enkla offentliga badrum. Utvärderingen av projektet pekar på minskad frånvaro för flickor i de berörda skolorna som ett av resultaten.

Andelen elever som uppnådde godkända betyg i årskurserna 4, 6 och 9 var hög, 96 procent. Detta är en framgång och mycket nära målet för SAKs strategiska plan 2018–2021, som är 97 procent.

Under året har SAK även tagit fram en handledning för jämställdhet i undervisningen, som ett stöd för lärare och annan skolpersonal i deras arbete.

Utmaningar och lärdomar

SAKs samarbete med byrå, skolråd och lokalsamhället i övrigt är helt avgörande för att säkra tillgången till en rättvis och inkluderande utbildning för alla barn. Idag är 69 procent av totalt 686 byskolor knutna till ett fungerande skolråd. Detta är en ökning jämfört med föregående år och överträffar målen i SAKs strategiska plan. SAK har gjort ansträngningar att utbilda skolråd kring barns rättigheter i allmänhet och rätten till en tillgänglig, rättvis och inkluderande skola i synnerhet. Detta har gjort råden mer sta-

bila och bidragit till ett fungerande arbete. Råden behöver också inkludera fler kvinnor och personer med olika typer av funktionsnedsättningar i sitt arbete, något SAK arbetar för genom opinionsbildning och påverkansarbete.

Att elever stannar i skolan är en viktig indikator på hur framgångsrikt ett utbildningssystem är. Ju högre andel som fortsätter studera och inte hoppar av, desto högre sannolikhet att skolan är inkluderande, vilket är en viktig indikator på framgång. Under 2019 har andelen elever som stannar kvar i skolan ökat jämfört med föregående år, framför allt för flickor. Detta tros bero på rekryteringen av fler kvalificerade kvinnliga lärare. Tillgången till kvinnliga lärare är således en nyckelfråga för att bibehålla kvaliteten och utveckla den vidare. Även opinionsbildning är en viktig fråga, då särskilt unga flickor lämnar utbildningen i samband med eller strax innan de når tidiga tonåren.

Ytterligare insatser kommer behövas för att minska andelen avhopp från utbildning från barn med funktionsnedsättningar. Förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättningar är en nyckel, lärare med specialkompetens kring utbildning av barn med funktionsnedsättning är en annan. Barn med funktionshinder behöver från början och helst tidigt också få en korrekt diagnos, så att lärare kan veta vilken typ av stöd barnen behöver i undervisningen och för att utvecklas. ●

Här hålls öppningsceremoni för Aqa Mohammad-skolan. SAK har byggt skolan i distriktet Qarabagh, i provinsen Ghazni.

Några av SAKs insatser för utbildning under 2019

Fler än

94 000

ELEVER

varav 58 % var flickor.

255

KLASSER

överlämnade för integrering i den afghanska statens utbildningsväsen

96%

av eleverna i årskurserna 4, 6 och 9 uppnådde godkända betyg. Detta är mycket nära SAKs mål för 2018–2021, som är på 97%.

4 324

BARN

med funktionsnedsättningar i vanliga klasser med stöd av SAK

368

BARN

med funktionsnedsättning integrades under året i vanliga klasser

Mål 3: Lokalt driven utveckling

Människor på landsbygden ska vara en del av sin egen och den lokala samhällsutvecklingen och styret, vilket förbättrar försörjningsmöjligheter och skapar trygghet i svåra situationer.

Afghanistan i korthet

- Över 70 procent av befolkningen lever på landsbygden och är beroende av jordbruk och boskapsskötsel, med få alternativa inkomstkällor.
- Jordbrukssektorn står för en fjärdedel av Afghanistans BNP, och är samtidigt sårbar för yttre miljöfaktorer som torka.
- Myndigheter kan inte svara upp mot individers och hela samhällens behov och rättigheter.

SAKs mål

- Stärkta och fler inkomstkällor bland målgrupperna.
- Stärkt förmåga hos lokala organisationer att verka för utveckling som drivs av byarna själva.
- Bättre förmåga hos lokala myndigheter att svara mot målgruppernas behov och rättigheter.

Under 2019

- Nästan 10 000 kvinnor som representerar sina respektive hushåll är medlemmar i sparlänekassor stödda av SAK
- SAKs program för landsbygdsutveckling utsträcktes till ytterligare 20 avlägset belägna byar i provinserna Samanghan och Nangarhar
- Över tusen byar i fem provinser fick stöd av SAK i arbetet med lokalt självstyre. Över 1,3 miljoner människor deltog i arbetet.

⁶ World Bank Group (2019) *Country Update, the World Bank Group in Afghanistan, Issue 055, October 2019*

⁷ The Afghanistan Living Conditions Survey (ALCS) 2016/2017, Islamic Republic of Afghanistan Central Statistics Office (2018)

⁸ Handicap International (2005) *National Disability Survey in Afghanistan 2005*

⁹ Asia Foundation (2019) *Afghanistan in 2019: A Survey of the Afghan People, ladda ner på: <https://asiafoundation.org/publication/afghanistan-in-2019-a-survey-of-the-afghan-people>*

Landsbygdens försörjning – bakgrunden

Den kraftigt minskade veteskörden och likaledes krympande boskapsuppfödningen och mjölkproduktionen under 2018 till följd av torka gav en svår start för breda lager av landsbygdsbefolkningen 2019. Detta påverkade fattiga familjers hushållsreserver och drev samtidigt upp lokala marknadspriser på nödvändiga basvaror.

Att torkan lättade något under början på 2019 och jordbruksproduktionen ökade förväntas dock ha påverkat BNP positivt. Vilket i sin tur kan öka investeringsmöjligheterna för att utveckla jordbruket ytterligare.

SAK fortsätter arbeta tillsammans med landsbygdsbefolkningen kring lokalsamhällesdriven utveckling och hållbar försörjning. Detta gör det möjligt att stärka jordbruket och djurhållningen som sysselsätter över 40 procent av landets befolkning och står för en fjärdedel av landets BNP.

SAKs insatser genom sparlänekassor är särskilt viktiga då bönder ofta har svårt att få tillgång till finansiering. Bara 4 procent av bankernas utlåning går till det jordbruk och den boskapsskötsel som en majoritet är beroende av.

2016–2017 var andelen funktionsnedsatta som stod utan egen försörjning nästan 38 procent jämfört med drygt 23 procent för övriga⁶. Detta är en kraftig förbättring jäm-

fört med en andel på 70 procent (53 procent för män och 97 procent för kvinnor) år 2005⁷. Trots den eventuella förbättringen är bristen på betalt arbete för kvinnor med funktionsnedsättning en av de svåraste utmaningarna att åtgärda i Afghanistan.

Asia Foundations årliga opinionsundersökning visade intressanta resultat, bland annat att tillfredsställelsen med olika nivåer av samhällsapparaters arbete har ökat kontinuerligt de senaste fem åren. Cirka två tredjedelar ansåg att den nationella enhetsregeringen (NUG) gjort ett bra jobb, vilket är en tydlig ökning jämfört med 2017 och 2018. Afghanerna är nästan lika nöjda med provinsregeringarnas arbete (64,5 procent)⁸. Med förbehåll för många möjliga felkällor så är ändå förändringen intressant och inte självklart väntad.

Vad gör SAK för att förändra?

SAK arbetar utifrån förutsättningen att mänskliga rättigheter ska gälla alla och att de lokala samhällena själva ska äga och leda sin ekonomiska och sociala utveckling. I det arbetet är stärkandet av och samarbetet med lokalsamhället centralt. Byar och civilsamhälle spelar en nyckelroll inom demokratisk representation genom bland annat byråden, god planering av

Analfabetism drivs bort med skolbygge i byn Weerouf

BRA UTBILDNING ÄR EN nyckelfaktor i utvecklingen av byar på landsbygden. Bygget av en skola i byn Weerouf i provinsen Takhar spelar en central roll för ökad läskunnighet, minskat våld mot kvinnor och möjliggörande av en bra miljö för familjer.

Imammuddin, ordförande för byrådet för Weerouf och Dani Dara säger: ”före starten av den lokala byskolan kunde bara femton invånare läsa och skriva, resten kunde det inte. Men idag, efter den här skolan varit etablerad i fjorton år kan 90 procent av befolkningen läsa och skriva, särskilt de unga är läskunniga och studerar på gymnasium och universitet.”

Han tillägger: ”nu är vårt folk medvetna om vikten av en skola i byn och de har bildat två kommittéer för stöd till och underhåll av skolan.”

I en intervju sade några byinvånare att den här skolan har stärkt solidariteten och samarbetet mellan de fyra inblandade byarna och spelar rollen som ett centrum för folket där.

Den främsta anledningen till att SAKs program för landsbygdsutveckling byggde den här skolan är för att undanröja svåra utmaningar för studenterna i området.

Najmuddin, skolans rektor, säger: ”alla kvinnor som bodde i de här fyra byarna var analfabeter, och av fyrahundra familjer kunde bara femton män läsa och skriva.

Resten var analfabeter. Förr lät inga familjer sina flickor gå i skolan, men när byskolan i Weerouf etablerades gick de flesta familjerna med på att skicka sina döttrar till skolan.”

Uppförandet av den här skolbyggnaden har lett till en ökning av antalet studenter. I början av året var det 206 studenter, nu har siffran stigit till 236.

”Vi hade inte riktiga klasser, vi studerade under tältdukar eller utomhus. Vi var tvungna att ta skydd under tältdukar när det regnade och att läsa på en kall plats var väldigt svårt. Jag är glad att jag nu har ett klassrum, en skolbänk, vi har böcker och vår skola har ett staket vid gränsen för området nu” sade Nasrin, Qeyamuddins dotter och student vid skolan i Weerouf.

Ingenjören Hasmatullah Mohmand, anställd vid SAKs landsbygdsutvecklingsprogram vid distriktskontoret i Taloqan säger: ”Skolbyggnaden i Weerouf har byggts med hög standard och har sex klassrum, två kontorsrum och ett förrådsutrymme. Skolan har kapacitet att ta emot 270 studenter åt gången. Om sju månader är byggnationen helt klar.”

Kostnaden för bygget är cirka 1,2 miljoner kronor och kommer från British Charity Budget. Markkostnaden har byinvånarna själva stått för.

TEXT OCH BILD: QUDRATULLAH ATTAYE

Män med funktionsnedsättning går en yrkesutbildning i skrädderi, i SAKs regi. Utbildningen är åtta månader och ger större försörjningsmöjligheter till deltagarna.

- › insatser och för att säkerställa att utvecklingen är jämlik och hållbar. Den afghanska statens modell för lokal utveckling, Citizen's Charter National Priority Programme (CCNP, ung. nationella prioriteringsprogrammet för medborgarstyre) genomförs av SAK i tre provinser; Wardak, Kunduz och Jawzjan. Programmet syftar till att mobilisera lokalsamhällen som väljer representanter till byråd och beslutar om och genomför utvecklingsprojekt utifrån sina egna prioriteringar.

I tre andra provinser, Samangan, Nangahar och Balkh driver SAK projekt till stöd för försörjnings- och kapacitetsutveckling. Detta syftar i första hand till att inkomstkällorna på landsbygden ska bli fler och mer stabila, främst för kvinnor och individer med funktionsnedsättning. För att uppnå detta startar SAK bland annat sparlånekassor och yrkesutbildningar.

För att myndigheter ska kunna fullgöra sina skyldigheter mot lokalsamhällena bistår SAK med samordning och kapacitetsbyggande som ett stöd både för lokalsamhällen och för tjänstemän i statlig förvaltning på lokal nivå.

Framsteg och bidrag till utvecklingen 2019

Landsbygden är SAKs främsta fokus, eftersom behoven är störst där, majoriteten av befolkningen lever där ofta under stor fattigdom, med bristande makt och inflytande och många av de mänskliga rättigheterna uppfylls inte. Under 2019 har SAKs projekt för lokalt styre och försörjning utökats till de avlägsna distrikten Dara-e-Suf Payeen i Samangan och Goshta i provinsen Nangahar. I dessa distrikt inkluderades inte mindre än 20 byar och samhällen längst bort från centralorterna Sholgara respektive Aybak i årets programverksamhet.

Med denna utökning omfattas nu fler än tusen byar och lokalsamhällen i 5 provinser av SAKs insatser för lokalt styre och försörjning. Över 1,3 miljoner människor (varav nära hälften kvinnor) berörs direkt i arbetet med programmen.

Samtidigt som SAK stödjer nystartade grupper i projekt med lokalt styre och försörjning ökas insatserna gradvis för att stärka inkomstmöjligheterna. Yrkesutbildning kombineras med att bilda producentgrupper och startande av spar- ›

- › lånekassor. Nästan 10 000 kvinnor som representerar sina respektive hushåll är medlemmar i sparlånekassor stödda av SAK och har genom det tillgång till mikrolån och information kring att förbättra sin försörjning. Genom att kunna få lån och yrkesutbildning stabiliserades många verksamheter och ett stort antal människor kunde se sina inkomster öka under 2019. Genom att gå samman kan egenföretagare med SAKs hjälp kartlägga och stärka länkar till marknader, vilket också bidrar till stabiliserade inkomster.

Ministeriet för landsbygdsutveckling ökade sina anslag till lokal utveckling 2019, utifrån utvecklingsplaner som tagits fram av SAK-utbildade råd för lokal utveckling (CDC, Community Development Council). Samtidigt lider den afghanska staten av kapacitetsproblem, vilket innebär att inte alla tillgängliga medel används. Resurser har dock avsatts till över tusen infrastrukturprojekt som exempelvis vattentillgång, förnybar energi med mera där SAK bidrar till medborgarnas egenmakt genom nationella prioriteringsprogrammet för medborgarstyrelse. 173 av projekten slutfördes redan under 2019, medan merparten av återstående projekt kommer slutföras under 2020, och några påbörjas under 2020.

Resultaten hittills pekar på att SAKs stöd till yrkesutbildning och rehabilitering för människor med funktionsnedsättningar bidragit till en rejäl ökning av kontinuerliga inkomster, men också till en märkbar ökning i antalet personer med funktionsnedsättning som deltar i lokalsamhällesdriven utveckling genom CDC:er.

I en undersökning av yrkesutbildningarna framkom att över 90 procent av respondenterna som fått anställning efter sin utbildning spelade en större roll i sina familjers beslutsfattande. Över 80 procent svarade att familjen och byinvånarna nu i högre grad tror på potentialen och förmågan hos individer med funktionsnedsättning och accepterar dem som individer som har något att bidra med till gemenskapen.

Det är tydligt att SAKs stöd till försörjnings- och kapacitetsutveckling för personer med funktionsnedsättning bidrar positivt till ökat fysiskt, socialt och ekonomiskt kapital. Vilket behövs för att uppnå de mål som SAK i dialog med målgrupperna satt upp i den strategiska planen för 2018–2021.

Att säkra rätten att delta i samhällslivet är bara det första steget för att förverkliga kvinnors inflytande i lokala frågor. Målet är att kvinnor ska utgöra hälften av medlemmarna i de lokala utvecklingsråden. Medlemmar i lokala utvecklingsråd informerade om jämställdhetsfrågor i över 700 byar i områden som omfattas av det nationella prioriteringsprogrammet för medborgarstyrelse under året. Syftet var att stärka banden mellan de lokala utvecklingsråden och medborgarna för att skapa samsyn och socialt engagemang för jämställdhet. Lokalsamhällen identifierade under dessa insatser attityder som hindrar flickor från att gå i skolan eller begränsar kvinnors rörelsefrihet när de söker försörjningsmöjligheter, och ifrågasatte dessa attityder genom att poängtera vikten av flickors utbildning och säkerhet för kvinnliga arbetare.

Eftersom SAK arbetar rättighetsbaserat fokuseras arbetet också på de aktörer som är skyldiga att säkra lika och

rättvis tillgång till samhällstjänster och på att slå vakt om allmänhetens insyn. Många sådana aktörer finns, exempelvis den afghanska staten på olika nivåer, men även SAK självt. Lokalsamhällen och enskilda medborgare uppmuntras att aktivt granska och belysa insatsernas brister. Detta görs i så kallade sociala revisioner i vilka byarna granskar huruvida projekt genomförts i enlighet med ministeriet för landsbygdsutvecklings ekonomiska och tekniska riktlinjer och om projekten verkligen möter behoven. På så vis kan lokala myndigheter, men även SAK, ställas till svars för exempelvis otillräckliga upphandlingar eller genomförd import trots tillgång till lokala alternativ med lägre pris.

Under 2019 har SAKs samarbete med statliga aktörer bland annat fokuserats på att stärka relationerna mellan nyligen organiserade lokalsamhällen i distriktet Goshta i Nangarhar och deras distriktsmyndighets kontor. Bara några månader från samarbetets början kunde en markant ökning av kontakter mellan medborgare och tjänstemän vid myndigheten observeras, med positivt gensvar från tjänstemännen på lokalsamhällets krav.

I Balkh undersökte SAK Sholgaras distriktsmyndighets behov och en överenskommelse i form av en kapacitetsutvecklingsplan med start 2020 gjordes.

Utmaningar

Att mobilisera hela samhällen i att skapa demokratiska organ och till diskussioner kring social utveckling kan ibland dra upp konflikter till ytan. Det kan exempelvis röra sig om motstridiga individuella intressen. Nystartade institutioner som CCDC:er (Community Cluster Development Council, ett antal lokala utvecklingsråd som samarbetar kring gemensamma intressen) och utskott tillhörande lokala utvecklingsråd kan ofta vara effektiva i att lösa sådana konflikter snabbt utan behov av extern inblandning. SAK behöver utveckla sin förståelse ytterligare för lokala konflikter och vidareutveckla lokal fältpersonals kapacitet att medla och lösa konflikter.

Ministeriet för återuppbyggnad och utveckling av landsbygden har säkrat en bättre kontroll över resurser än tidigare, både ekonomiskt och i form av människor. SAK har också utökat kontakterna med staten, för att kunna dela mer information om hur det ser ut lokalt och förbättra beslutsstödet för landsbygdsutvecklingen.

Att uppmuntra landsbygdsbefolkningen att organisera sig under CCNP är nödvändigt för att utveckla landsbygden. Men beväpnade motståndsgupper motsätter sig programmet av flera skäl. För det första stärker CCNP kvinnors deltagande i offentliga och politiska sammanhang. För det andra har talibanerna hittills ansett att anonyma omröstningar och val är oförenligt med islam. För det tredje uppfattar väpnade motståndsgupper allt som länkar lokalsamhällen med myndigheter och statliga aktörer som ett hot, eftersom statens legitimitet stärks. ●

Det bor mer än 300 familjer i byn Lamatak. När den SAK-stödda sparlånekassan bildades samlades cirka 60 kvinnor. De sparar sina pengar för att senare kunna låna till att starta sina egna småföretag.

Utveckling driven av lokalsamhället

Föreningarna hade sammanlagt

15 764

MEDLEMMAR,
varav

431

hade fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar.

9 612

var KVINNOR

969

SPARFÖRENINGAR
aktiva under året.

Gruppernas sammanlagda sparande
motsvarade ungefär

5 400 000

KRONOR.

Mål 4: Folkligt och politiskt engagemang

Stärkt folkligt och politiskt engagemang för mänskliga rättigheter i Afghanistan

Sverige och Europa i korthet	SAKs mål	Under 2019
<ul style="list-style-type: none">Afghanistan uppmärksammas främst i samband med nyheter om flyktingar i Sverige eller väpnade konflikter i Afghanistan. Kunskapen om SAKs utvecklingsarbete är låg, vilket påverkar SAKs förmåga att öka engagemanget för mänskliga rättigheter i Afghanistan.I Sverige och övriga EU har nationalistiska och invandrings- och flyktingnegativa strömningar fått en starkt ställning och biståndsviljan försvagats.	<ul style="list-style-type: none">Människor i Sverige och Europa är välinformerade och agerar till stöd för det afghanska folkets rättigheter.Beslutsfattare och institutionella givare fattar beslut och agerar effektivt till stöd för SAKs målgruppers krav i Afghanistan.	<ul style="list-style-type: none">SAK hade 2919 medlemmar fördelade på 11 lokalföreningar. Dessa har genomfört aktiviteter riktade till tusentals människor under året.SAK har arbetat för att underlätta och stärka medlemsengagemang.SAK har ökat samordningen mellan kommunikationsarbetet och påverkansarbetet för att nå ut till fler på ett mer effektivt sätt.SAKs målgrupper i Afghanistan har fått kompetensutveckling inom lokalt påverkansarbete.

¹⁰ <https://www.sida.se/Svenska/aktuellt-och-press/Medieservice-och-presskontakt/pressmeddelanden/2019/bistandsviljan-hos-svenskarna-minskar/>

Situationen 2019

I likhet med den politiska utvecklingen i USA och övriga EU, har nationalismens samt invandrings- och flyktingmotståndets styrka i den svenska politiken och samhället i stort har förändrat synen på internationella frågor och bistånd. Dessa nya röster tycks mena att Sverige och svenska problem måste komma först, andra länder lämnas åt sitt öde. I denna tid är det därför utmanande att upprätthålla engagemanget för det afghanska folkets rättigheter.

Engagemanget för det afghanska folkets rättigheter har försvagats i Sverige och Europa i takt med att Sveriges trupp i Afghanistan minskats. Samtidigt har engagemanget för de som flytt Afghanistan och sökt skydd i bland annat Sverige om inte ökat så åtminstone fortsatt. Detta är förstås del av ett större skeende där utvecklingsbistånd ifrågasätts alltmer i politiken och den allmänna opinionens stöd för utvecklingsbistånd i allmänhet minskar även om den ännu är stark enligt Sida:s undersökning om biståndsvilja¹⁰. Föreställningar om ineffektivitet och korruption påverkar biståndsorganisationers möjlighet att bilda opinion och samla in medel.

Den svenska regeringens inställning till Afghanistan är oförändrad att döma av dess instruktioner till Sida om den nya strategin för utvecklingsamarbete. Den strategiska perioden 2020–2024 väntas ha en finansiell ram på 3,6 till 5,2 miljarder kronor. Det skulle innebära att Sverige lever upp till sitt långsiktiga åtagande från Tokyo 2012 om att stödja utvecklingsarbete i Afghanistan med 8 till 8,5 miljarder kronor över perioden 2015–2024.

Även om en majoritet av svenskarna är fortsatt positiva till internationellt utvecklingsamarbete, minskar stödet för att använda skattemedel till det. Andelen människor som gjort något för att stödja fattigdomsbekämpningen i världen minskar, liksom andelen människor med förtroende för att biståndet verkligen når fram. Gruppen som är negativt inställda till internationellt bistånd har vuxit.

Samtidigt som nya konflikter och politiska kriser uppstår globalt ökar ständigt konkurrensen om uppmärksamhet och begränsade resurser mellan mottagarländer. Att möta dessa utmaningar förutsätter en kontinuerlig höjning av kvalitén, flexibilitet och en skärpning av fokuset på kommunikations- och opinionsarbete.

Aktiviteter i urval av SAKs lokalföreningar:

JANUARI

Teaterföreställningen Sitaraha i Stockholm.
Studiecirkel "Förstå Afghanistan" i Södertälje och i Lund.
Fotoutställning "Vardagsliv i Afghanistan" i Sundsvall.

FEBRUARI

Studiecirkel "Förstå Afghanistan" i Stockholm.
Föredrag på Rödakorsets folkhögskola i Stockholm.
Bokpresentation med Sari Kouvu i Göteborg.
Föredrag om orsaker till konflikten och fredsmöjligheter av Anders Fänge på Malmö universitet i samarbete med Utrikespolitiska Föreningen.

MARS

Informationsbord på Berwaldhallen i Stockholm "En kväll för Afghanistan".
Informationsbord på Zohras konsert i Göteborg.
Medborgardag i stadshuset i Södertälje.
Infobord på afghansk nowrozkonsert i Stockholm.
Nowrozfest i Södertälje.
Föredrag om fred och säkerhet med Helen Lackenbauer och Jöran Bjällerstedt i Stockholm.
Föredrag på FN-föreningen i Sollentuna/Stockholm.

MAJ

Bokbord på världsmuseidagen med Noor Afga i Stockholm.
Studiecirkel "Förstå Afghanistan" i Södertälje.

JUNI

Ljungskiledagen, informationsbord på Uddevalla marknad.

AUGUSTI

Världens längsta bokbord, i Stockholm.

SEPTEMBER

War and Peace, Poverty and Development in Afghanistan, Anders Fänge föreläste i Malmö. Ett samarbete mellan utrikespolitiska föreningen i Malmö och SAKs lokalförening i Lund.
Världens Barn insamling genomfördes i ett flertal städer.
Bokmässan i Göteborg deltar SAK i varje år som en insats från lokalföreningen i Göteborg med stöd från SAKs kansli.
Björn-Åke Törnbloms föreläsning om "förstå Afghanistan" på biblioteket i Västerås.
Lasse Bengtssons föreläsning "barnmorska i frontlinjen" på Kulturkvällen i Uppsala.
Anders Roséns föreläsning om "Afghanistan, inte bara krig", i Borlänge.

Farahnaz Akbari och Arezo Akbari från Sundsvalls lokalförening på årsmötet 2019. Foto: Eva Kellström Froste

OKTOBER

Björn-Åke Törnbloms föreläsning på Röda Korsets folkhögskola i Stockholm.
Anders Roséns föreläsning om "Afghanistan, inte bara krig", i Orsa.
Per-Olov Henricsons föreläsning om reseskildringar från Afghanistan i Stockholm.
Utställningen "UNG I AFGHANISTAN" på Helsingborgs bibliotek.
Föredrag av Serajuddin Joya om jämställdhet i Afghanistan på Bohusläns museum i regi av lokalföreningen i Vänersborg.
Enayatullah Adel inledde studiecirkeln "Förstå Afghanistan" i Skellefteå.
Mattbazar i Stockholm.

NOVEMBER

Studiecirkel "förstå Afghanistan" i Skövde/Skaraborg.
Information på julmarknad i Vänersborgs Folkets hus.

DECEMBER

Information på julmarknad i Lund.
informationsbord på 5-årsjubileum av Samhällsguide i Uddevalla på Bohusläns Museum.
Föredrag av Tomas Jansson för gymnasieelever i Göteborg.

VI SÖKER LÄRARE SOM ÄR VILLIGA ATT RISKERA LIVET

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Som klasslärare ansvarar du för all undervisning samt genomförande av säkerhetsrutiner vid luftanfall eller skottlossning.

Du är stresstålig och bekväm att arbeta under press från militära grupper. Erfarenhet kring vård av sprängskador är meriterande.

Läs mer på www.sak.se

SAK Svenska
Afghanistankommittén

Deltagare vid SAKs årsmöte 2019.
Foto: Eva Kellström Froste

SAKs lokalförening i Göteborg tar varje år initiativ till deltagande på Bokmässan. Här ser vi SAKs generalsekreterare Andreas Stefansson på scen vid Bokmässan 2017.
Foto: Erik Halkjaer

› En avgörande faktor i det politiska sammanhanget är den växande medvetenheten globalt om klimatförändringarna. Alla aktörer, stater, civilsamhälle, företag och individer, kommer hållas ansvariga för klimatförändringarna. Samtidigt är medvetenheten om klimatet och vad som kan göras för att förhindra och anpassa sig till global uppvärmning bara i sin linda i Afghanistan.

Internationellt låg Afghanistan inte högt på den politiska agendan under 2019. Men samtalen mellan taliberna och USA uppmärksammades och gav ett visst hopp om vapenvila och en framtida fredsprocess. Detta ledde i sin tur till ett ökat intresse i Sverige, EU och bland civilsamhällets organisationer för att bidra till processen, och flera projekt startades med målet att stödja en inkluderande fredsprocess, med särskilt fokus på kvinnor och ungdomar.

Vad gör SAK för att förändra detta?

SAKs medlemmar och medarbetare arbetar kontinuerligt med att öka medvetenheten och kunskapen om Afghanistan, det afghanska folkets situation och SAKs rättighetsbaserade utvecklingsarbete. I Sverige är medlemsrörelsen helt central för arbetet med att sprida kunskap om det afghanska folkets situation, värva medlemmar och bidra till insamlingsarbetet.

Med insatsen "Skolor i skottlinjen" uppmärksammade SAK skolans villkor i Afghanistan.

SAK har starkt stöd även utanför medlemsorganisationen. När SAK ifrågasattes i Expressens artiklar hösten 2019 och senare i en debatt i riksdagen, agerade många till stöd för organisationen och visade att de hade starkt förtroende för SAKs arbete.

Givet det nuvarande samhällsklimatet hade det inte varit möjligt att upprätthålla offentligt och politiskt stöd för det afghanska folkets rättigheter utan strategisk kommunikation och systematiskt opinionsbildande. Även SAKs medlemmars starka engagemang, utåtriktade aktiviteter och fortsatta ekonomiska stöd spelar en central roll i detta.

En av SAKs lärdomar är att organisationen behöver utveckla effektivare metoder för kommunikation och opinionsbildning. Under 2019 har det därför gjorts ansträngningar att öka den strategiska samverkan mellan kommunikationsarbetet å ena sidan och opinionsbildningen å den andra. Syftet är att nå ännu bättre resultat på båda områdena, inklusive stärka medlemmarnas engagemang och insamlingsinsatser.

Ansträngningar har gjorts genom att allt mer koordinera planeringsprocesser och utvecklande av gemensamma mål mellan avdelningarna för kommunikation respektive opinionsbildning och påverkan. Kampanjen "Skolor i skottlinjen" var en del av ansträngningen att samordna insatserna. Initiativet fungerade som ett pilotprojekt för kombinerandet av opinionsbildning kring frågan skydd av civila enligt internationell humanitär rätt och rätten till utbildning med en bred kommunikationsinsats. Ett annat initiativ om "Klimaträttvisa" har också inneburit genomförande av föreläsningar i samarbete mellan SAKs kansli, SAKs lokalföreningar och utrikespolitiska studentorganisationer. I denna kommunikationsinsats pekar SAK på det orättvisa i att Afghanistan bidrar minst till klimatproblemen men drabbas mycket hårt.

› **Aktiviteter och framsteg 2019**

Vid slutet av 2019 hade SAK 2919 betalande medlemmar. Det är en minskning med knappt 6 procent jämfört med föregående år.

SAKs medlemsorganisation behöver stärkas. Särskilt behöver fler unga uppmuntras att inleda ett långsiktigt engagemang, för att förnya och stärka medlemskåren. Utan medlemmar finns inget SAK, och varje engagerad medlem är en viktig ambassadör för det afghanska folkets rättigheter och SAKs arbete. Därför har SAK utvecklat en handlingsplan för att stärka medlemsorganisationen. Den kallar vi Medlemsrörelse 2021. Det mesta i handlingsplanen sätts i verket under 2020, men några viktiga beslut togs redan på SAKs årsmöte i Lund den 24 maj, 2019.

- Årsmöten ska inte längre utgöras av delegater. En betalande medlem har från och med 2020 rätt att närvara och rösta om besluten på årsmötet.
- En motion om att ändra namn från lokalkommittéer till lokalföreningar antogs.
- För att underlätta engagemang och aktivitet kan medlemmar nu organisera sig i nätverk baserade på ett ämnesområde eller en specifik fråga.
- Inrättandet av Samverkan Förening Kansli (SFK), ett nytt organ som länkar samman kansli och medlemsorganisation. Syftet är en utökad dialog och koordinering mellan kansliets och medlemmarnas aktiviteter.

Detta är nyckelbeslut för starten att stärka medlemmarnas engagemang och möjlighet att aktivt engagera sig i och påverka SAK som organisation. Dessutom bidrar det till att stärka SAKs röst i Sverige.

Årsmötet delade även traditionsenligt ut Solidaritetspriset. Denna gång gick priset till utrikeskorrespondenten Terese Cristiansson för hennes mångåriga rapportering från Afghanistan.

Under året har medlemsrörelsen varit aktiv. Över 80 utåtriktade aktiviteter har genomförts i stora delar av landet, studiecirkel, öppna möten, utställningsmonter på Bokmässan och öppna föreläsningar för att nämna några. Tusentals personer har nåtts av information om Afghanistan och SAKs arbete i landet. Under året har SAKs medlemmar också fortsatt engagera sig i nätverket för utbildningsfrågor och startat ett nytt för jämställdhetsfrågor, i enlighet med beslutet på årsmötet.

Ökad kunskap och påverkansarbete

SAKs kommunikationsarbete spelar en viktig roll, både i Afghanistan och i Sverige. Under året togs en undersida till hemsidan om organisationens rättighetsbaserade utvecklingsarbete fram och stora mängder information, bland annat i form av artiklar från tidningen Afghanistan-Nytt publicerades på hemsidan, delades via sociala kanaler och fick stor spridning. Fler än 130 000 människor besökte hemsidan under 2019.

Afghanistan-Nytt gavs under året ut med fyra nummer och en upplaga på 10 000. 2019 har tidningens teman varit handel, fredssamtal, klimaträttvisa och skolor i skottlinjen. Tidningen

anses av läsare och medlemmar hålla hög klass både vad gäller information och kvalitet. Det är ett mycket gott betyg att tidningen Afghanistan-Nytt uppfattas som en bra och viktig källa till kunskap om både Afghanistan och SAKs rättighetsbaserade utvecklingsarbete av så mycket som 90 procent av läsarna.

Mycket lite av kommunikationsarbetet i Sverige hade varit möjligt utan de artiklar, bilder och information som SAKs afghanska kommunikationsavdelning tagit fram.

I förhållande till organisationens storlek i Sverige har SAK varit en aktiv debattör i medier. Nästan 90 procent av de artiklar om SAK som publicerades under året innehöll någon form av kommentar från en talesperson för organisationen. SAKs kommentarer kring det afghanska presidentvalet och fredsprocessen gav också mycket publicitet i lokal- såväl som riksmidier.

Två gånger under 2019 prövades SAKs kriskommunikation och visade sig väl rustad. Först var det attacken mot en av SAKs vårdcentraler i Wardak i juli och senare under året artiklar i kvällspress som felaktigt antydde att SAK skulle betala skatt till talibanerna. Båda gångerna kunde SAK snabbt tillhandahålla korrekt information och sakligt bemötande. De negativa effekterna kunde därmed minimeras.

Framsteg har gjorts i att öka kunskapen, bygga relationer och etablera dialog med beslutsfattare. På längre sikt kommer det förbättra möjligheten att påverka beslut av betydelse för SAK. Hur mycket är däremot svårt att bedöma.

Den andra halvan av 2019 dominerades påverkansarbetet av frågor om respekt för internationell humanitär lag och skydd av civila i Afghanistan. Detta inte minst med anledning av attacken mot en av SAKs vårdcentraler i Wardak. Koordinering mellan påverkansarbete och kommunikationsinsatser visade sig vara effektivt för att öka medvetenheten både vad gäller civilas utsatta situation i landet och kring händelsen i sig och dess följder för de drabbade familjerna. Det finns indikationer på att SAKs högljudda protester efter attacken i Wardak både i Sverige och Afghanistan kan ha lett till en faktisk minskning av attacker mot kliniker i Afghanistan.

Utmaningar

SAK står inför tre stora utmaningar. Den första och viktigaste är att stärka medlemsorganisationen, öka medlemsantalet och nå ut till fler med utåtriktade aktiviteter. Det arbetet är påbörjat och kommer börja märkas under 2020.

Den andra utmaningen är insamlingen. Vi har sett en minskning av gåvorna under 2019 och det blir en viktig uppgift under 2020 att vända trenden. Här kommer både en stärkt och mer engagerad medlemsrörelse och en förbättrad användning av digitala kanaler att kunna spela viktiga roller.

Utmaning nummer tre är att bryta igenom det rådande politiska debattklimatet med information till både allmänhet och beslutsfattare. En ökad samordning mellan påverkansarbetet och kommunikationsarbetet kommer kunna ge relevant information till rätt målgrupp vid rätt tidpunkt.

Sammantaget har SAK stora uppgifter framför sig, men med engagerade medlemmar, medarbetare och även samarbetspartners i form av institutionella givare, andra civilsamhällsorganisationer och myndigheter i både Sverige och Afghanistan är framtidsutsikterna goda.. ●

Mål 5: En trovärdig och hållbar organisation

SAK ska vara en än mer trovärdig och hållbar organisation, där personal och målgrupper arbetar tillsammans för att utföra sitt uppdrag.

SAKs hållbarhetsutmaningar i korthet	SAKs mål	Under 2019
<ul style="list-style-type: none">• SAKs vision, uppdrag och kärnvärden måste omsättas i praktiken på ett tydligare sätt.• SAK gör inte tillräckligt för att komma tillrätta med bristande jämställdhet inom organisationen.• Avdelningar och kontor saknar fortfarande vissa medel och metoder för att samordna och utnyttja synergier.• Tillgången till och skyddet av information är ofta ad-hoc och osystematiskt.• Personalvård och personalhantering används inte som ett strategiskt verktyg i tillräcklig utsträckning.	<ul style="list-style-type: none">• Bättre samordning och samarbete.• Mer motiverad personal med bättre förmåga.• Mer transparens och tydligare ansvarsutkrävning.• En mer hållbar och värdebaserad organisation.• Intressenterna stödjer och kan mer om SAKs vision, uppdrag och utvecklingsmodell.	<ul style="list-style-type: none">• 18 byggstenar har identifierats som krävs för att SAK ska uppnå målen. 13 av dessa initierades under året.• För att förbättra samordning och öka effektiviteten har regionkontoren fått ett utökat ansvar.• 30 procent av SAKs anställda i Afghanistan är kvinnor. För att förbättra fördelningen praktiserar SAK positiv särbehandling vid nyrekrytering.• Tio kvinnliga anställda har valts ut som lämpliga kandidater och fått påbörja ett mentorsprogram som ska leda till seniora positioner.

Situationen idag

Den största utmaningen SAK har i arbetet med organisationsutveckling och hållbarhet är att anpassa sig till den ofta snabbt föränderliga situationen i Afghanistan. En annan svårighet är att balansera SAKs egna mål och syften mot beslutsfattares och andra aktörers vilka ibland kan stå i motsättning till varandra.

SAK behöver alltid ha en säkerhetsberedskap för de anställda. SAK måste också alltid vara beredd på att hantera krav från stat och lokala myndigheter, men också talibanernas skuggadministration. Efter USA:s avtal med talibanerna väntas amerikanska trupper i stor utsträckning lämna landet, vilket gör maktbalansen oförutsägbar. Som en neutral organisation måste SAK kunna fortsätta sitt utvecklingsarbete oavsett var makten ligger.

Allt fler naturkatastrofer drabbar Afghanistan. Det ställer krav på beredskap för att säkra att programverksamheten fortsätter. Inom de olika programmens verksamhet måste det också finnas kompetens i hur man minimerar följderna vid katastrofer, och den kunskapen behöver spridas till SAKs målgrupper. Målgrupperna har rätt till deltagande och insyn

i det egna utvecklingsarbetet. SAK måste därför upprätthålla och stärka system och rutiner inom planering, uppföljning och utvärdering samt rapportering, för att kunna möta och öka målgruppernas deltagande ytterligare. Sammantaget behöver SAK ha en hög grad av kompetens för att möta, jämka och balansera såväl målgruppers, beslutsfattares och givares krav och förväntningar på organisationen.

Den fortsatta strukturella och kulturella diskrimineringen mot kvinnor, personer med funktionsnedsättning och minoriteter, som också tar sig uttryck inom organisationen, kräver att SAK stärker sitt rättighetsbaserade arbetssätt, inklusive interna system för att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet och jämlikhet.

Vad gör SAK för att förändra detta?

I den strategiska planen 2018–2021 identifierade SAK för första gången 18 komponenter, eller organisationsutvecklingsprojekt som behöver genomföras. 13 av dessa initierades 2019. Alla är viktiga delar i att utveckla SAK.

I Afghanistan anställde SAK exempelvis en juridisk rådgivare och är nu bättre rustat att möta de juridiska krav

Byggstenarna som påbörjades 2019:

- Implementation av kommunikationsplattform
- Länka ihop planering och budgetering
- Utvecklingsplan för ledarskapskompetens
- Ett standardiserat utbildningsprogram för personal
- En plan för ökad transparens och mångfald vid rekrytering
- En strategisk bedömning av de långsiktiga behoven av utländsk personal inklusive en nationaliseringsstrategi för afghansk verksamhet
- Vidareutveckling av revision och riskbedömning
- En plan för att locka till sig, behålla och utveckla kvinnlig personal
- Jämställdhetsmedveten budgetering
- Utrullning av handlingsplan för säkerhetsanalys
- Interna värderingar (hur de beskrivs i SAKs dokument och hur de uppfattas i praktiken)
- Uppdaterad finansieringsstrategi inklusive hållbarhetsöversyn
- Barnskyddspolicy, utrullning
- Samverkan och koordinering mellan kommunikations- och påverkansarbete

Av SAKs anställda i Afghanistan är

30%

KVINNOR

För att förbättra fördelningen praktiserar SAK positiv särbehandling vid nyrekrytering.

- › avtal med givare, underleverantörer, regeringen, anställda och målgrupperna ställer.

Samordning och samarbete

Under 2019 har SAK i samarbete med Workbuster börjat rekrytera direkt via ett onlineverktyg i stället för via e-post. Målet är en ökad transparens i ansökningsprocessen och för att kunna spåra ansökningar mer effektivt. I mars 2019 decentraliserades utannonseringen av lediga tjänster till regionkontoren.

Att regionkontoren fått ett större ansvar och ägarskap för frågor inom sina respektive områden är ett viktigt framsteg under 2019. Inköp har decentraliserats för inköp på upp till motsvarande cirka 123 000 SEK som nu kan göras av regionkontor utan att huvudkontoret i Kabul behöver involveras.

Försök med aktivitetsbaserade arbetsplaner påbörjades för att länka årsarbetsplanen tydligare till årsbudgeten. Försöket mötte stora svårigheter, eftersom det kräver en omstrukturering av befintliga system, såväl tekniska som finansiella. En vidare analys av aktivitetsbaserad planering och budgetering krävs för att avgöra när och om den ska implementeras inom ramen för nästa strategiska period.

Kommunikation och påverkansarbete

Att målgrupperna känner till och stödjer SAKs vision, uppdrag, värderingar och utvecklingsmodell är viktigt. Kommunikationsenheten i Afghanistan (COMA) gör ett stort arbete i det avseendet. Under året uppdaterades SAKs kommunikationsplattform. I Afghanistan fokuserar SAK på användandet av ljud och bild i kommunikationsarbetet. Tryckt material har, när det varit möjligt, producerats som bilder eller illustrationer för att budskap och information även ska nå grupper med låg eller ingen läskunnighet alls.

Personaltidningen Hemmat förbättrade sin planering, förändrade arbetsfördelningen och magasinets design och struktur gjordes om. Eftersom Hemmat när all SAKs personal i Afghanistan är den ett centralt verktyg för att sprida information inom organisationen.

Under året har steg tagits för att i högre grad koordinera kommunikationsarbetet med påverkansarbete riktat mot

beslutsfattare. En förbättrad samverkan förväntas ge bättre effekt för både informationsarbetet mot målgrupper och påverkansarbetet riktat mot beslutsfattare.

Personal, mångfald och likabehandling

För att nå en mer inkluderande organisationskultur samlades alla chefer för regionkontor, och personal inom administration och logistik i Kabul för att diskutera frågor om SAKs värderingar i praktiken, motverkande av sexuella trakasserier, riktlinjer för investeringar och riktlinjer för praktikplatser. Mötet var bara en startpunkt och under 2020 kommer ytterligare tillfällen för att diskutera interna värderingar arrangeras.

Förbättringen av rekryteringsprocesser och inköp tillsammans med utbildning för personal bör bidra till att öka de anställdas möjlighet och förmåga att utföra sina arbeten effektivt. Under året reviderades arbetsbeskrivningar för de flesta anställda, vilket har givit en mer rimlig fördelning av ansvar och uppgifter. Tillsammans med ett löfte om en handlingsplan för ytterligare förbättringar av HR-arbetet utifrån 2019 års utvärdering är förhoppningen att detta kommer bidra till en nöjdare och mer motiverad personalstyrka.

Kvinnor är ofta särskilt missgynnade genom förväntningar från både arbetet och hemmet. SAK har mycket arbete kvar för att kunna föregå med gott exempel när det gäller till exempel kvinnor på chefspositioner. 30 procent av alla SAKs anställda i Afghanistan är kvinnor. Under året som gått har SAK använt sig av positiv särbehandling för att göra fördelningen bättre. Vissa tjänster har endast varit öppna för kvinnor att söka. Metoden har använts på alla nivåer i SAKs verksamhet i Afghanistan.

Därtill har tio kvinnliga anställda valts ut under året som lämpliga kandidater till seniora positioner i framtiden. De går nu igenom förberedande utbildning och coachas av varsin mentor som också följer deras utveckling och ger råd.

Trots den positiva särbehandlingen har obalansen mellan könen blivit sämre under 2019. Detta för att fler kvinnor lämnat organisationen än vad som rekryterats. SAK behöver arbeta ytterligare med dessa frågor. ●

Att nå fler kvinnor – den stora utmaningen

För att i någon mån motverka den mycket omfattande diskrimineringen av kvinnor och den ojämlika tillgången till utbildning och hälsovård lägger SAK mycket resurser på att nå de mest utsatta inom våra verksamheter. Det får tydligt genomslag inom SAKs två största verksamhetsområden, skolan och hälsovården, där en majoritet av eleverna och patienterna som SAK når flickor och kvinnor.

Inom ett antal områden har SAK dock haft svårt att förbättra fördelningen mellan män och kvinnor trots ansträngningar. Det gäller till exempel rehabilitering av personer med funktionsnedsättning.

Så varför är det då till exempel alltid fler män som får tillgång till rehabilitering eller proteser genom SAK? Det kan handla om en kombination av flera orsaker. Eftersom rehabiliteringskliniker är mycket specialiserade så finns ett begränsat antal. Det medför ibland långa avstånd att resa för att få hjälp, och en del av diskrimineringen består av den vanliga föreställningen att kvinnor inte ska träffa personer utanför den egna familjen, och än mindre göra längre resor. Ett annat skäl kan vara att män till följd av könsroller i högre grad än kvinnor har den typ av skador som rehabiliteras genom till exempel benproteser. Men det kan också vara ett tecken på att SAKs insatser just i detta avseende i högre grad är utformade efter mäns behov.

På motsvarande sätt kan det förhålla sig inom andra områden där SAK länge behövt öka andelen kvinnor i arbetet – till exempel kvinnors inflytande genom lokala utvecklingsråd eller tillgången till vidareutbildning bland SAKs egen personal. Detta är och kommer att vara en utmaning de närmaste åren.

Nolltolerans och kontroll – en utmaning och ett måste

I TRANSPARENCY INTERNATIONALS ÅRLIGA rankning 2019 fick Afghanistan 16 av 100 möjliga poäng, vilket placerar landet på plats nummer 173 av 180 länder avseende korruption. Att arbeta i en sådan miljö innebär stora utmaningar för SAK.

Korruption förekommer inom alla sektorer i Afghanistan och utgör ett mycket påtagligt hot mot befolkningen. Den bidrar till att många förvägras rättigheter som utbildning, sjukvård, rösträtt eller skydd av ett fungerande rättssystem. Eftersom SAKs uppdrag är att ge människor makt över sina egna liv och sin utveckling är det helt centralt att bekämpa korruption i alla former.

SAK tillämpar nolltolerans mot korruption. Det är en del av organisationens identitet och rättighetsbaserade arbete.

Inom sektorerna hälsovård och utbildning förekommer korruption i många former: förskingring, nepotism, lön som betalas trots frånvaro, uppgjorda upphandlingar och accepterad ineffektivitet. Maktförhållanden kan sätta stor press på den som känner till eller försöker stå emot oegentligheter. Anställda utsätts ibland för påtryckningar av både externa och interna aktörer som kräver tjänster eller pengar, både privat och i sina yrkesliv.

Konsekvenserna innefattar allt från ekonomiska förluster till ineffektivitet och leder till att organisationen måste använda stora resurser för kontroll. Korruptionen utsätter också SAK för en betydande risk att förlora förtroende hos målgrupper, allmänhet, givare och myndigheter. Detta förtroende är en av organisationens största tillgångar och har byggts upp under många år.

Mot bakgrund av detta är det i praktiken nästan omöjligt för SAK att helt undvika fall av korruption. Vad vi kan göra är att minska möjligheterna till det så långt det går. Detta sker genom att upprätthålla transparens, goda system, överlappande kontrollmekanismer, tydliga riktlinjer, prioritering av god intern kultur – och lyhördhet för erfarenheterna hos SAK målgrupper.

Insatser för att veta att arbetet har effekt

SAKs viktigaste kontrollsystem är **uppföljning av resultaten** i arbetet. Uppföljning sker på många sätt och ser olika ut mellan verksamhetsområden. Skolor följs upp på ett annat sätt än sparföreningar eller vårdcentraler. När SAK inte når sina mål, eller inte ens kan komma åt ett område för att undersöka hur till exempel skolorna där sköts, då är det en varningsklocka.

SAKs egen personal vid fem regionkontor följer dagligen arbetet i fält. Enskilda individer med lokal kännedom men som inte själva arbetar för SAK kontrakteras också för att utifrån checklistor löpande följa upp insatserna i fält.

Centralt i organisationen finns en egen enhet med uppdrag att följa och utvärdera arbetet. En viktig mekanism är de jämförelser som görs mellan olika enheter, olika rapportvägar och underlag för att verifiera information och se att den stämmer överens inbördes. Avvikelse kan vara en signal om att undersöka vidare.

För att veta hur ett flerårigt projekt fungerat görs nästan alltid **utvärderingar av externa konsulter**. Det är oftast ett krav från finansierare, men SAK genomför också interna studier i olika skeden av arbetet. När det gäller till exempel hälsovården så undersöks den av lokala myndigheter genom flera etablerade nationella system, oberoende av SAK.

Något som blir allt viktigare är **deltagande uppföljning**. Människor i lokalsamhället, SAKs målgrupper, får själva i allt högre utsträckning utbildning och ansvar för att informera SAK om både insatser och resultat. Målgrupperna genomför öppna hearings, så kallad ”social revision”, i vilka de gemensamt granskar insatser som vi eller deras egna byråer gjort.

I allt detta är det **minst lika viktigt att undersöka kvaliteten** på det arbete som bedrivs, som om korruption har förekommit. Det räcker naturligtvis inte med att det finns skolor och lärare – de måste följa den läroplan som ställts upp, de måste försäkra rätten till utbildning för både pojkar och flickor, och de får inte ta betalt för skolböcker, diskri-

minera eller på andra sätt avvika från kraven som ställs på bra utbildning. I varje fall av avvikelse finns resurser som inte används som avsett.

Förebyggande insatser mot förskingring och korruption

SAKs policy mot korruption betonar förebyggande åtgärder, att minska möjligheterna till oegentligheter, och vikten av att upprätthålla både värderingar och gedigna system för kontroll.

Den övergripande strategin är att använda **flera former av kontroll** och avvägningar i alla system för ekonomi, logistik, upphandling, löner och så vidare. Överallt behövs delat ansvar och öppenhet i beslutsprocesser. Likaså är det väsentligt att organisationen kontinuerligt lär sig av sina erfarenheter, både positiva och negativa. Det gäller naturligtvis arbetet med utbildning och hälsovård, men också vad organisationen gör när den väl identifierat och kartlagt en oegentlighet.

SAK strävar efter en **rättvis arbetsmiljö och konkurrenskraftiga löner**. Strategin paras också med **tydliga procedurer** för disciplinära åtgärder när missbruk av resurser, bedrägeri eller korruption upptäcks.

Vi har ett **visseblåsarsystem** där både anställda och allmänheten kan kontakta organisationen genom sca-fight-corruption@sca.org.af och komma direkt till organisationens antikorrptionskommitté. På regionkontoren finns lästa brevlådor där ärenden kan anmälas av dem som inte har tillgång till dator eller smartmobil.

Enheten för internrevision i Afghanistan rapporterar direkt till generalsekreteraren, olika externa revisionsbyråer reviderar verksamheten på plats i Afghanistan och Sverige. Alla dessa insatser kan inte förhindra alla fall av korruption eller förskingring, men de leder till att organisationen upptäcker, stoppar och öppet redovisar oegentligheter.

Att veta att medel används till det avsedda

SAK ansvarar för omfattande resurser. Dessa kan potentiellt missbrukas. Kliniker, skolor, vägar, sparföreningar, jobbtillfällen, allt representerar viktiga resurser och kommer därför att vara eftertraktade – för våra målgrupper, men också för andra för vilka de kan generera makt.

Ett realistiskt exempel är att beväpnade oppositionsgrupper – i regel talibaner – försöker påverka SAK att genomföra insatser som passar deras agenda. Det kan handla om att dessa grupper vill öka sin legitimitet genom att kunna hävda att de har sett till att människor i ett visst område exempelvis fått tillgång till sjukvård. Det kan också vara andra intressenter, till exempel etniska grupper, befolkningen i ett visst område eller individer med särskilda lojalitetsband, som vill påverka vår verksamhet till sin egen fördel. Det kan handla om att förlägga en klinik till ett specifikt område eller avgöra vem som anställs.

Vi arbetar för civilbefolkningens mänskliga rättigheter. Därför måste SAK vara uppmärksam på och aldrig acceptera otillbörlig påverkan – och alltid vara neutral i konflikten. SAK kan bara vara lojal med civilbefolkningen, deras rättigheter och behov.

När till exempel lokala talibaner försöker påverka SAKs verksamhet måste organisationen agera. I praktiken förhandlar och kommunicerar SAK med de byråer som företräder civilbefolkningen. I många fall är byråerna demokratiskt valda i en process som ska ge alla grupper i samhället en möjlighet att bli invalda. I andra fall är byråerna tillsatta på mer traditionellt sätt och utgörs nästan uteslutande av män med en viss position i samhället.

SAK vet naturligtvis att det också kommer att finnas personer med kontakter, släktskap eller sympatier med talibanerna i byråerna. Det kan vara en risk, men det är också en möjlighet och väg till förankring. Råden ger SAK möjligheten att förklara sitt ärende, öppet redovisa vad organisationen kan och inte kan göra, och få acceptans även utanför byrådet.

Om SAKs skolor, vårdcentraler eller personal hotas eller utpressas så är det byråerna vi kan vända oss till och förklara att det är oacceptabelt och att vi inte kan fortsätta under omständigheterna. Att byråerna vidarebefordrar budskapet till talibanerna gör oftast hela skillnaden.

I nästan hela landet har talibanerna inrättat en förvaltning som konkurrerar med staten, finansierad bland annat genom mer eller mindre öppen beskattning. Vanligen avkrävs inte biståndsorganisationer skatt, men gränsen är inte alltid klar. Till exempel kan det drabba organisationer som anlitar underleverantörer för till exempel transporter.

Rättigheter kräver handling och ansvar – utmaningar är inte ett skäl att avstå

Miljön som SAK verkar i är svår. Men det är inte en anledning att inte arbeta på landsbygden i Afghanistan, tvärt om är det ett starkt skäl att göra det. Våra anställda, och civilbefolkningen vi arbetar för, måste dagligen förhålla sig till konfliktens alla parter; kriminella grupper, väpnade grupper, regeringens polis och militära styrkor.

Korruptionen, bristen på väl fungerande demokratiska institutioner och civilsamhälle, på rättssäkerhet och samhällsservice – alla dessa brister går i första hand ut över civila som bor där vi arbetar. Deras tillgång till rättigheter som sjukvård och utbildning ständigt är hotad. Det är det SAK försöker ändra på – och faktiskt lyckas många gånger.

Myndigheter, lagar, givare och SAKs medlemmar ställer med rätta hårda krav på att leva upp till neutralitet och nolltolerans mot korruption. Svenskt och internationellt bistånd, liksom det militära och statliga stödet, blir självklart en del av den lokala ekonomin. SAK måste därmed förhålla sig till konflikten, kriminaliteten, korruptionen och de maktbaser som finns i de lokala samhällena. Det är inte möjligt att komma runt problemen genom att avstå från att arbeta i områden som domineras av talibaner eller andra grupper. Det vore fundamentalt emot våra principer och civilbefolkningens mänskliga rättigheter.

Vad vi kan göra är att alltid anstränga oss till det yttersta för att undersöka, vara öppna, utbilda oss själva, diskutera våra värderingar och våra gränser. Och alltid påminna oss själva om varför och för vilka vi arbetar: för ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering. ●

Anti-korruption: utvecklingen 2019

fightcorruption@sca.org.af

Alla anställda är skyldiga att rapportera misstänkta fall av korruption, anonymt via e-post eller skriftligen. SAKs styrelse och finansiärer informeras löpande om fall av korruption och förskingring. I de fall som involverar partnerorganisationer ska SAK vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att partnerorganisationerna vidtar lämpliga åtgärder.

Misstänkt korruption ska anmälas till fightcorruption@sca.org.af

SAK FORTSATTE ATT UTVECKLA sitt arbete mot korruption och oegentligheter under 2019. En utveckling och förstärkning av mekanismer och ansvar för utredning och uppföljning genomfördes 2018 och under det senaste året har detta arbete i högre grad hittat sina former.

Misstänkta fall av oegentligheter utreds av Enheten för Internrevision. Beslut avseende utredningar, liksom eventuella konsekvenser, är delegerade till landscheferna för Afghanistan respektive Sverige. Generalsekreteraren har det yttersta ansvaret för allt anti-korruptionsarbete, har full insyn i rapporteringen, hanteringen och uppföljningen av misstänkta fall, och kan när som helst dra tillbaka denna delegation vid till exempel misstanke om intressekonflikt.

Utvecklingen under året omfattade bland annat vidareutbildning av enheten för internrevision för stärkt kapacitet för utredningar. Verktyg och metoder för internrevision har också uppdaterats för att vara i enlighet med den internationella standard som anges av Institute of Internal Auditors.

En erfarenhet under året var att organisationen inte har tillräcklig kapacitet att hantera och åtgärda alla påpekanden som görs vid intern revision. SAK strävar efter att så många som möjligt ska kunna rapportera misstänkta oegentligheter, att alla rapporter ska mottas konfidentiellt, genomgå en grundlig och systematisk bedömning och att åtgärder tas av ledningen inom utsatt tid.

För att detta ska vara möjligt behöver

1. **Regelverk vara uppdaterade, tillgängliga och förstådda**
Regelverken och system var under året uppdaterade och tillgängliga för alla användare med dator eller smartphone. En relativt stor del av SAKs anställda i fält saknar dock tillgång till till exempel dator, e-post eller fysisk box att rapportera misstankar genom. Även om mycket arbete lagts ner på att informera anställda, till exempel genom nytt informationsmaterial på flera lokala språk, finns det indikationer på att kännedomen ännu inte är tillräcklig.
2. **Anmälare tryggt kunna rapportera misstankar och lita på systemens funktion och integritet.**
Alla tekniska och mänskliga system har svagheter. SAKs ibland omfattande utredningar kan kräva ett flertal involverade, vilket ökar risken för brister. En utmaning är också att även om systemen är tillförlitliga så kan anställda dra sig för att anmäla oegentligheter för att de inte litar på systemets integritet.

3. **Alla anmälningar registreras för uppföljning, statistik och översikt.**

Under 2019 registrerades samtliga fall av misstankar, även om de i vissa fall inte avsåg korruption eller motsvarande oegentligheter. I förekommande fall vidarebefordrades anmälningar till andra instanser om de i huvudsak berörde till exempel personalfrågor.

Upptäckta fall av förskingring och korruption

Under 2019 kom sammanlagt 42 anmälningar in genom SAKs mekanismer för att anmäla misstänkt korruption. En majoritet av fallen avsåg inte vad som klassas som korruption utan rörde konflikter på arbetsplatsen, överklaganden av beslut osv, eller innehöll inte tillräckligt mycket information att gå vidare med. Åtta fall utreddes under året och fyra av dessa var fortfarande under utredning vid årsskiftet. De åtta utredda fallen är spridda över samtliga SAKs regionkontor i Afghanistan.

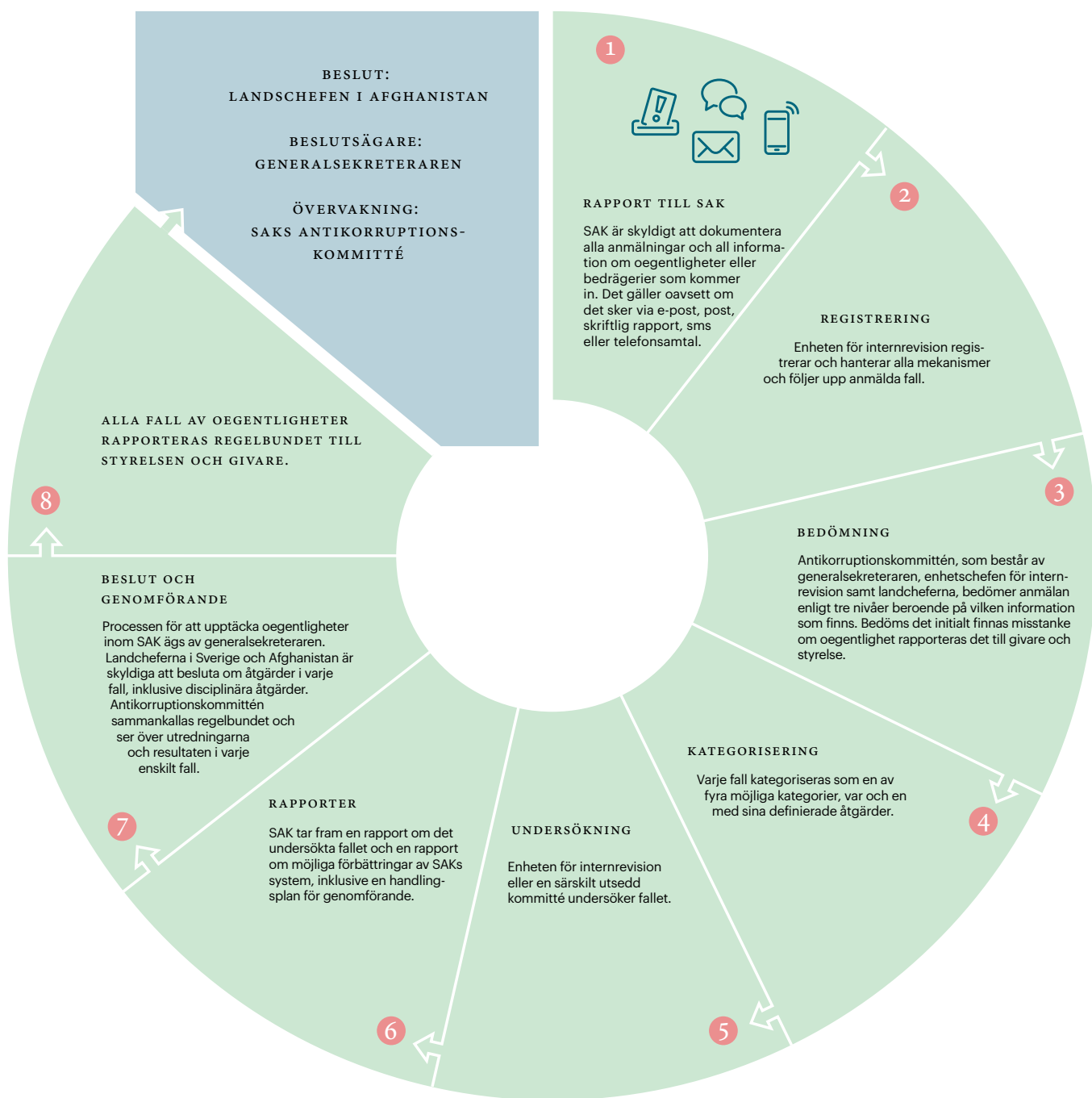
Förskingring av medel avsedda för tullavgifter

Ett fall rapporterades under året som ett konstaterat och utrett fall av förskingring. Det har givaren Sida, SAKs styrelse och Svensk Insamlingskontroll informerats om. I samband med en rutinkontroll genomförd under våren av SAKs ekonomiavdelning uppdagades att en anställd inom administrationsavdelningen hade förskingrat medel avsedda för att betala tullavgifter till myndigheter i Kabul och Herat.

Utredningen kunde belägga att den anställde bland annat återanvänt samma underlag för utbetalning vid flera tillfällen. Men också att andra enheter inom organisationen brustit genom att acceptera kopierade och förfalskade underlag, att inte i tillräcklig utsträckning kontrollera underlag, samt överskrida nivåerna för kontanta utbetalningar. SAK kommer att vidta åtgärder för att stärka kontrollen och försäkra sig om efterlevnad av regelverken.

Förskingringen uppskattas motsvara 171 000 kr. Av den summan kom motsvarande 28 298 kr från världsbanken och 74 695 kr från Sida. Resterande medel var SAKs egna. Hela förlusten kommer att täckas av SAKs reserver. Den anställde avskedades i november 2019. ●

SAKs hantering av korrupktion

ALLA ANSTÄLLDA ÄR skyldiga att rapportera misstänkta fall av korrupktion, anonymt via e-post eller skriftligen. SAKs styrelse och finansärer informeras löpande om fall av korrupktion och förskingring. När partnerorganisationer är involverade ska SAK vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att partnerorganisationerna vidtar lämpliga åtgärder i sin tur.

Misstänkt korrupktion ska anmälas till fightcorruption@sca.org.af

Konflikt, säkerhet och risk

GRADEN AV OSÄKERHET I Afghanistan varierar mellan provinser och distrikt, ofta ner på mycket lokal nivå. Den förändras ibland snabbt. Konflikten i Afghanistan är tätt knuten till internationella aktörer och ett komplicerat inre politiskt landskap. Under året har bland annat presidentvalet och samtal mellan USA och talibanerna varit viktiga faktorer som bidragit till oförutsägbarheten. (Se också avsnittet Bakgrund: Afghanistan 2019).

Neutralitet och gemensamma förhållningssätt

SAK är varken knuten till staten, till den väpnade oppositionen eller någon annan politisk eller religiös gruppering i Afghanistan. Medvetenheten om detta hos andra aktörer är fortsatt en absolut nödvändighet.

Opartiskhet och öppenhet, i kombination med ett gott rykte, har under åren gett SAK den acceptans som krävs för att genomföra projekt även i områden som kontrolleras av den väpnade oppositionen. SAKs långvariga strategi för att minska risk har varit och är att mycket noga förankra hos och förlita sig på lokalsamhällen. SAK förhandlar om tillträde och försäkrar sig om acceptans och ett ägarskap av insatserna i byar. Strategin innebär också att stödja lokal konfliktlösning och kräva att lokalsamhället förbinder sig att skydda SAKs anställda innan arbetet inleds. Strategin har inneburit att SAK hittills kunnat arbeta i områden där få andra organisationer har kunnat vara.

Under 2019 upplevde SAK, liksom många andra humanitära eller utvecklingsorganisationer, ett samordnat tryck från lokala talibaner att informera om sitt arbete högre upp i talibanernas hierarki. Under året har FN-organet Unocha arbetat med att ta fram så kallade Joint Operation Procedures (JOPS), gemensamma förhållningssätt och strategier för civilsamhället och internationella organisationer att hantera till exempel krav från beväpnade oppositionsgrupper. Strategierna innebär bland annat att utvecklingsorganisationer som SAK bör upprätthålla kanaler för dialog med till exempel talibanerna. Syftet med dialogen är att värna förståelsen för SAK som neutral aktör och upprätthålla acceptans för vårt arbete så att vi kan fortsätta genomföra det, trots pågående konflikt.

I samråd med Unocha har SAK under året därför förberett sig för att kunna ta och upprätthålla möjligheterna till dialog med talibanerna inte bara på lokal nivå, utan också med deras centrala representanter.

Säkerhet och risk

Begreppet risk omfattar inte enbart risken för människoliv, utan också exponeringen för korrupcion, missbruk av resurser, brottslighet och kvalitetsbrister. När stöd, uppföljning och kontroll blir svårare att genomföra så ökar riskerna. SAK bevakar dagligen utvecklingen på provins- och distriktsnivå. Konflikten begränsar möjligheten att arbeta och gör logistik, rekrytering och monitorering allt svårare, samt tar stora resurser i anspråk.

Enheten för internrevision har under året drivit på utvecklingen av SAKs riskhantering genom förbättrad riskhanteringsplan. Erfarenheten visar att det finns goda rutiner och att riskanalyser genomförs, men att de däremot inte återbesöks och uppdateras tillräckligt ofta under projektens gång.

Den fortsatta svårigheten att genomföra så kallad tredjepartsmonitorering har belyst vikten av att SAK söker andra vägar till uppföljning, kvalitetskontroll och verifiering av fältverksamhet. En erfarenhet är att SAK i högre utsträckning behöver stärka förmågan hos lokalsamhällen att själva övervaka och göra revision på insatser i sitt område, metoder som ibland kallas ”deltagande monitorering” eller ”social audit”.

Exempel på incidenter 2019

Antalet registrerade allvarigare säkerhetsincidenter som berörde icke-statliga organisationer var under året 265 st, en nivå som motsvarar året innan. Allmänt anses det dock finnas ett stort mörkertal. Sett till geografiska områden så har antalet incidenter minskat något i öster och ökat i norr. I båda regionerna bedriver SAK omfattande arbete.

Vad som klassas som säkerhetsincidenter varierar stort i sitt slag. Under senare år är det vanligaste slaget av incidenter förstörelse av byggnader, till exempel krossade fönster vid kliniker efter stridigheter eller explosioner i närheten. Det sammanlagda antalet incidenter som drabbade SAK ökade endast marginellt från 65 under 2018 till 68 under 2019. Det följande är exempel på sådana som drabbade SAK under året.

9 januari, Ghazni: Talibanernas skuggregering framför hot och kräver att SAKs HR-ansvarige vid regionkontoret i provinsen ska anställa deras utsedda kandidat. Situationen löses genom att lokala byråd medlar och redogör för SAKs rekryteringsprocesser.

Under natten mellan 8 och 9 juli genomför afghanska säkerhetsstyrkor en attack mot SAKs hälsoklinik i Tangi Saidan i Wardak. Det är samma klinik som attackerades den 8 mars. Räden är mycket våldsamt, och varar nästan tre timmar. En person som är i sällskap med en patient dödas när räden inleds. Tre andra personer, varav två är anställda av SAK, förs iväg och avrättas cirka 50 meter utanför kliniken. SAKs klinikchef förs bort för förhör men släpps två veckor senare.

Som en följd av detta tvingade talibanerna SAK att stänga 42 kliniker i provinsen under nio dagar då dom hävdade att SAK inte kunde garantera säkerheten för anställda och patienter. Tusentals människors rätt till vård kunde inte tillgodoses under tiden.

– Detta är ett chockerande övergrepp och ett brott mot internationell humanitär lag. Vi vädjar till de krigförande parterna att omedelbart sluta attackera civila och hälsokliniker, uttalade sig bland annat Dr Khalid Fahim, SAKs programchef.

SAK reagerade kraftfullt på attacken och mobiliserade hela sitt nätverk, vilket kan ha gett effekt. Räden fick internationell uppmärksamhet. President Ghani gick ut med direktiv till de väpnade styrkorna att visa återhållsamhet. Säkerhetsorganisationen INSO sammanfattade resultatet med att *”En påverkanskampanj samordnad av organisationer och internationella samfundet kan delvis förklara avsaknaden av liknande incidenter av afghanska och internationella styrkor sedan dess.”*

6 februari, Wardak: En minibuss som transporterade anställda blev påkörd när den stod stilla i snöoväder och chauffören skulle sätta på snökedjor. Två anställda dog och 14 skadades, varav 4 allvarligt.

6 mars, Balkh: hot om kidnappning begränsade transportererna för SAKs anställda i 24 timmar.

8 mars, Wardak: Afghanska säkerhetsstyrkor genomför en räd mot en av SAKs hälsovårdskliniker. Styrkorna vandaliserar kliniken och för bort två anställda. Den ene släpps efter 11 dagar, den andres kropp återfanns den 29 april i ruinerna av ett hus som sprängdes av säkerhetsstyrkorna

14 mars, Balkh: SAKs regionkontor stängs som försiktighetsåtgärd i tre dagar pga politiska oroligheter och skottlossning mellan nationella specialstyrkor och lokal polis.

19 maj, Wardak: En anställd skadas av korseld mellan afghanska säkerhetsstyrkor och beväpnade motsgrupper vid en av SAKs kliniker.

3 juni, Patika: En flicka i första klass i en av SAK skolor dödas tillsammans med hela sin familj vid en amerikansk drönerattack. Familjen var på väg från sin by för att fira högtiden Eid vid slutet på Ramadan.

4 juni, Patika: En av SAKs lärare dödades vid en amerikansk drönerattack. Han hade arbetat för SAK sedan 2013.

10 juni, Ghazni: talibaner tvingar SAK att avsluta byggandet av en skola då man hävdade att SAK inte hade fått centralt tillstånd. Medling gav inget resultat, varför SAK avbröt och omfördelade resurserna till ett annat område där etableringen accepterades.

19 juni, Wardak: en lokal milis misshandlar en av SAKs anställda för att denne ska lämna sin tjänst och området. Händelsen är en del av en etniskt färgad lokal konflikt.

25 juni, Wardak: en elev vid SAKs yrkesutbildning för personer med funktionsnedsättning dödades på väg hem av okända män.

29 juni, Balkh: Talibaner kräver under hot att SAKs utbildningsinspektörer ska samla in skatt från SAKs lärare. Situationen löses efter medling av utvecklingsråd i området.

2 juli, Wardak: Elev i år 6 i en skola för barn i nomadfamiljer skadas av korseld mellan en beväpnad grupp och en polisstyrka. Striderna pågår hela dagen och 16 klasser i området hålls stängda till dagen.

8 juli, Wardak: Afghanska säkerhetsstyrkor genomför en räd mot samma hälsoklinik som attackerades den 8 mars. Två anställda och två medföljande till patienter dödas. SAKs klinikchef förs bort men släpps två veckor senare. 42 kliniker i provinsen stängdes därefter i nio dagar som en försiktighetsåtgärd.

20 juni, Kunduz: en byäldste skjuts och avlider i en skola i samband med en familjekonflikt.

21 augusti, Kunduz: en kvinnlig lärare mördas i sitt hem i samband med en familjekonflikt.

22 september, Wardak: en bil med fyra anställda stoppas av en beväpnad motståndsgroup. De förs bort och förhörs men släpps mot försäkran om att aldrig återvända till området.

5 december, Paktika: Lärare dödas i korseld i samband med en militär sammanstötning utanför hans hem.

22 december, Kunduz: SAKs utbildningsansvarige i provinsen uppmanas att söka godkännande från talibanernas ledning för arbetet.

Utöver dessa incidenter drabbades SAK och organisationens anställda under året av minst tre väpnade rån, fem trafikolyckor, fyra bränder och sju beskjutningar av granater eller handeldvapen utan personskador. Vid minst fyra tillfällen försökte beväpnade motståndsgupper påverka SAKs rekrytering av personal. ●

Styrelsen 2018–2019

Styrelsen består av nio ordinarie ledamöter och två suppleanter och har det övergripande ansvaret för all verksamhet i Sverige och Afghanistan.

Peder Jonsson, ordförande

Invald 2010, ordförande från maj 2014. Senior rådgivare i kommunikationsfrågor. Peder forskar också inom industriell organisation och ekonomi och public relations på KTH. Bor i Stockholm.

Kajsa Johansson, vice ordförande

Invald 2015, vice ordförande sedan 2019. Doktorand vid Linnéuniversitetet i Växjö. Kajsa har arbetat för SAK i Afghanistan. Hon har också arbetat för ett flertal organisationer i Mocambique. År 2014 fick hon pris av Föreningen för utvecklingsfrågors för sina insatser inom bistånd. Bor i Hjo.

Shirin Persson, ordinarie ledamot

Invald 2014. Shirin är jurist inriktad på internationell lagstiftning, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Under de senaste 25 åren har hon arbetat internationellt för att främja fredsförhandlingar, utveckla grundlagar, utbilda domare och åklagare, bland annat i Afghanistan. Bor i Falköping.

Anna-Karin Johansson, ordinarie ledamot

Invald 2019. Journalist med flera chefsbefattningar på statliga myndigheter bakom sig. Generalsekreterare för SAK 2013–2017 och sedan 2018 generalsekreterare för RFSU. Bor i Stockholm.

Joar Forssell, ordinarie ledamot

Invald 2019. Förbundsordförande för Liberala ungdomsförbundet sedan 2016. Ledamot i Liberalernas partistyrrelse. Riksdagsledamot sedan 2018 och bland annat suppleant i utrikesutskottet. Bor i Stockholm.

Bengt Ekman, ordinarie ledamot

Invald 2017. Bengt har lång erfarenhet från Sida, senast 4 år vid afghanistansenheten. Har tidigare arbetat i Burma, Vietnam, Indien och Sri Lanka. Förutom utlandstjänster har Bengt också varit biträdande generaldirektör, chefscontroller och ekonomichef på Sida:s huvudkontor. Bor i Stockholm.

Hamid Zafar, ordinarie ledamot

Invald 2018. Skolchef i Mullsjö kommun och universitetsadjunkt vid Statliga Rektorsutbildningen på Karlstads Universitet. Före uppdraget som rektor var Hamid gymnasielärare och under 2010 – 2013 också utredare vid Statens Skolinspektion. Hamid har ett långt engagemang inom SAK bakom sig. Bor i Mullsjö.

Helené Lackenbauer, ordinarie ledamot

Invald 2018. Helené är sedan 2011 forskningsledare vid Totalförsvarets forskningsinstitut med tonvikt på jämställdhetsfrågor. Tidigare har hon arbetat för organisationer inom det civila samhället, bland annat svenska kyrkan i Brasilien, Diakonia och Svenska Röda Korset. Helené har haft ett flertal internationella uppdrag som rådgivare bland annat i Afghanistan. Bor i Uppsala.

Azadeh Rohjan Gustafsson, ordinarie ledamot

Invald 2018. Riksdagsledamot för (s) i Stockholms län sedan 2014. Dessförinnan arbetade Azadeh för SSU 2010–2013, bland annat som internationell sekreterare. Har tidigare varit ordförande för arbetarkommunen i Upplands Väsby. Hon har studerat statskunskap och orientalistprogrammet med inriktning på persiska språk. Bor i Upplands Väsby.

Anders Rosén, suppleant

Invald 2019. Journalist som bland annat arbetat på Sveriges Television och med kommunikationsfrågor på statliga myndigheter. Arbetade som informationsamordnare för SAK i Kabul 2012–2014. Arbetar som kommunikationschef i Mora kommun. Har ett centralt förtroendeuppdrag i Amnesty. Bor i Rättvik.

Abdurrahman Toryalay, suppleant

Invald 2019. Abdurrahman kom till Sverige för fem år sedan för att studera på Chalmers och arbetar som projektledare i Göteborg. Tog civilingenjörsexamen i Turkiet innan han kom till Sverige och har även kortare yrkeserfarenhet som ingenjör i Afghanistan. Förutom modersmålet pashto kan han dari/persiska, turkiska, urdu, engelska och svenska. Bor i Göteborg.

Styrelsens arbete regleras bland annat av stadgarna och styrelsens arbetsordning. Styrelsen höll under året sju ordinarie och ett konstituerande möte.

Förvaltningsberättelse

Årsredovisning

Allmänt om verksamheten

Svenska Afghankommittén (organisationsnummer 802010 - 4850) har säte i Stockholm, Sverige, och är en medlemsbaserad, icke-statlig ideell förening som bygger på principerna om solidaritet och stöd från folk till folk. Enligt stadgarna §1.2 är SAKs syfte :

- att stödja Afghanistans nationella självständighet,
- att bedriva utvecklingssamarbete i Afghanistan för att främja demokratisk, ekonomisk och social utveckling i landet,
- att bedriva insamlingsverksamhet för att erhålla medel till SAKs biståndsverksamhet,
- att sprida kunskap om förhållandena i Afghanistan och om SAKs biståndsverksamhet, samt bilda opinion för att därigenom främja solidariteten med dess folk.

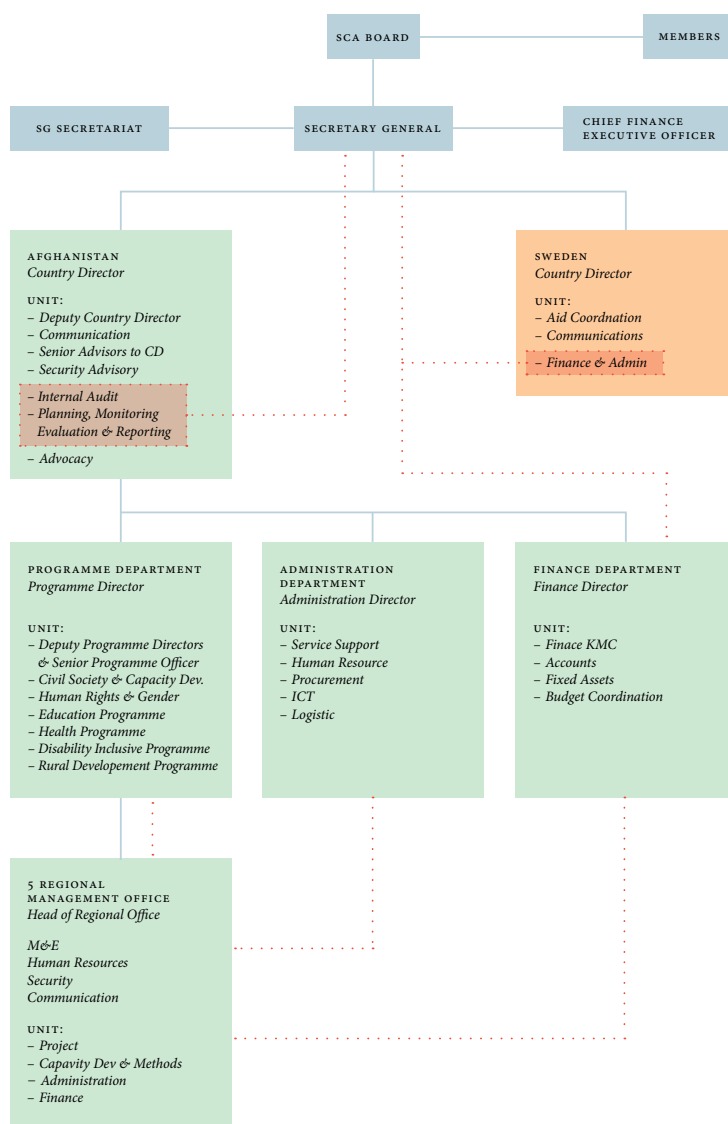
SAKs uppdrag är att ge individer, lokalsamhällen och lokala organisationer, främst på landsbygden och främst målgrupperna kvinnor, barn och särskilt utsatta grupper såsom människor med funktionsnedsättning, möjlighet att fullt ut delta i samhället och påverka sin egen utveckling. På medellång sikt formuleras SAKs mål i den Strategiska Planen 2018–2021, där 2019 var det andra året av innevarande strategiska period.

SAKs arbete omfattar tre strategiska metoder; *grundläggande tjänster* som t ex sjukvård och skolor, *kapacitetsutveckling* av t ex byråer eller lokala myndigheter, samt *påverkansarbete* i Afghanistan, Sverige och internationellt. SAK prioriterar att arbeta i geografiska områden som inte nås av staten eller andra organisationer, liksom med människor som är exkluderade från de möjligheter till vård eller skolgång som eventuellt finns. SAK är en självständig organisation men samarbetar med andra inom det civila samhället lokalt, nationellt och internationellt.

Medlemsorganisationen SAK bestod 2019 av 11 lokalföreningar i Sverige. Generalsekreteraren arbetar både i Sverige och i Afghanistan, men är huvudsakligen stationerad i Stockholm. Arbetet i Afghanistan drivs genom fem regionkontor och tre förbindelsekontor med stöd från Kabul Management Office, KMO. KMO leds av en landschef och består av avdelningar för administration, ekonomi och program.

I Sverige ger kommunikationsenheten stöd till lokalkommittéer och medlemmar, publicerar medlemstidningen Afghanistan-nytt, ansvarar för hemsidan, sociala medier, informationsmaterial och mediekontakter. Insamlingsarbete bedrivs av anställda och medlemmar

SAKs organisation

TARGET GROUPS

UPDATED DECEMBER 2019

- › bland allmänheten. SAK är medlem i Frivilligorganisationernas Insamlingsråd, FRIL, och har 90-konto. Verksamheten granskas årligen av Svensk Insamlingskontroll. SAK följer Giva Sveriges (tidigare FRIL) kvalitetskod och upprättade under 2019 en effektrapport för föregående verksamhetsår. I Sverige finns också enheter för ekonomi och administration, koordinering av biståndet, samt generalsekretariatet.

Under 2019 fortsatte SAK att stödja byskolor på landsbygden, inkludering av barn med funktionsnedsättning i allmänna skolor, kapacitetsutveckling av lärare och myndigheter, stöd till lokala skolråd och lärarförbund, samt påverkansarbete på både lokal och nationell nivå.

Inom hälsa ansvarade SAK för grundläggande hälsovård inom ramen för det nationella systemet SEHATMANDI i Wardak. Andra insatser var utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor, stöd till yrkesförbund, påverkansarbete, informationsarbete i byar och skolor, samt kapacitetsutveckling av civilsamhället och myndigheter.

Byråd stöddes i interna val och beslutsfattande, i planering och utförande av infrastrukturprojekt och genom grundande av spar- och låneföreningar i byar. Enskilda och grupper av individer stöddes genom yrkesutbildningar och möjlighet delaktighet i producentgrupper.

SAK prioriterar inkludering av personer med funktionsnedsättningar i alla insatser, till exempel utbildning och hälsovård. SAK gör också särskilt riktade insatser till exempel yrkesutbildningar och fysisk rehabilitering, liksom kapacitetsutveckling av det civila samhället.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Sent hösten 2018 förlorade SAK upphandlingen av kontraktet för genomförande av hälsovårdsprogrammet Sehatmandi i provinsen Laghman. Den 1 januari 2019 lämnade SAK över arbetet till organisationen HealthNet.

Resultat, effekter och ställning

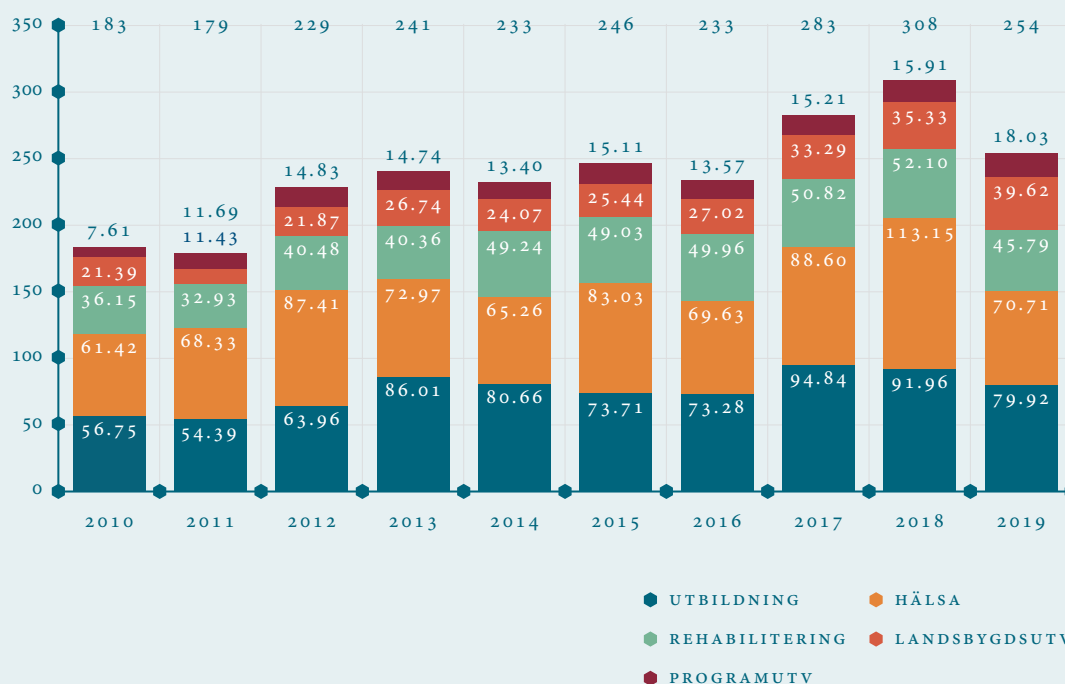
SAK rapporterar resultat och effekter i relation till fem strategiska mål, uppställda i den Strategiska Planen 2018–2021. Det är väsentligt att skilja mellan resultat i termer av genomförda insatser och långsiktig förändring, liksom att inse att orsakssamband är svåra att belägga även under de bästa omständigheter. Antal patienter eller elever kan mätas årligen, men att mäta effekter kräver längre perspektiv. Senast redovisades utfall av insatser över en längre tid i årsredovisningen för 2017.

Nedan följer ett urval av resultat noterade under 2019.

Strategiskt Mål 1: Bättre hälsa. Förbättrad hälsa och minskad undernäring bland SAKs målgrupper.

- Förbättringar och tillgänglighet noterades under året avseende tillgången till och kvalitet på vård till gravida kvinnor, liksom avseende post-natal vård.
- Användningen av vård i Wardak, där SAK har ansvaret för primär- och sekundärvård, uppskattas ha stigit från 2.3 besök per person till 2.5 besök per person.
- Tillgången till rehabilitering för personer med funktionsnedsättning förbättrades. Detta reflekterades bland annat i att intervjuade patienter var mer nöjda med tjänsterna.

SAKS PROGRAMVERKSAMHET 2010–2019 (MILJ KR)

Finansiell femårsöversikt	2019	2018 (JUSTERADE)	2018*	2017	2016	2015
Verksamhetsintäkter	312,7	373,0	353,1	324,3	293,6	284,3
Ändamålskostnader	264,0	321,7	321,7	290,2	240,9	251,9
Insamlingskostnader	3,3	5,5	5,5	3,6	3,6	3,4
Administrationskostnader	37,2	27,8	27,8	26,7	24,2	24,9
Verksamhetsresultat	8,2	18,0	-1,9	3,9	24,9	4,1
Resultat efter finansiella investeringar	8,5	18,1	-1,4	3,9	24,9	4,4
Balansomslutning	169,5	151,3	151,3	155,6	140,8	105,0
Insamlings- och administrationskostnader i % av totala verksamhetsintäkter	12,9%	8,9%	9,4%	9,3%	9,5%	10,0%

* Intäkterna för 2018 inklusive icke-operativa inkomster (intäkter uppkomna genom valutakursdifferenser och avskrivning av långfristiga skulder) var 373,0 MSEK vilket gjorde att resultatet av verksamheten för 2018 blev 18,0 MSEK. Resultatet av verksamheten efter finansiella investeringar var 18,1 MSEK. Andelen insamlings- och administrationskostnaderna var 8,9 procent av de totala intäkterna inklusive icke-operativa inkomster.

- Avseende målet om mer kunskap och förändrade vanor i relation till hygien och hälsa går förändringen långsammare.
- Framsteg har gjorts avseende lokala hälsoråd, vars kapacitet har stärkts under året.
- Mål 2: Tillgång till utbildning: Samtliga barn i de samhällen där SAK arbetar ska kunna förbättra sina kunskapsresultat.
- Både antalet klasser och antalet elever har ökat under året, de senare med cirka 8 procent.
- Undervisningskvalitet är en av de stora utmaningarna i landet, varför SAK under året bland annat vidareutbildat 772 lärare. Ett utfall är att 96 procent av eleverna passerar med godkända betyg i årskurserna 4,6 och 9. Målet för hela den strategiska planen är 97 procent.
- Tillgången till skola för elever med funktionsnedsättning ökade under året. Det numerära målet för hela den strategiska planen är uppnått för flickor, och för pojkar är det överträffat med 24 procent. Detta är både en framgång och ett uttryck för den ojämlika tillgången till skola.
- SAK strävar efter att ha lokala utbildningsråd i byarna knutna till varje skola. Under 2019 hade 69 procent av alla skolor fungerande råd knutna till sig.
- Avhopp från skola är vanligt och en stor utmaning. Det konstaterades under året hur viktigt närheten till skola är för att eleverna ska fullfölja skolgången. Ett intressant resultat är att elever med funktionsnedsättning som integrerats i reguljär skola har lägre avhoppsfrekvens än elever utan funktionsnedsättning.

Mål 3 – Utveckling driven av lokalsamhället. Människorna i lokalsamhällen på landsbygden ska vara en del av sin egen och den lokala utvecklingen, vilket förbättrar försörjningsmöjligheterna och skapar trygghet i svåra situationer.

- Fler än 6 000 personer från särskilt utsatta familjer kunde under året ta räntefria lån från sina spar- och låneförningar. 72 procent av alla uppgav att de genom detta lyckades höja sin årsinkomst över lånebeloppet. Intresset för föreningarna är stabilt och allt tyder på livskraftighet.
- Lokala utvecklingsråd fortsatte under året att med stöd av SAK genomföra sina planerade projekt. SAK utö-

kade sitt Community Governance and Livelihood Project i Samagan och Nangarhar. Vid årets slut omfattade arbetet fler än 1 000 byar i 12 distrikt i fem provinser.

- En framgång är att Ministeriet för Landsbygdsutveckling under året tydligt ökade sin budget för att stödja de lokala utvecklingsråd som under det föregående året fick utbildning och stöd av SAK. Detta är väsentligt så ett centralt mål är att få lokala myndigheter att leva upp till sina skyldigheter.

Mål 4 – Folkligt och politiskt engagemang: Stärkt folkligt och politiskt engagemang för människors rättigheter i Afghanistan.

- Avseende folkligt och politiskt engagemang kan inte noteras några tydliga framsteg. Både det folkliga och politiska stödet för rättigheter har försvagats som en del av en allmän trend, länkat till ifrågasatt bistånd och effektivitet. Den svenska regeringens stöd till Afghanistan är dock oförändrat och Sverige väntas leva upp till sina åtaganden.
- SAK har inte nått sina mål om ökad privat insamling, utan noterar en svag nedgång.
- Trots hög medianärvaro och synlighet har SAK inte kunnat vända trenden med långsamt vikande medlemsantal.
- Även om SAK har förmåga att påverka beslutfattande i Sverige i någon mån så är antalet möjligheter att göra det inte många. Det fattas få beslut i Sverige med direkta konsekvenser för SAKs målgrupper.

Mål 5 – Trovärdighet och hållbarhet: SAK ska bli en än mer trovärdig och hållbar organisation där personal och målgrupper arbetar tillsammans för att utföra sitt uppdrag.

SAKs femte strategiska mål handlar om hållbarhet och organisationsutveckling. Under 2019 initierade SAK arbete inom 13 komponenter vilka ska löpa under återstoden av den strategiska planen. Arbetet inom dessa komponenter har kommit olika långt, men områden som berörs är personal, öppenhet och ansvarsutkrävande, säkerhet, IT, mjukvara för ekonomi och upphandling mfl.

- Utveckling skedde inom decentralisering av beslut och mandat till regionkontoren

- › • System för ekonomi, logistik, upphandling och rekrytering har setts över och förbättrats.
- Flera insatser har genomförts för att stärka medvetenheten och kulturen runt korruption, inklusive förbättrade möjligheter att anmäla oegentligheter, liksom informationsinsatser på lokala språk.
- SAKs manual för riskhantering har uppdaterats och anpassats till internationella standards. Riskhanteringsplanen har uppdaterats.
- En utmaning har varit bristfälliga utgångspunkter att mäta arbetet avseende mål 5 mot.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Medlemmar och årsmöte

2019 hade SAK 2919 medlemmar vilket är 171 färre än föregående år.

Årsmötet hölls den 25 maj på Scandic Star Hotel i Lund. Av 80 möjliga delegater närvarade 63 st. SAK fortsatte att använda så kallat åsiktstorg för behandling av motioner i grupp i syfte att inkludera så många som möjligt i diskussionerna.

Vid årsmötet redovisades de senaste två årens arbete med utveckling av SAKs medlemsrörelse genom en slutrapport från Föreningsutskottet samt en lägesrapport av medlemsrörelseprojektet MR2021. Ett utfall av MR2021 var förslag om stadgeförändringar avseende att 1) Övergång från av lokalkommittéerna utsedda delegater till en medlem – en röst för röstning på årsmöte, 2) Reglering av hur valberedningskommitté väljs, 3) Möjlighet att bilda lokalkommitté utanför Sverige upphör, 4) Reglering av andra engagemangsformer, 5) Förtydligande av arbetsutskottets roll och arbetssätt. Föreningsstyrelsens förslag bifölls av årsmötet.

Två motioner inkom till Årsmötet. En motion om att införa benämningen ”lokalförening” istället för ”lokalkommitté” bifölls. En motion om förslagslåda för SAKs medlemmar och anställda avsågs.

Medlemsavgiften behölls oförändrad.

Insamling

Resultatet av SAKs insamling till 90-kontona 90 07 80-8 och 90 01 20-7 var 13 (14,6) miljoner kronor. Av resultatet var 6,4 (6,6) miljoner kronor bidrag från månadsgivare och 6,6 (7,9) miljoner kr andra donationer. Kostnaden för insamlingsarbetet var 3,3 (5,5) miljoner kronor, eller 25,4 procent (37,5%) av inkomsterna. Utav de 3,3 miljoner kronorna som bokförts som insamlingskostnader har cirka 0,1 miljoner kronor använts främst för att öka kännedom och sprida kunskap om SAK och Afghanistan.

SAK är förmånstagare i Postkodlotteriet och mottog under året 16,2 miljoner kronor som grundbidrag. Water for All bidrog med 0,18 miljoner kr. Förutom egen insamlingsverksamhet bidrog Radiohjälpen, Jochnick Foundation och Afghan Connection med 13,2 (13,1) miljoner kr. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Ledning och beslut

SAK reviderar centrala styrdokument löpande. Under 2019 antogs eller reviderades bland annat

- Stadgar

- Organisationsschemat
- Finansiellt regelverk
- Plan för lika rättigheter och möjligheter (Sverige)
- Kommunikationsplattform (Sverige)
- Manual för upphandling (Afghanistan)
- Manual för krishantering (Afghanistan)

Risker nu och i framtiden

SAK är utsatt för ett brett spektrum av risker; fysiska risker för anställda och målgrupper, risker för korruption och förskingringsbrott när projekt inte kan följas upp i tillräcklig utsträckning, eller risken att kvaliteten sjunker till den grad att insatser är meningslösa för målgrupperna. Konflikten i landet är mycket utmanande, och dess oförutsägbarhet försvårar riskminimering. Den medför svårigheter avseende logistik och uppföljning, samt innebär risker för både anställda och målgrupper.

Det afghanska bankväsendet är fortsatt en finansiell risk och ett praktiskt problem. SAK har dock fortsatt att minska kontanthanteringen, skärpa kontrollen av kontanthantering och övergått till bankutbetalningar av lön.

SAK är fortsatt beroende av ett fåtal stora givare för sitt arbete. Andelen egeninsamlade medel är låg, vilket medför en risk för kontinuiteten.

Fluktuationer i växelkurserna mellan USD, SEK och AFN gör förutsägelser svåra och innebär därmed en risk. Då olika verksamhetsområden finansieras genom stöd i olika valutor, påverkas verksamheter i olika hög grad. Budget och planer reviderades följaktligen och alla förändringar kommunicerades med relevanta givare.

Finansiellt resultat och ställning

SAK har en fortsatt stabil finansiell bas. Balansomslutningen var 169,5 (151,3) Mkr för år 2019 och innefattar 123,7 (114,6) Mkr eget kapital och öronmärkta gåvor som i sin helhet tillhör organisationen. Eget kapital inklusive öronmärkta medel ökade med 9 (18,8) Mkr från 2018 till 2019. Genomsnittlig valutakurs under 2019 var SEK 1 = AFN 8,2 och USD 1 = AFN 78,4

Under 2019 inträffade inga större förluster av pengar eller varor, utöver vad som redogörs för under rubriken Korruption och anti-korruption.

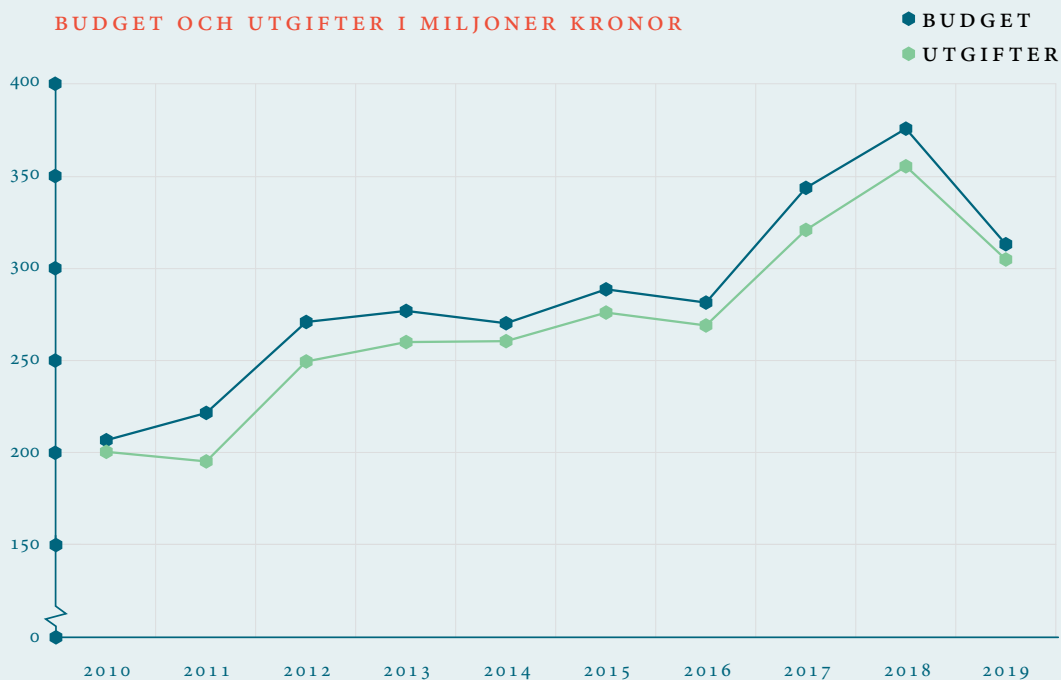
Hållbarhetsupplysningar

I innevarande strategiska plan för 2018–2021 har SAK för första gången inkluderat hållbarhet och organisationsutveckling som ett eget mål, vilket innebär att insatserna följs upp på samma sätt som programverksamheten. 18 insatser identifierades, av vilka 13 stycke påbörjades under 2019.

SAK når inte över de kriterier som innebär skyldighet att rapportera enligt Årsredovisningslagen, men rapporteringen av SAKs femte strategiska mål motsvarar i hög grad de krav som ställs på hållbarhetsrapportering. Under året har SAK påbörjat implementeringen av följande 13 (av sammanlagt 18) insatser inom organisationsutveckling, av vilka de flesta har direkt bäring på hållbarhet

- Kommunikationsplattform
- Utvecklingsplan för ledarskapskompetens

BUDGET OCH UTGIFTER I MILJONER KRONOR

- › – Ett standardiserat utbildningsprogram för personal
- En plan för ökad transparens och mångfald vid rekrytering
- En strategisk bedömning av de långsiktiga behoven av utlandsanställda inklusive en nationaliseringsstrategi för afghansk verksamhet
- Vidareutveckling av revision och riskbedömning
- En plan för att locka till sig, behålla och utveckla kvinnlig personal, vilket bland annat tagit sig uttryck i positiv särbehandling vid rekrytering av vissa tjänster samt specifikt stöd till ett antal kvinnliga kandidater till framtida seniora tjänster.
- Jämställdhetsmedveten budgetering
- Tydligare länkning av planering och budgetering
- Uppdaterad finansieringsstrategi inklusive hållbarhetsöversyn
- Implementering av handlingsplan för säkerhetsanalys
- Interna värderingar (hur de beskrivs i SAKs dokument och hur de uppfattas i praktiken)
- Barnskyddspolicy
- Stärkt samverkan och koordinering mellan kommunikations- och påverkansarbete

Utöver dessa insatser genomförde SAK under året insatser för att förbättra efterlevnaden av interna kontrollsystem och stärka en kultur av anti-korruption. Omfattande resurser har investerats för att förbättra anställdas säkerhet. Se också rubrik Mål 5 – Trovärdighet och hållbarhet.

Grundat i en tidigare miljö- och kontextanalys finns en medvetenhet om SAKs svaga meritlista avseende klimat- eller miljöinsatser. Analysen visade dock också att de informella miljöåtgärderna, riktlinjerna, strategierna och akti-

viteterna är många. Dessa är värdefulla och visar att även om SAK inte använder terminologin så tas miljöhänsyn i stor utsträckning inom programmen. Analysen visade också SAKs potential i anställdas och samarbetspartners goda praktiska miljökunskap och ledarskap. Miljökonsekvensbedömningar är obligatoriska för alla insatser och SAK genomför aktiviteter inom bland annat områdena miljöutbildning, hållbara program, gemensam förvaltning av naturresurser, klimatåtgärder och miljölagstiftning.

Under året initierades diskussioner om ekologiska varor och tjänster i tre provinser. Detta ledde till bildandet av miljöunderkommittéer till lokala utvecklingsråd, vilka sedan stödde lokalsamhället att bättre hantera fast avfall i 51 byar och återplantering av skog i 68 byar. SAK främjade också användandet av miljö- och klimatsmart teknik i gemensam infrastruktur, till exempel solenergi för att driva grundvattenuttag eller täcka andra gemensamma energibehov.

Korruption och anti-korruption

Afghanistan är ett av de länder i världen som är hårdast drabbat av korruption. SAKs system och mekanismer för att anmäla, utreda och rapportera oegentligheter har fortsatt att stärkas under året men målet att alla rapporter ska mottas konfidentiellt, genomgå en grundlig bedömning och att åtgärder tas av ledningen inom utsatt tid.

Ramberget för hantering av anmälningar om korruption ges i två styrdokument.

1. **Anti-korruptionspolicyn** definierar vilka förväntningar SAK har på sina anställda och hur rapportering förväntas gå till, samt utredningar och uppföljning. ›

- › Den slår också fast organisationens skyldighet att skydda visselblåsare, vilka uppgifter organisationen rapporterar och vad som anses konfidentiellt.
- 2. Manualen för **Procedurer inom Anti-korruption och mekanismer för anmälningar** beskriver ansvarsförhållanden, procedurer och underhåll av mekanismer för anti-korruptionsarbetet.

Misstänkta fall av oegentligheter utreds av Enheten för Internrevision. Beslut avseende utredningar, liksom eventuella konsekvenser, är delegerade till landscheferna för Afghanistan respektive Sverige. Generalsekreteraren har det yttersta ansvaret för allt anti-korruptionsarbete och kan när som helst dra tillbaka denna delegation vid till exempel misstanke om intressekonflikt.

Utvecklingen under året omfattade bland annat vidareutbildning av enheten för internrevision för stärkt kapacitet för utredningar. Verktyg och metoder för internrevision har också uppdaterats för att vara i enlighet med den internationella standard som anges av Institute of Internal Auditors.

Identifierade fall av oegentligheter

Under 2019 inkom sammanlagt 42 anmälningar genom SAKs mekanismer för att anmäla misstänkt korruption. En majoritet av fallen avsåg inte vad som klassas som korruption utan rörde konflikter på arbetsplatsen, överklaganden av beslut osv, eller innehöll inte tillräckligt mycket information att gå vidare med. Åtta fall utreddes under året och fyra av dessa var fortfarande under utredning vid årsskiftet. De åtta utredda fallen är spridda över samtliga SAKs regionkontor i Afghanistan.

Ett fall rapporterades under året som ett konstaterat och utrett fall av förskingring. En anställd inom administration i Kabul förskingrade medel avsedda för tullavgifter till myndigheter i Kabul och Herat. Den anställde återanvände underlag för utbetalning vid flera tillfällen, och utredningen visade på brister på den interna kontrollen. SAK kommer att vidta åtgärder för att stärka kontrollen och försäkra sig om efterlevnad av regelverken. Förskingringen uppskattas motsvara 171 000 kr. Av den summan kom motsvarande 28 298 kr från världsbanken och 74 695 kr från Sida. Resterande medel var SAKs egna. Hela förlusten kommer att täckas av SAKs reserver. Den anställde avskedades i november 2019.

2021 och framtida utveckling

1 januari 2019 lämnade SAK över ansvaret för primär- och akutvården (BPMS och EPMS) i Laghman till Health Net efter att SAK förlorat upphandlingen i provinsen. SAK började därför under året att utforska möjligheterna att i framtiden på andra sätt ge ett mer strategiskt bidrag till den afghanska hälsovårdssektorn.

Ledning

SAKs generalsekreterare Andreas Stefansson är baserad i Stockholm men arbetar periodvis i Afghanistan. Landchefen i Afghanistan Sonny Månsson fullgjorde sin anställningsperiod under året och efterträddes i november av

Daniel Madhani. Anna Ek lämnade i april tjänsten som pressekreterare och tillträdde som landchef i Sverige. Hon efterträddes Jens Rosbäck som lämnade tjänsten föregående år. Tjänsten som högste ansvarig för SAKs ekonomi förändrades under året, då Dr Shah Mahmood lämnade rollen som chef för ekonomiavdelningen i Kabul för att tillträda den nyinrättade tjänsten som Chief Financial Officer. Tjänsten innebär stationering i både Afghanistan och Sverige.

Anställda

Den 31 december hade SAK 5 760 (6 318) anställda i Afghanistan och Sverige. I Afghanistan var 4 366 (4 753) personer projektanställd fältpersonal. Av personalen i Afghanistan är 70 procent män och 30 procent kvinnor. Av 12 internationella anställda var 3 kvinnor. På Stockholmskontoret fanns 22 anställda varav 14 var kvinnor.

Sjukfrånvaron bland anställda i Sverige 2019 var 2,84 procent varav 0 långtidssjukskrivna. Av 22 anställda slutade 6 personer under året varav 2 på grund av att visstidsanställningen löpte ut.

Styrelse och ledning

I SAKs styrelse ingår 9 ordinarie ledamöter och två suppleanter. Under 2019 hölls 6 ordinarie och ett konstituerande möte. Närvaro under 2019:

Avgående årsmötet 2019

Anders Fänge (suppleant), 3 möten av 3
Dag Klackenbergh, 2 möten av 3
Lotta Sjöström Becker, 0 möten av 3
Björn-Åke Törnblom (suppleant), 3 möten av 3

Sittande

Kajsa Johansson 7 möten av 7
Peder Jonsson, (ordförande) 7 möten av 7
Shirin Persson, 3 möten av 7
Bengt Ekman, 6 möten av 7
Hamid Zafar 5 möten av 7
Helené Lackenbauer, 5 möten av 7
Azadeh Rojhan Gustafsson, 3 möten av 7

Tillträdde 2019

Abdurrahman Toryalay, 3 möten av 4
Anders Rosén, 4 möten av 4
Joar Forrsell, 1 möte av 4
Anna-Karin Johansson, 3 möten av 4

Styrelsens arbetsutskott sammanträdde en gång. Reza Javid och Asem Toukhy valdes till föreningsrevisorer av årsmötet, med Christer Persson och Marie Sallnäs som suppleanter. Årsmötet valde Maria Bodänge, Mari Enquist, Najib Newsadi och Tomas Jansson till valberedning med Lennart Kotsalainen som ordförande. Årsmötet fastställde upphandlingen av Fredrik Sjölander, KPMG, som auktoriserad revisor. SAKs verksamhet i Afghanistan granskades av A.F. Ferguson & Co, Price Waterhouse Coopers, i Islamabad. ●

Resultaträkning

(TKR)	Not	2019	2018
Verksamhetsintäkter			
<i>Medlemsavgifter</i>	14	902	1 068
<i>Gåvor</i>	3,14	34 288	31 778
<i>Bidrag</i>	3,14	275 605	319 952
<i>Nettoomsättning</i>	14	1 255	305
<i>Övriga intäkter</i>	15	675	19 933
SUMMA VERKSAMHETSINTÄKTER		312 725	373 037
Verksamhetskostnader			
<i>Ändamålskostnader</i>	4,5,14	-264 017	-321 700
<i>Insamlingskostnader</i>	4,5,14	-3 284	-5 485
<i>Administrationskostnader</i>	4,5,14	-37 265	-27 843
SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER		-304 566	-355 028
Verksamhetsresultat		8 159	18 009
Resultat från finansiella investeringar			
<i>Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter</i>		331	64
SUMMA RESULTAT FRÅN FINANSIELLA INVESTERINGAR		331	64
Resultat efter finansiella poster		8 490	18 073
ÅRETS RESULTAT		8 490	18 073
	Not	8 490	18 073
Förändring av ändamålsbestämda medel	14	-	0
<i>Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan)</i>		4 141	22 078
<i>Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år</i>		-17	32
<i>Ändamålsbestämning av medel</i>		4 366	-4 037
<i>Överfört till rörelsereserv</i>		4 141	22 078
<i>Kvarstående belopp för året/förändring balanserat kapital</i>		-17	32

Balansräkning

(TKR)

TILLGÅNGAR	Not	2019	2018
Materiella anläggningstillgångar			
<i>Inventarier</i>	6	1	1
		1	1
Finansiella anläggningstillgångar			
<i>Långfristiga värdepappersinnehav</i>	7	3 142	2 490
<i>Långfristiga fordringar</i>	8	4 998	6 308
		8 140	8 798
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		8 141	8 799
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
<i>Kundfordringar</i>		2 803	2 898
<i>Övriga fordringar</i>		10 281	10 749
<i>Fordringar beviljade men ännu ej utbetalade bidrag</i>	11	8 835	9 741
<i>Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter</i>	9	1 844	1 049
		23 764	24 439
Kassa och bank	13	137 616	118 108
SUMMA OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		161 380	142 547
SUMMA TILLGÅNGAR		169 520	151 346
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Donationskapital</i>		391	391
<i>Rörelsereserv</i>		62 272	57 789
<i>Ändamålsbestämda medel, egen insamling</i>		55 284	53 076
<i>Ändamålsbestämda medel, Postkodlotteriet och Water 4 All</i>		3 780	1 395
BALANSERAT RESULTAT		1 965	1 983
		123 692	114 634
Avsättningar			
<i>Andra avsättningar</i>	10	13 209	11 161
		13 209	11 161
Kortfristiga skulder			
<i>Leverantörsskulder</i>		5 315	7 852
<i>Skatteskulder</i>		36	103
<i>Skuld erhållna ej nyttjade bidrag</i>	11	23 814	12 938
<i>Övriga skulder</i>	16	386	1 549
<i>Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter</i>	12	3 068	3 109
		32 619	25 551
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		169 520	151 346

Förändringar i eget kapital

	Donations- kapital	Rörelsereserv	Egen insamling	Ändamåls- bestämda medel, Postkod och Water 4 All	Balanserat resultat inkl. årets resultat	Summa eget kapital
Ingående balans	391	57 789	53 076	1 395	1 983	114 634
Växelkurseffekt på ingående balanser i Afghanistan	-	342	284	(58)	-	568
Justerad ingående balans	391	58 131	53 360	1 337	1 983	115 202
Förändringar under året	-	830	-	-	-	830
Ändamålsbestämt						
- av givaren	-	-	12 991	21 297		34 288
- av styrelsen	-	1 067	-	-	1 265	2 332
- av årsmötet	-	-	-	-	-	-
- överfört till rörelsereserven	-	2 244	(2 244)	-	-	-
Utnyttjat	-	-	(8 824)	(18 854)	(1 283)	(28 961)
ÅRETS RESULTAT	-	4 141	1 923	2 443	(17)	8 490
VID ÅRETS UTGÅNG	391	62 272	55 283	3 780	1 966	123 692

Kassaflödesanalys

(TKR)

	Not	2019	2018
Den löpande verksamheten			
<i>Verksamhetsresultat</i>		8 490	18 073
		8 490	18 073
<i>Erhållen ränta</i>		331	64
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN FÖRE FÖRÄNDRINGAR AV VERKSAMHETSKAPITAL		8 821	18 137
<i>Förändringar i verksamhetskapital</i>		568	776
<i>Förändringar av avsättningar</i>		2 049	-162
<i>Förändringar av kortfristiga fordringar</i>		1 985	-12 829
<i>Förändringar av kortfristiga skulder</i>		6 736	-22 954
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		11 339	-35 168
Investeringsverksamheten			
<i>Förvärv av materiella anläggningstillgångar</i>		-652	-1 029
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN		-652	-1 029
ÅRETS KASSAFLÖDE		19 507	-18 061
<i>Likvida medel vid årets början</i>		118 108	136 169
<i>Likvida medel vid årets slut</i>	13	137 616	118 108

Not 1 – Redovisnings och värderingsprinciper

Svenska Afghankommittén redovisnings och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen, BFNAR 2012:1 och GIVA:s styrande riktlinjer för årsredovisning med två undantag. Första undantaget; samtliga inventarier anskaffade med bidragsmedel kostnadsförs direkt. Andra undantaget; SAK redovisar även medel mottagna för vidareförmedling till partners som intäkt.

Intäkter

Intäkter värderas till det verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. SAK klassificerar sina intäkter i kategorierna medlemsavgifter, gåvor, bidrag, nettoomsättning och övriga intäkter.

Med **MEDLEMSAVGIFT** avses den avgift som en person inbetalar för medlemskap i föreningen. Medlemsavgifter redovisas vid inbetalning från medlemmen och intäkter redovisas över den tidsperiod som avses.

En tillgång som har givits till SAK utan krav på motprestation klassificeras som en **GÅVA**. Att ange ändamål enligt SAKs ordinarie kategorier för örönmärkning ses inte som krav på motprestation. Gåvor i form av penningbelopp och materiella gåvor av betydande värde redovisas som intäkt. Gåvor i form av tjänster eller materiella gåvor av ringa belopp redovisas inte som intäkt. Gåvor redovisas som intäkt när de erhållits.

En tillgång som har givits med krav på motprestation klassificeras som **BIDRAG**. När kraven för bidragets uppfyllts redovisas bidraget som en intäkt. Innan kraven är uppfyllda redovisas bidraget som en skuld. Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett för att täcka.

Insamlade medel består dels av föreningens direkt insamlade gåvor samt **INSAMLADE MEDEL** i form av bidrag genom Radiohjälpens kampanj Världens Barn, Water 4 All, Postkodlotteriet, Jochnick Foundation och Afghan Connection.

Intäkt vid försäljning redovisas vid försäljningstillfället och klassificeras som **NETTOOMSÄTTNING**.

Intäkter som inte faller under någon av ovanstående kategorier klassificeras under rubriken **ÖVRIGA INTÄKTER**.

SAK definierar en **VOLONTÄR** som en person som frivilligt utifrån sin egen lust och vilja engagerar sig ideellt utan att få betalt. SAK inkluderar inte förtroendevald i begreppet volontär.

Kostnader

SAK använder giva kostnadsindelning; ändamålskostnader, insamlingskostnader och administrationskostnader.

Som **ÄNDAMÅLSKOSTNADER** klassificeras sådana kostnader som har direkt samband med att uppfylla organisationens syfte enligt dess stadgar. Alla kostnader i Afghanistan räknas som ändamålskostnader med undantag från en mindre del grundadmi-

nistration. Som ändamålskostnader räknas också SAKs informationsarbete i Sverige eftersom det är en del av organisationens syfte enligt dess stadgar.

INSAMLINGSKOSTNADER är kostnader som är nödvändiga för att generera insamlingsintäkter. Hit räknas bland annat annonser, reklam, lönekostnader, tackbrev, utskick av gåvobrev, samt kostnader för värvning av månadsgivare och dylikt.

Administrativa kostnader är sådana som behövs för att administrera organisationen. Administrationen utgör en kvalitetsgaranti för ändamålet och för givaren. I **ADMINISTRATIONSKOSTNADER** ryms kostnader för SAKs kansli i Stockholm, som hyreskostnader och andra driftskostnader för lokal och kommunikation, samt lönekostnader för administrativ personal. Kostnader för styrelsen och en mindre del av kostnaderna för administrativ personal i Afghanistan ingår också.

Alla organisationens **LEASINGAVTAL** redovisas som operationella, dvs leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden.

Löpande ersättningar till anställda i form av **LÖNER** och sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Pensionsförpliktelser klassificeras som avgiftsbestämda och redovisas som kostnad det år pensionen tjänas in.

Balansräkningen

FINANSIELLA TILLGÅNGAR värderas till det lägsta av bokfört värde och marknadsvärde.

FORDRINGAR är redovisade till det belopp som de beräknas inflyta. Kundfordringar värderas individuellt.

Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs.

VARULAGER värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde.

INVENTARIER som ingår i föreningsverksamheten skrivs av på bedömd ekonomisk livslängd: Datorer på 3 år och övriga inventarier på 5 år. Inventarier anskaffade med bidragsmedel avskrivs direkt.

ÄNDAMÅLSBESTÄMDA medel redovisas som post under eget kapital och motsvarar gåvor som ännu inte förbrukats och andra ändamålsbestämda medel. **RÖRELSESERVEN** består av kapital som uppkommit genom resultat från främst bidragsverksamheten. Tex. ska EU finansierade projekt rapporteras till en av EU bestämd växelkurs vilken inte är den samma som den verkliga växelkursen, detta ger ett positivt/negativt resultat.

En **AVSÄTTNING** redovisas där SAK har ett legalt eller informellt åtagande som förväntas resultera i en framtida utbetalning. Avsättningar värderas till den bästa uppskattningen av det belopp som kommer att behöva erläggas.

Not 2 – Uppskattningar och bedömningar

Enligt en vederbörligen undertecknad överenskommelse med det afghanska utrikesdepartementet år 1992 är SAK befriad från beskattning i Afghanistan gällande löner till internationell personal i landet. Det afghanska skatteverket meddelade i oktober 2016 SAK och flera andra organisationer att de inte erkände undantag och krävde därför att SAK retroaktivt skulle betala skatt på internationellt anställdas löner för åren 2005–2016, inklusive en förseningsavgift.

I april 2018 instruerade det afghanska skatteverket alla ministerier och myndigheter, inklusive banker och tullmyndigheter, att inte processa SAKs ekonomiska transfereeringar eller underlätta organisationens arbete. Beslutet avsåg tvinga SAK att gå med på skatteverkets krav och retroaktivt betala skatt på internationellt anställdas löner för åren 2005–2016. Till följd av detta beslöt en av bankerna i vilken SAK hade konto att frysa tillgångarna på två av SAKs bankkonton. Vidare höll tullmyndigheter i hela landet kvar leveranser av gods och förnödenheter till SAK.

Samtidigt erbjöd det afghanska skatteverket SAK en reduktion av straffavgifterna med 95 procent. Sista datum för att acceptera reduktionen sattes till 20 oktober 2018. När SAKs arbete påverkades alltmer beslöt SAKs styrelse att betala den retroaktiva skatten för 2005–2016 (9,1 MSEK inklusive 5 procent straffavgift) före tidsfristens utgång.

SAK har i två år kommunicerat intensivt med Afghanistans Finansministerium och Utrikesdepartementet i Afghanistan, och till och med tillskrivit presidenten direkt. Efter att ha betalat skatten mottog SAK bekräftelse från finansministeriet på att överenskommelsen med det afghanska utrikesdepartementet faktiskt var giltig och bekräftade därmed att SAK inte ska betala skatt i Afghanistan på internationell personals löner. SAK har därför bokfört beloppet som fordran på afghanska staten per 2018-12-31. Skatteverket har inte återbetalat beloppet till SAK och därför beloppet som erhållits som fordran från skatteverket i SAKs balansräkning per 2019-12-31. Afghanska Skatteverket arbetar för att hitta en mekanism för att betala tillbaka beloppet till SAK men på grund av många beslutsskikt i finansministeriet, inkomstavdelningen, är processen tidskrävande.

Not 3 – Insamlade medel

GÅVOR SOM REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN

Insamlade medel	2019	2018
Allmänheten	10 991	12 366
Företag	-	234
Postkodlotteriet	21 202	17 000
Kerstin och Jan-Olov Erickssons stiftelse	2 000	2 000
Water 4 All	95	178
SUMMA GÅVOR SOM REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN	34 288	31 778

GÅVOR SOM INTE REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN*

Bidrag som redovisats som intäkt

<i>Insamlade medel</i>		
Radiohjälpen	7 209	4 178
Jochnick Foundation	1 212	823
Afghanistan Connection	3 727	6 131
Företag	-	-
SUMMA BIDRAG FRÅN ALLMÄNHETEN	12 148	11 132

Offentliga bidrag

Sida 2018–2021	193 187	192 757
EU	3 604	8 206
Afghanska hälsoministeriet (BPHS & EPHS)	55 518	92 148
WHO, FN	837	2 954
Finska ambassaden i Afghanistan	-	-
WFP	993	1 102
MRRD (citizen Charter projects)	9 319	11 144
Övriga (små bidrag från olika givare)	-	510
SUMMA OFFENTLIGA BIDRAG	263 458	308 821

SUMMA ALLA BIDRAG SOM REDOVISATS SOM INTÄKT

	275 605	319 952
--	---------	---------

Totalt insamlade medel består av

Summa gåvor som redovisats i resultaträkningen	34 288	31 778
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen*	-	-
Summa bidrag från allmänheten	12 148	11 132
SUMMA INSAMLADE MEDEL	46 436	42 910

*SAK har utan krav på ersättning fått nyttja bildrättigheter och annonsprogram till ett värde av 16 TKR, samt mindre gåvor från olika aktörer till ett värde av 1,9 TKR

Not 4 – Antal anställda, personalkostnader och arvoden till styrelsen

ANTAL ANSTÄLLDA	2019		2018	
	Antal anställda	Varav män	Antal anställda	Varav män
Sverige	22	8	22	10
Afghanistan, utlandsanställda	12	9	13	9
Afghanistan, lokalanställda	1359	1078	1529	1182
Afghanistan, projektanställda	4366	2891	4753	3242
Pakistan, lokalanställda	1	1	1	1
SUMMA	5 760	3 987	6 318	4 444

Antalet anställda i Afghanistan och Pakistan motsvarar antalet anställda vid årets slut.

Antalet anställda i Sverige motsvarar medeltal anställda för året.

STYRELSEN OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE	2018		2017	
	Antal anställda	Varav män	Antal anställda	Varav män
Styrelsen	9	4	9	4
Generalsekreterare	1	1	1	1
Ledning vid sidan av GS	3	2	3	3

LÖNER OCH ÖVRIGA ERSÄTTNINGAR	2019	2018
Generalsekreterare	823	809
Övriga anställda	188 027	201 539
Sverige	10 478	9 847
Afghanistan, utlansanställda	9 998	9 267
Afghanistan, lokalanställda	91 976	90 900
Afghanistan, projektanställda	75 492	91 444
Pakistan, lokalanställda	84	81
SUMMA	188 850	202 348

SOCIALA AVGIFTER	2019	2018
SUMMA SOCIALA AVGIFTER	5 628	5 165
Varav pensionskostnader	1 799	1 799

Styrelsen mottog ingen ersättning under 2019, inte heller under 2018.

Utav de totala pensionskostnaderna relaterar 232 (239)tkr till Generalsekreteraren.

VOLONTÄRARBETE

Uppskattningsvis har 5 individer bidragit med 345 timmar.

AVTAL OM AVGÅNGSVEDERLAG

Uppsägning av generalsekreteraren från arbetsgivarens sida ska ske med ett års uppsägningstid. I det fall arbetsgivaren beslutar om arbetsbefrielse ska i förekommande fall semester uttas under den arbetsbefriade perioden. Lön från annan anställning under sådan arbetsbefriad period ska avräknas lönen från Svenska Afghanistankommittén.

LÅN TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

OCH TRANSAKTIONER MED NÄRSTÅENDE
Organisationen har inte lämnat några lån till ledande befattningshavare. Inte heller har det skett några transaktioner med närstående.

Not 5 – Leasing

SAKs leasingavgifter motsvaras av kontorshyra och viss kontorsutrustning.

Kontrakt för kontor och andra byggnader i Afghanistan signeras normalt med en uppsägningstid om 3 månader.

Kontraktet för kontoret i Stockholm löper fram till 2019-09-30, och förlängs sedan automatiskt med 3 år om ingen part säger upp avtalet.

	2019	2018
Leasingavgifter som är bokade som kostnader under året.	6 901	7 832
Framtida leasingavgifter som ska betalas:		
<i>Inom 1 år (I Afghanistan)</i>	2 007	1 925
<i>Inom 1 år (I Sverige)</i>	1 921	1 797
<i>Inom 1 till 5 år (I Afghanistan)</i>	737	869
<i>Inom 1 till 5 år (I Sverige)</i>	2 895	3 984
<i>Senare än 5 år</i>	0	0
	7 560	8 575

Not 6 – Inventarier

	2019	2018
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	36 167	43 066
<i>Kursdifferens IB Afghanistan</i>	264	-1 962
<i>Årets inköp</i>	6 337	4 533
<i>Avyttring</i>	-1 979	-8 171
<i>Försäljning</i>	-3 495	-1 298
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	37 295	36 167
<i>Ingående bidrag</i>	36 166	43 065
<i>Kursdifferenser IB Afghanistan</i>	264	-1 962
<i>Årets bidrag</i>	6 337	4 533
<i>Försäljning och avyttring</i>	-5 473	-9 469
UTGÅENDE BIDRAG	37 294	36 166
NETTOVÄRDE	1	1

Not 7 – Långfristiga värdepappersinnehav

	2019	2018
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	2 520	1 461
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	705	1 059
<i>Försäljningar</i>	-83	0
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	3 142	2 520
<i>Ingående ackumulerade nedskrivningar</i>	-30	-1
<i>Årets nedskrivningar</i>	0	-29
<i>Återinförda nedskrivningar</i>	30	0
UTGÅENDE ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR	0	-30
UTGÅENDE REDOVISAT VÄRDE	3 142	2 490
	Redovisat värde	Marknadsvärde
<i>Swedbank Robur Likviditetsfond (Räntefond Kort A)</i>	1 621	1 482
<i>Swedbank Robur Humanfond</i>	45	32
<i>Brummer Multi-Strategy 2xL</i>	1 212	894
<i>Handelsbanken Multi Asset 25</i>	0	82
<i>SEB Emerging marketfond C Usd-Lux</i>	10	0
<i>SEB Läkemedel</i>	254	0
SUMMA	3 142	2 490

Not 8 – Långfristiga fordringar

Not 8a Långfristiga fordringar (program funktionsvariationer)

	2019	2018
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	3 006	2 901
<i>Tillkommande fordringar</i>	2 287	2 639
<i>Amorteringar, avgående fordringar</i>	-2 521	-2 417
<i>Växelkursdifferens</i>	23	-116
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	2 795	3 006
UTGÅENDE NETTOVÄRDE	2 795	3 006

Not 8b Långfristiga fordringar (program försörjningsstöd)

	2019	2018
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	3 302	5 935
<i>Tillkommande fordringar</i>	1 717	0
<i>Amorteringar, avgående fordringar</i>	-2 841	-2 396
<i>Växelkursdifferens</i>	25	-238
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	2 203	3 302
UTGÅENDE NETTOVÄRDE	2 203	3 302
SUMMA NETTOVÄRDE NOT 8	4 998	6 308

Not 9 – Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2019	2018
<i>Förutbetald hyra</i>	893	645
<i>Övriga poster</i>	952	404
UTGÅENDE BALANS	1 844	1 049

Not 10 – Avsättningar

10a Försäkringsfond för afghansk personal

	2019	2018
<i>Ingående balans</i>	1 695	1 653
<i>Årets avsättningar</i>	644	728
<i>Ianspråkstagna belopp</i>	-565	-620
<i>Växelkursdifferens</i>	13	-66
UTGÅENDE BALANS	1 788	1 695

10b Mikrolånsfond för personer med funktionsvariationer

	2019	2018
<i>Ingående balans</i>	3 389	3 556
<i>Årets avsättningar</i>	0	0
<i>Ianspråkstagna belopp</i>	0	-25
<i>Växelkursdifferens</i>	26	-142
UTGÅENDE BALANS	3 415	3 389

10c Mikrolånsfond för förbättrade försörjningsmöjligheter

	2019	2018
<i>Ingående balans</i>	6 077	6 113
<i>Årets avsättningar</i>	1 717	0
<i>Växelkursdifferens</i>	213	-37
UTGÅENDE BALANS	8 007	6 077

UTGÅENDE BALANS TOTALT NOT 10

	13 209	11 161
--	---------------	---------------

Not 11 – Givarbalanser

Givare	Fordran		Skuld	
	2019	2018	2019	2018
<i>Sida</i>	323	-	5 568	11 276
<i>Europeiska Kommissionen</i>	743	184	-	-
<i>Afghan Connection</i>	-	-	2 153	1 378
<i>Jochnick Foundation</i>	-	-	78	42
<i>Radiohjälpen</i>	-	-	152	74
<i>Health Net</i>	466	-	-	-
<i>MRRD (Citizen Charter Project)</i>	6 089	5 677	-	-
<i>Afghanska hälsoministeriet</i>	-	2 398	15 718	-
<i>IKEA (Shifo)</i>	-	-	-	5
<i>WHO, UN</i>	-	-	144	164
<i>WFP</i>	320	102	-	-
<i>Övrigt</i>	894	1 380	-	-
S U M M A	8 835	9 741	23 814	12 938

Status av projekt

<i>Sida</i>	På grund av förseningar vid upphandlingen av utrustning har inte medlen från Sida 2019 utnyttjats till fullo.
<i>Europeiska kommissionen</i>	Två projekt finansierade av EC fortsätter 2020.
<i>Afghanistan Connection</i>	Projekt finansierat av Afghan Connection 2019 kommer vara klart 2020.
<i>Jochnick Foundation</i>	Projekt finansierat av Jochnick foundation utnyttjades inte till fullo 2019.
<i>Radiohjälpen</i>	Projekt finansierat av Radiohjälpen slutfördes och outnyttjade medel kommer att återbetalas till Radiohjälpen.
<i>Finlands ambassad i Afghanistan</i>	Medel kommer att mottas 2020.
<i>MRRD (Citizen Charter Project)</i>	Projekt Citizen Charter finansierat av MRRD kommer fortsätta 2020.
<i>Afghanska hälsoministeriet</i>	Projekt SEHATMANDI i provinsen Wardak kommer fortsätta 2020.
<i>Ikea (Shifo)</i>	Projektet avslutat
<i>WHO</i>	Projekt finansierade av WHO och UNDP avslutades och outnyttjade medel kommer att betalas tillbaka under 2020 när slutrapporter är inlämnade.
<i>WFP</i>	Projekt finansierade av WFP avslutades 2019 och finansiering kommer att utbetalas när projektet är rapporterat.
<i>Övrigt</i>	Medel från olika mindre givare kommer att mottas.

Not 12 – Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2019	2018
<i>Semesterskuld</i>	1 979	2 003
<i>Upplupna sociala avgifter</i>	37	23
<i>Förutbetalda medlemsavgifter</i>	471	428
<i>Övrigt</i>	581	656
	3 068	3 109

Not 13 – Likvida medel

	2019	2018
<i>Kontanter</i>	88	130
<i>Banktillgodohavanden</i>	137 528	117 979
	137 616	118 109

Not 14 – Intäkter och kostnader 2019

(TKR)

INKOMSTKÄLLOR	Mottagna medel 2019	Information och medlemsaktiviteter Sverige	Utbildning	Hälsa	Rehabilitering och inkludering
Medlemsavgifter	902	1 222	0	0	0
<i>Medlemsavgifter</i>	902	1 222	0	0	0
Gåvor	34 288	3 138	4 235	3 749	8 305
<i>Egen insamling</i>	10 991	136	202	1 250	1 439
<i>Postkod lotteriet</i>	21 202	3 002	2 593	2 499	6 867
<i>Eriksson Familj</i>	2 000	0	1 440	0	0
<i>Atlas Copco (Water 4 All)</i>	95	0	0	0	0
Bidrag fr allmänheten	13 167	0	4 687	0	6 737
<i>Radiohjälpen</i>	7 357	0	0	0	6 737
<i>Jochnick Foundation</i>	1 253	0	1 138	0	0
<i>Afghan Connection</i>	4 557	0	3 549	0	0
Offentliga bidrag	276 328	2 272	70 997	66 965	30 742
<i>Sida kärnstöd 2018–2021</i>	185 000	0	70 997	12 911	27 374
<i>Sida Information</i>	2 075	2 272	0	0	0
<i>FN</i>	1 131	0	0	788	0
<i>IKEA foundation (Shifo)</i>	0	0	0	0	0
<i>EU</i>	3 047	0	0	0	3 368
<i>Afghanska Hälsoministeriet (BPHS & EPHS)</i>	75 224	0	0	52 450	0
<i>WHO</i>	0	0	0	0	0
<i>Health Net</i>	27	0	0	0	0
<i>WFP</i>	775	0	0	816	0
<i>MRRD (Citizen Charter Project)</i>	8 951	0	0	0	0
<i>Övriga</i>	98	0	0	0	0
Försäljning	1 255	0	0	0	0
<i>Försäljning</i>	1 255	0	0	0	0
Övrigt	78	0	0	0	0
<i>Räntor, kursdifferenser etc.</i>	78	0	0	0	0
SUMMA	326 017	6 632	79 919	70 713	45 785

ÄNDAMÅLSKOSTNADER
264 017

Landsbygds- utveckling	Program- utveckling och stöd	Investeringar	Insamling	Ledning och administration	Totala kostnader 2019	Nettoeffekt skulder/ fordringar givare	Årets resultat
0	0	0	0	60	1 283		-381
0	0	0	0	60	1 283		-381
1 171	1 923	0	3 284	1 873	27 678		6 610
1 002	0	0	3 284	-30	7 283		3 708
0	1 923	0	0	1 786	18 669		2 534
0	0	0	0	101	1 541		459
169	0	0	0	17	185		-91
0	0	0	0	724	12 148	1 019	0
0	0	0	0	472	7 209	148	0
0	0	0	0	75	1 212	41	0
0	0	0	0	177	3 727	831	0
38 445	16 110	3 319	0	34 608	263 458	12 870	0
29 434	16 110	3 319	0	30 625	190 770	-5 770	0
0	0	0	0	145	2 417	-342	0
0	0	0	0	49	837	293	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	236	3 604	-557	0
0	0	0	0	3 067	55 518	19 706	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	27	0
112	0	0	0	65	993	-218	0
8 899	0	0	0	420	9 319	-368	0
0	0	0	0	0	0	98	0
0	0	0	0	0	0		1 255
0	0	0	0	0	0		1 255
0	0	0	0	0	0		78
0	0	0	0	0	0		78
39 616	18 032	3 319	3 284	37 265	304 566	13 889	7 562

Not 15 – Övriga intäkter

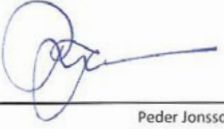
	2019	2018
Avskrivna/återvunna osäkra fordringar och skulder	928	1701
Resultat av avslutade projekt	0	17 789
Växelkursvinst	-253	443
TOTALT	675	19 933

Not 16 – Övriga skulder

	2019	2018
Ränteskuld	0	0
Övriga	386	1 549
TOTALT	386	1 549

Stockholm

2020-03-28

Peder Jonsson
Ordförande

Kajsa Johansson
Vice Ordförande

Bengt Ekman

Ordförande

Helen Läckebauer

Shirin Persson

Azadeh Rojhan Gustafsson

Hamid Zafar

Anna-Karin Johansson

Joar Forssell

Vår revisionsberättelse har lämnats 2020-04-17
KPMG AB

Fredrik Sjölander
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till föreningsstämman i Svenska Afghanistankommittén, org. nr 802010-4850

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Svenska Afghanistankommittén för år 2019.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och generalsekreteraren ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och generalsekreteraren för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De uppger, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och generalsekreteraren avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och generalsekreterarens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och generalsekreteraren använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar samt stadgar

Uttalande

Revisionsberättelse Svenska Afghanistankommittén, org. nr 802010-4850, 2019

1 (2)

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och generalsekreterarens förvaltning för Svenska Afghanistankommittén för år 2019.

Vi tillstyrker att föreningsstämman beviljar styrelsens ledamöter och generalsekreteraren ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsd i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller generalsekreteraren i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsd i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionsd i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den 17 april 2020

KPMG AB

Fredrik Sjölander
Auktoriserad revisor

Föreningsrevisorernas revisionsberättelse

FÖRENINGSRVISORERNAS RAPPORT AVSEENDE Svenska Afghanistankommitténs verksamhet för verksamhetsår 2019.

Undertecknade ordinarie föreningsrevisorers valdes vid Svenska Afghanistankommitténs årsmöte den 24 maj 2019. Föreliggande rapport är resultatet av vår granskning av SAK:s verksamhet under 2019. Granskningen har följt riktlinjer för föreningsrevisorers, som godkändes av SAK:s årsmöte den 5-6 maj 2001. Föreningsrevisorers uppdrag omfattar granskning och försäkran om att beslutade fattade av årsmötet och styrelsemöten fullföljs och verkställs. Föreningsrevisorers ska också vara uppmärksamma på att besluten som fattas är i linje med Svenska Afghanistankommitténs stadgar och strategidokument.

Vi har tagit del av protokollet från årsmötet den 24 maj 2019. Vi har också tagit del av föreningsstyrelsens samtliga protokoll under år 2019, samt arbetsplaner, strategidokument, rapporter och utredningar som tillställts styrelsen under året. Dessutom har vi varit med på två styrelsemöten för att kunna ställa nödvändiga frågor till styrelsen. Utifrån vår granskning av samtliga protokoll och svaren på våra frågor så rekommenderar vi föreningsrevisorers att stämman ger SAK:s styrelse ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2019.

2020-04-18

Asem Toukhi

Reza Javid

Öppenhet och ansvar

DET FÖRTROENDE SOM FINNS för SAK hos målgrupperna i Afghanistan, anställda, myndigheter, medlemmar och givare är centralt. Det är deras tid, engagemang och medel som gör förändring möjlig. Förtroende och engagemang kan byggas genom lyhörddhet, god information, öppna processer och ansvarstagande för den påverkan som SAKs arbete har på människors liv.

SAK strävar efter att alltid visa hur resurser används och vilka resultat som nås. Du som vill veta mer om eller granska arbetet välkomnas att ta del av mer material på sak.se/ dokument. Där finns bland annat SAKs strategiska plan och rapporter från verksamheten. Protokoll från styrelse- och årsmöten publiceras efter justering.

Kontakta oss

Om du har synpunkter på denna årsredovisning eller frågor om våra planer, resultat eller dokument är du mer än välkommen att kontakta oss. Skicka e-post till info@sak.se eller ring SAK på telefon 08 545 818 40.

